

# **Hitvallások**

**A Belga Hitvallás**

**Az Ír Hitvallás**

**A Skót Hitvallás**

**A La Rochellei Hitvallás**

**A Consensus Tigurinus (Zürichi Egyezmény)**

**A Dordti Kánonok**

**A Chicagói Nyilatkozat**

# **A Belga Hitvallás**

# Tartalomjegyzék

A Belga Hitvallás .....	4
1. cikkely: Az egyetlen Isten.....	5
2. cikkely: Isten megismerésének módjai .....	5
3. cikkely: Isten írott Ígéje .....	5
4. cikkely: A kanonikus könyvek .....	5
5. cikkely: A Szentírás tekintélye.....	6
6. cikkely: Különbség a kanonikus és az apokrif könyvek között .....	6
7. cikkely: A Szentírás tekintélye.....	6
8. cikkely: A Szentháromság.....	6
9. cikkely: A Szentháromság bibliai bizonyága.....	7
10. cikkely: Krisztus isteni mivolta .....	8
11. cikkely: A Szentlélek isteni mivolta .....	8
12. cikkely: A mindenség teremtése.....	8
13. cikkely: Isten gondviselésének tana.....	9
14. cikkely: Az ember teremtése és bukása .....	9
15. cikkely: Az eredendő bűn tantétele.....	10
16. cikkely: A kiválasztás tantétele .....	10
17. cikkely: A bukott ember helyreállítása .....	10
18. cikkely: A megtestesülés.....	11
19. cikkely: Krisztus két természete .....	11
20. cikkely: Isten igazságossága és könyörülete Krisztusban.....	12
21. cikkely: Az engesztelés .....	12
22. cikkely: A hit igazságossága .....	12
23. cikkely: A bűnösök megigazítása .....	13
24. cikkely: A bűnösök megszentelése .....	13
25. cikkely: A törvény betöltése.....	14
26. cikkely: Krisztus közbenjárása .....	14
27. cikkely: A szent egyetemes egyház .....	15
28. cikkely: Az egyháztagnak kötelességei .....	15
29. cikkely: Az igaz egyház jegyei .....	16
30. cikkely: Az egyház kormányzása .....	16
31. cikkely: Az egyház tisztségviselői.....	17
32. cikkely: Az egyház rendje és fegyelme.....	17
33. cikkely: A sákramentumok.....	17
34. cikkely: A keresztség sákramentuma.....	17
35. cikkely: Az úrvacsora sákramentuma .....	18
36. cikkely: A világi kormányzat .....	19
37. cikkely: Az utolsó ítélet .....	20

# A Belga Hitvallás<sup>1</sup>

A Keresztyén Református Egyház legrégebbi hitelvi mércéje a Hitvallás, vagy ahogyan általánosan ismert a Belga Hitvallás, követve a tizenhetedik századi latin nyelvű „Confessio Belgica” megnevezését. A „Belgica” Németalföld egészére vonatkozik, mind északra, mind délre, ami most Hollandiára és Belgiumra oszlik. A hitvallás fő szerzője Guido de Brés, a németalföldi református gyülekezetek számára, aki a hite miatt halt mártírhálált 1567-ben.

A tizenhetedik században ennek az országnak a gyülekezetei a legszörnyűbb üldözésnek voltak kitéve a római katolikus kormányzat részéről. A kegyetlen elnyomás elleni tiltakozásul, valamint az üldözők meggyőzése végett arról, hogy a református hithez ragaszkodók nem lázadók, amivel vádolták őket, hanem törvénytisztelő polgárok, akik a Szentírás szerinti valódi keresztyén tanításokat vallják, de Brés 1561-ben elkészítette ezt a hitvallást. A rákövetkező évben másolatot küldtek belőle II. Fülöp királynak egy felirat kíséretében, amiben a kérelmezők kijelentették, hogy készek engedelmeskedni a kormánynak minden törvényes dologban, de inkább „hátukat a csapásoknak, nyelvüket a késeknek, szájukat a szájpeceknek, egész testüket pedig a tűzre adják”, semhogy megtagadják az ebben a hitvallásban kifejezett igazságot. S jóllehet az üldöztetéstől való megszabadulás közvetlen célját nem érték el, s de Brés maga is bekerült azon ezrek közé, akik életükkel pecsételték el a hitüket, munkája fennmaradt, és fenn is fog maradni. Összeállítása során a szerző bizonyos mértékig felhasználta a franciaországi református gyülekezetek két évvel korábban kiadott hitvallását, amit főleg Kálvin János írt.

De Brés munkája azonban nem pusztán csak Kálvin munkájának revíziója, hanem független összeállítás. 1566-ban ennek a hitvallásnak a szövegét az antwerpeni zsinat felülvizsgálta. Németalföldön a gyülekezetek azonnal örömmel elfogadták, majd elfogadták a nemzeti zsinatok is, melyeket a tizenhetedik század utolsó három évtizedében tartottak. A szöveget, de nem a tartalmát, a dordrechtli zsinat 1618-19-ben ismét felülvizsgálta, és elfogadta hitelvi mérceként, melyet a református egyházban minden tisztséget viselőnek alá kellett írnia. A hitvallás a református tanítás egyik legjobb szimbolikus kinyilatkoztatása.

---

<sup>1</sup> Az angol eredeti az alábbi helyen található:  
<http://www.reformed.org/documents/index.html?mainframe=http://www.reformed.org/documents/BelgicConfession.html>

## **1. cikkely: Az egyetlen Isten**

Szívünkben valamennyien hisszük, és szájunkkal megvalljuk, hogy létezik egy oszthatatlan szellemi lény, akit Istennek nevezünk. Ő örök, felfoghatatlan, láthatatlan, változhatatlan, végtelen, mindenható tökéletesen bölcs, igazságos és jó, s minden jónak túlaradó forrása.

## **2. cikkely: Isten megismerésének módjai**

Kétféle módon lehet Őt megismerni. Először a világegyetem teremtése, fenntartása és kormányzása által, mivel az gyönyörűséges könyvként tárul a szemünk elé, amelyben valamennyi teremtmény, kicsik és nagyok egyaránt olyanok, mint a betűk, melyek feltárják előttünk Isten láthatatlan dolgait: az Ő örökkévaló hatalmát és istenségét, amint Pál apostol mondja a Rm1:20-ban. Mindezek a dolgok elégségesek ahhoz, hogy az embereket meggyőzzék, és menthetetlenné tegyék. Másodszor, Isten sokkal nyíltabban tárja fel magát az Ő szent és isteni Ígéje által, éppen amennyire szükséges a számunkra ebben az életben a saját dicsőségére és a mi üdvösségünkre.

## **3. cikkely: Isten írott Ígéje**

Megvalljuk, hogy Isten eme Ígéje nem emberek akaratából küldetett el és adatott át, hanem ahogyan Péter apostol mondja, „a Szent Lélektől indítatva szólottak az Istennek szent emberei” (2Pt1:21). Azután pedig Isten – irántunk és üdvösségünk felőli különleges gondoskodásából – megparancsolta szolgálóinak, a prófétáknak és az apostoloknak, hogy ezt a kinyilatkoztatott Ígét foglalják írásba. Ő maga írta a saját ujjával a törvény két tábláját. Ezért nevezzük ezeket az iratokat szent és isteni Írásoknak.

## **4. cikkely: A kanonikus könyvek**

A Szentírásba az Ó- és Újszövetség két kötetét foglaljuk bele. Ezek kanonikus könyvek, melyekkel szemben semmiféle vitának helye nincs. Isten egyházában a sorrendjük a következő:

Az Ószövetségben: Mózes öt könyve – Genézis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, azután Józsué, Bírák, és Ruth könyve, Sámuel két könyve, A Királyok két könyve, a Krónikák két könyve melyet Paralipomenonnak is neveznek, Ezsdrás első könyve, Nehémiás, Eszter és Jób könyve, Dávid zsoltárai, Salamon három könyve – a Példabeszédek, a Prédikátor könyve és az Énekek éneke, a négy nagy próféta –Ézsaiás, Jeremiás, és az ő siralmi, Ezékiel, Dániel, valamint a tizenkét kisprófeta – Hóseás, Jóel, Ámós, Abdiás, Jónás, Mikeás, Náhum, Habakkuk, Sofóniás, Aggeus, Zakariás, Malakiás.

Az Újszövetségben: a négy evangélium – Máté, Márk, Lukács és János, az Apostolok cselekedetei, Pál tizennégy levele – a Rómabeliekhez, a Korinthusbeliekhez írt két levél, a Galáciabeliekhez, az Efézusbeliekhez, a Filippibeliekhez, a Kolossébeliekhez, a Thesszalonikabeliekhez írt két levél, Timótheushoz írt két levél, Titushoz, Filemonhoz és a Zsidókhoz írt levelek, a többi apostol hét levele – Jakabé egy Péteré kettő, Jánosé három, Júdásé egy, valamint János apostol Mennyei jelenésekről írott könyve.

## **5. cikkely: A Szentírás tekintélye**

Mindezen könyveket és csakis ezeket fogadjuk el szenteknek és kanonikusoknak a hitünk szabályozása, megalapozása és megerősítése végett. Mindazt pedig, amit tartalmaznak, kétség nélkül hisszük, nem elsősorban azért, mert az egyház ezeket elfogadja és elismeri, hanem mindenekelőtt azért, mert a Szentlélek tesz bizonyosságot a szívünkben arról, hogy Istentől valók, s ennek bizonyítékát annyira önmagukon hordozzák, hogy még a vakok is meggyőződhetnek róla, mert a bennük megjövendő dolgok beteljesednek.

## **6. cikkely: Különbség a kanonikus és az apokrif könyvek között**

Különbséget teszünk eme szent könyvek és az apokrif iratok között, melyek a következők: Ezsdrás harmadik és negyedik könyve, Tóbiás, Judit, a Bölcsességek és Sirák fia könyvei, Bárúk könyve, Eszter történetének toldalékai, a három ifjú éneke a tüzes kemencében, Zsuzsanna története, Bél és a sárkány története, Manassé imája, valamint a Makkabeusok két könyve. Ezeket az egyház természetesen olvashatja és tanulhat belőlük, amennyire megegyeznek a kanonikus könyvekkel, ám nincs akkora erejük és tekintélyük, hogy bárki meg tudná belőlük erősíteni a hitet, vagy a keresztyén vallás bármely pontját. Még kevésbé kisebbsíthetik a többi szent könyv tekintélyét.

## **7. cikkely: A Szentírás tekintélye**

Hisszük, hogy a Szentírás teljes mértékben tartalmazza Isten akaratát, és elégségesen megtanítja mindazt, amit valakinek hinni kell ahhoz, hogy üdvözülhessen. Miután benne részletesen le van írva minden istentiszteleti rend, amit Isten megkövetel tőlünk, senkinek – még egy apostolnak, vagy mennyből jött angyalnak sem, amint Pál mondja nekünk<sup>2</sup> – sem kellene mást tanítania, mint amire a Szentírás már megtanított minket. Miután ugyanis tilos hozzátenni Isten Ígétéhez, vagy elvenni abból,<sup>3</sup> ez világosan megmutatja, hogy a tanítás minden vonatkozásban tökéletes és teljes. Nem szabad tehát az emberi írásokat – nem számít, mennyire szentek is legyenek azoknak a szerzői – az isteni írásokkal egyenrangúaknak tekintenünk, továbbá nem helyezhetünk sem szokásokat, sem a szótöbbséget, sem az életkort, sem az idő, vagy személyek egymást követő folytonosságát (szukcesszióját), sem a zsinatokat, sem a dekrétumokat, sem a hivatalos döntéseket Isten igazsága fölé, mert az igazság mindenek felett való. Minden emberi lény ugyanis a természeténél fogva hazug, és hiábavalóbbak magánál a hiábavalóságnál is. Ezért teljes szívből elvetjük mindazt, ami nincs összhangban ezzel a tévedhetetlen szabállyal, amiképpen az apostolok tanítottak minket, ezt mondván: „próbáljátok meg a lelkeket, ha Istentől vannak-é”,<sup>4</sup> majd ismét „Ha valaki elmegy hozzátok és nem ezt a tudományt viszi, ne fogadjátok azt be házatokba, és azt ne köszöntsétek”.<sup>5</sup>

## **8. cikkely: A Szentháromság**

Ezzel az igazsággal és Isten Ígétével összhangban egyetlen Istenben hiszünk, aki egyetlen lényeg, s akiben három személy létezik közölhetetlen tulajdonságaik alapján valóságosan, igazán és örökkévalóan elkülönülve – név szerint az Atya, a Fiú és a Szentlélek.

---

<sup>2</sup> Gal1:8

<sup>3</sup> 1Móz23:32, Jel22:18-19

<sup>4</sup> 1Jn4:1

<sup>5</sup> 2Jn10

Az Atya az ősoka, az eredete és a kezdete minden dolognak, láthatóknak és láthatatlanoknak egyaránt. A Fiú az Atya Ígéje, Bölcsessége és képmása. A Szentlélek az Atyától és a Fiútól származó örök erő és hatalom. Ugyanakkor ez a megkülönböztetés nem osztja Istent három részre, mert a Szentírás azt tanítja, hogy mind az Atya, mind a Fiú, mind a Szentlélek rendelkeznek a maguk saját szubszisztenciájával a saját tulajdonságaik alapján megkülönböztetve, – de mégis oly módon, hogy ez a három személy alkotják az egyetlen Istent. Nyilvánvaló, hogy az Atya nem a Fiú, és a Fiú nem az Atya, s hasonlóképpen a Szentlélek is sem az Atya, sem a Fiú. Az így megkülönböztetett személyek azonban nincsenek sem megosztva, sem összeolvasztva, vagy összekeverve egymással. Az Atya ugyanis nem testesült meg, a Szentlélek sem, hanem csak a Fiú. Az Atya soha nem létezett a Fiú, sem pedig a Szentlélek nélkül, mivel e három személy az örökkévalóságtól fogva egyenlők egy és ugyanazon lényegben. Egyik sem előzte meg, vagy követte a másikat, mert igazságban és hatalomban, jóságban és könyörületben mindhárman egyek.

## **9. cikkely: A Szentháromság bibliai bizonyága**

Mindezeket egyrészt a Szentírás bizonyágtételéből, másrészt e személyek hatásaiból ismerjük, főként azokból, melyeket önmagunkon belül érzékelünk. A bizonyások, amelyek hinni tanítanak minket ebben a Szentháromságban, az Ószövetségben sok helyütt meg vannak írva, melyeket nem felsorolnunk kell, hanem megfontoltan kiválogatnunk. A Genézis könyvében így szól Isten: „Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra”. Így Isten „Teremté tehát az Isten az embert az ő képére” – csakugyan, „férfiúvá és asszonyi teremté őket”.<sup>6</sup> „Ímé az ember olyanná lett, mint mi közülünk egy.”<sup>7</sup> Mikor azt mondta, hogy „teremtsünk embert a mi képünkre”, abból kiderül, hogy az Istenségben több személy van, utána pedig az egységet jelzi, mikor azt mondja, „teremté tehát az Isten”. Igaz, itt nem beszél arról, hogy hány személyről van szó, de ami némileg homályos az Ószövetségben, az nagyon világos az Újban. Mikor ugyanis a mi Urunk megkeresztelkedett a Jordánban, az Atya hangja hallatszott, amint ezt mondja: „Ez amaz én szerelmes fiam”.<sup>8</sup> A Fiú a folyóban volt, a Szentlélek pedig galamb formájában jelent meg. Sőt, minden hívő megkeresztelése során Krisztus ezt a formát írta elő: kereszteljetek meg minden népet „az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében”.<sup>9</sup> A Lukács írása szerinti evangéliumban Gábel angyal így szól Máriához, a mi Urunk anyjához: „A Szent Lélek száll te reád, és a Magasságosnak ereje árnyékoz meg téged; azért a mi születik is szentnek hivatik, Isten Fiának.”<sup>10</sup> Más helyen ez áll: „Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, és az Istennek szeretete, és a Szent Léleknek közössége mindnyájatokkal”.<sup>11</sup> „Mert hárman vannak, a kik bizonyágot tesznek a mennyben, az Atya, az Íge és a Szent Lélek: és ez a három egy.”<sup>12</sup> Mindezen igeszakaszokból teljes mértékben megtanuljuk, hogy három személy létezik egy és ugyanazon isteni lényegben. S noha ez a tanítás meghaladja az emberi felfogóképességet, az Ígén keresztül most mégis hiszünk benne, s várjuk teljes megismerését és élvezetét a mennyben. Továbbá, meg kell említenünk ennek a három személynek az irántunk végzett sajátos munkáit és tevékenységét. Az Atyát nevezzük Teremtőnknek ereje miatt. A Fiú az Üdvözítőnk és Megváltónk a vére által. A Szentlélek a mi Megszentelőnk azáltal, hogy a szívünkben lakik. A Szentháromság tanát az igaz egyház mindig fenntartotta az apostolok korától napjainkig a zsidókkal, a

---

<sup>6</sup> 1Móz26:27

<sup>7</sup> 1Móz3:22

<sup>8</sup> Mt3:17

<sup>9</sup> Mt28:19

<sup>10</sup> Lk1:35

<sup>11</sup> 2Kor13:13

<sup>12</sup> 1Jn5:7

muzulmánokkal, valamint bizonyos hamis keresztyénekkal és eretnekekkel, például Marcionnal, Manival, Praexasszal, Sabelliusszal, Samosatai Pállal, Ariusszal, és más hozzájuk hasonlókkal szemben, akiket a szent egyházatyák joggal ítétek el. Ezért ebben a dologban készséggel elfogadjuk a három ökumenikus Hitvallást – az Apostolit, a Niceait és Athanaszioszét – valamint mindazt, amit az egyházatyák ezekkel összhangban elfogadtak.

### **10. cikkely: Krisztus isteni mivolta**

Hisszük, hogy Jézus Krisztus isteni természete szerint Isten egyetlen Fia – öröktől fogva elsőszülött, nem alkottatott, vagy teremtett, mert akkor teremtmény lenne. Ő egylényegű az Atyával, egyformán örökkévaló, az Atya személyének pontos képmása és „az ő dicsőségének visszatükröződése”,<sup>13</sup> Vele mindenben hasonló. Ő Isten Fia de nemcsak azóta, hogy a mi természetünket öltötte magára, hanem az örökkévalóságtól fogva, amiképpen az alábbi, együttesen vett bizonyosságok tanítják nekünk. Mózes azt mondja: Isten teremtette „az eget és a földet”,<sup>14</sup> János pedig azt, hogy minden dolog az Íge által teremtett, akit Istennek nevez.<sup>15</sup> Az apostol kijelenti, hogy Isten a Fia „által a világot is teremtette”.<sup>16</sup> Azt is mondja, hogy Isten minden dolgot Jézus Krisztus által teremtett.<sup>17</sup> Ebből pedig az következik, hogy Ő, akit Istennek az Ígének, a Fiúnak és Jézus Krisztusnak hívnak, már létezett, mikor minden dolog általa teremtett. Ezért mondja Mikeás próféta, hogy „származása eleitől fogva, öröktől fogva van”.<sup>18</sup> S az apostol ezt mondja: „sem napjainak kezdete, sem életének vége nincs”.<sup>19</sup>

### **11. cikkely: A Szentlélek isteni mivolta**

Hisszük és meg is valljuk, hogy a Szentlélek örökkévalóan az Atyától és a Fiútól származik – nem alkottatott, nem teremtett, nem született, hanem csak származik kettőjüktől. Sorrendben Ő a Szentháromság harmadik személye – lényeg, fenség és dicsőség tekintetében az Atyával és a Fiúval egy és ugyanaz. Igaz és örök Isten, amint a Szentírás tanítja nekünk.

### **12. cikkely: A mindenség teremtése**

Hisszük, hogy az Atya a semmiből teremtette a mennyet és a földet, s minden más teremtményt, amikor jónak látta az Ő Ígéje által – azaz mondhatni a Fia által. Ő adta meg minden teremtménynek a létezését, formáját és megjelenését, valamint a különböző rendeltetéseiket Teremtőjük szolgálatához. Örök gondviselésének és végtelen erejének megfelelően most is fenntartja és kormányozza őket, hogy szolgálhassák az embert, az ember pedig szolgálhassa Istent. Teremtette továbbá az angyalokat jóknak, hogy ők a hírvivői legyenek és szolgálják az Ő választottait. Közülük néhányan abból a kiválóságból, amelyben Isten megteremtette őket, az örök pusztulásba buktak; a többiek Isten kegyelme által kitartottak és megmaradtak eredeti állapotukban. Az ördögök és a gonosz lelkek annyira megromlottak, hogy ők Istennek és minden jónak ellenségei. Lesben állnak, az egyházra, és annak minden tagjára várva, hogy mint a tolvajok, minden erejükkel elpusztítsanak és beszennyezenek mindent a csalárdságukkal. Ezért saját gonoszságuk által ítéltettek örök

---

<sup>13</sup> Koll:15, Zsid1:3

<sup>14</sup> 1Móz1:1

<sup>15</sup> Jn1:3

<sup>16</sup> Zsid1:2

<sup>17</sup> Koll:16

<sup>18</sup> Mik5:2

<sup>19</sup> Zsid7:3



kárhozatra, naponta várván kínoztatásukat. Ez okból elvetjük tehát a szadduceusok tévelygését, akik tagadják a lelkek és az angyalok létezését, valamint a manicheusokét, akik azt állítják, hogy az ördögök saját maguktól származnak, s természetüknél fogva, nem pedig a megromlásuk következtében gonoszok.

### **13. cikkely: Isten gondviselésének tana**

Hisszük, hogy ez a jó Isten, miután megteremtett minden dolgot, nem hagyta azokat a véletlenre, vagy a szerencsére, hanem szent akarátának megfelelően vezeti és kormányozza őket oly módon, hogy ebben a világban semmi sem történik az Ő precíz rendelkezése nélkül. Isten azonban mégsem szerzője a bűnnek, s nem is vádolható az előforduló bűnökkel. Hatalma és jósága ugyanis oly nagyok és felfoghatatlanok, hogy munkáját még akkor is nagyon jól és igazságosan rendeli el és végzi, mikor az ördögök és a gonosz emberek igazságtalanul cselekszenek. Nem akarunk illetéktelen kíváncsisággal abban kutakodni, ami felülmúlja az emberi értelmet, s meghaladja felfogóképességünket. Minden alázattal és tisztelettel imádjuk azonban Isten igazságos ítéleteit, melyek el vannak rejtve előlünk, s megelégszünk azzal, hogy Krisztus tanítványai vagyunk, csak azt tanulmányozván, amit Ígében megmutat nekünk, át nem lépve ezeken a korlátokon. Ez a tan kimondhatatlan vigasztalást ad, mivel arra tanít, hogy semmi sem történhet véletlenül, hanem csak a mi kegyelmes mennyei Atyánk rendelkezésével. Ő atyai gondoskodással ügyel ránk, minden teremtményét irányítása alatt tartva, hogy sem egyetlen hajunk szála (mert ezek mind számon vannak tartva), sem egy kismadár<sup>20</sup> sem eshet a földre Atyánk akarata nélkül. Megnyugszunk ebben a gondolatban, tudván, hogy Ő ellenőrzése alatt tartja mind az ördögöket, mind valamennyi ellenségünket, akik nem árthatnak nekünk az Ő engedélye és akarata nélkül. Ezen okból elvetjük az epikureusok kárhozzátandó tévedését, akik azt állítják, hogy Isten semmivel sem törődik, és mindent a véletlenre hagy.

### **14. cikkely: Az ember teremtése és bukása**

Hisszük, hogy Isten az embert a föld porából teremtette, és saját képmására és hasonlóságára alkotta és formálta – jónak, igaznak és szentnek, képesnek a saját akaratóból minden dologban alkalmazkodni Isten akaratahoz. Mikor azonban a tisztességben volt, nem értette meg azt,<sup>21</sup> s nem fogta fel a saját kiválóságát. De szántsándékkal alávetette magát a bűnnek, következésképpen a halálnak és az átoknak, füleit odahajtván az ördög szavára. Megszegte ugyanis az élet parancsolatát, amit kapott, s bűnével elszakította magát Istentől, Aki az ő igazi élete volt, megrontván ezzel egész természetét. Vétkessé vált tehát, és kitette magát a fizikai és lelki halálnak, bűnössé, megátalkodottá és romlottá válva minden útjában. Elveszítette az Istentől kapott minden kiváló ajándékát, s nem tartott meg azokból semmit azokon a csekély maradványokon kívül, amelyek elegendőek ahhoz, hogy menthetetlenné tegyék őt. Sőt, minden világosság sötétséggé vált bennünk, amiképpen a Szentírás tanít minket: „És a világosság a sötétségben fénylik, de a sötétség nem fogadta be azt.” (Jn1:5) János itt az embereket nevezi „sötétségnek”. Ezért elvetünk minden ellentétes, az ember szabad akarataról szóló tanítást, mert az ember nem más, mint a bűn rabszolgája, aki semmit sem képes cselekedni, „hanem ha a mennyből adatott néki”.<sup>22</sup> Mert ki képes azzal dicsekedni, hogy magától is képes jót cselekedni, hiszen Krisztus mondta: „Senki sem jöhet én hozzám,

---

<sup>20</sup> Mt10:29-30

<sup>21</sup> Zsolt49:21

<sup>22</sup> Jn3:27

hanemha az Atya vonja azt”?<sup>23</sup> Ki kérkedne a saját akaratával, miután megérti, hogy „a test gondolata ellenségeskedés Isten ellen”?<sup>24</sup> Ki beszélhet a saját tudásáról annak a ténynek a fényében, hogy „érzéki ember pedig nem foghatja meg az Isten Lelkének dolgait”?<sup>25</sup> Röviden, ki képes egyetlen gondolatot is kigondolni, miután megtudja, hogy „nem mintha magunktól volnánk alkalmasak valamit gondolni” önmagunkról, önmagunktól, hanem „a mi alkalmas voltunk az Istentől van”?<sup>26</sup> Ezért tehát amit az apostol mond, annak joggal kell szilárdan és biztosan megállnia: „Isten az, a ki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből”.<sup>27</sup> Mert nincs értelem és akarat, ami Isten értelmével és akaratával összemérhető Krisztus beavatkozásától eltekintve, amiképpen tanítja nekünk: „nálam nélkül semmit sem cselekedhettek”.<sup>28</sup>

### **15. cikkely: Az eredendő bűn tantétele**

Hisszük, Ádám engedetlensége miatt az egész emberi fajra kiterjedt az eredendő bűn. Ez az egész természet megromlása, s öröklődő romlottság, ami még a kis csecsemőket is megfertőzi az anyjuk méhében, s olyan gyökér, mely mindenféle bűnt terem az emberben. Ezét annyira utálatos és szörnyűséges Isten szemében, hogy elegendő az emberi faj kárhözváltására, és nem törli el, illetve nem tépi ki gyökerestől még a keresztség sem, hiszen látható, hogy a bűn mindig mint szennyezett forrás törne elő. Mindazonáltal ezt Isten nem tulajdonítja a gyermekeinek ítéletképpen, hanem kegyelme és könyörülete által megbocsátja, de nem azért, hogy elaltassa őket, hanem hogy ennek a romlottságnak a tudata sóhajtozásra készítse a hívőket, amint vágyakoznak megszabadulni „e halál testéből”.<sup>29</sup> Elvetjük tehát a pelágiánusok tévelygését, akik azt vallják, hogy ez a bűn nem más, mint utánzás dolga.

### **16. cikkely: A kiválasztás tantétele**

Hisszük, hogy miután Ádám összes leszármazottja így belezuhant a végromlásba és pusztulásba az első ember bűnének következtében, Isten kimutatta, milyen Ő valójában: könyörületes és igazságos. Könyörületes, mert kivonja és megmenti ebből a pusztulásból mindazokat, akiket örök és változhatatlan tanácsvégzésében kiválasztott és elkülönített Jézus Krisztusban, a mi Urunkban az Ő tiszta jósága által, tekintet nélkül a cselekedeteikre. S igazságos, mert másokat meghagy a pusztulásukban és bukásukban, amibe önmagukat taszították.

### **17. cikkely: A bukott ember helyreállítása**

Hisszük, hogy a mi jó Istenünk az Ő csodálatos bölcsessége és jósága által látván, hogy az ember önmagát beletaszította mind a fizikai, mind a lelki halálba és tette teljességgel nyomorulttá, elindult, hogy megkeresse őt, noha az ember minden ízében remegve menekült Előle. Megvigasztalta, megígérve, hogy neki adja a Fiát, aki „asszonytól lett”,<sup>30</sup> hogy széttagossa a kígyó fejét, és áldottá tegye őt.<sup>31</sup>

---

<sup>23</sup> Jn6:44

<sup>24</sup> Rm8:7

<sup>25</sup> 1Kor2:14

<sup>26</sup> 2Kor3:5

<sup>27</sup> Fil2:13

<sup>28</sup> Jn15:5

<sup>29</sup> Rm7:24

<sup>30</sup> Ga14:4

<sup>31</sup> 1Móz3:15

## **18. cikkely: A megtestesülés**

Valljuk tehát, hogy Isten beteljesítette az ősatyáknak a szent prófétáinak szájával tett ígéretét, mikor az általa elrendelt időben elküldte egyetlen és örök Fiát a világra. A Fiú „szolgai formát vévén föl, emberekhez hasonlóvá” lett,<sup>32</sup> valóságos emberi természetet öltött magára, annak minden gyengeségével egyetemben, a bűnt kivéve. Az áldott szűz Mária méhében fogant a Szentlélek ereje által, férfi közreműködése nélkül. S nemcsak a testet illetően öltött emberi természetet, de valódi emberi lelket is avégett, hogy valóságos emberi lény lehessen. Miután a lélek ugyanúgy elveszett, mint a test, mindkettőt magára kellett öltenie, hogy mindkettő együtt üdvözíthesse.

Ezért az anabaptisták eretnokségével szemben, akik tagadják, hogy Krisztus emberi testet öltött magára az anyjától, valljuk, hogy Ő „részesé lett a gyermekek testének és vérének”,<sup>33</sup> hogy „Dávid ágyékának gyümölcse” test szerint,<sup>34</sup> „Dávid magvából lett test szerint”,<sup>35</sup> a szűz Mária „méhének gyümölcse”,<sup>36</sup> „asszonytól lett”,<sup>37</sup> „Dávid magvából való”,<sup>38</sup> „Jessének gyökere”,<sup>39</sup> „Júdából támadott”,<sup>40</sup> test szerint a zsidóktól származott, „Ábrahám magvából”, mert Ábrahám magvát öltötte magára, s atyafiához hasonlatossá lett, kivéve a bűnt.<sup>41</sup> Ekképpen Ő valóban Immánuel, azaz: „Velünk az Isten”.<sup>42</sup>

## **19. cikkely: Krisztus két természete**

Hisszük, hogy ezzel a fogantatással a Fiú személye elválaszthatatlanul egyesül és összekapcsolódott az ember természettel oly módon, hogy nincs sem két Isten Fia, sem két személy, hanem a két természet egyesült egyetlen személyben úgy, hogy mindkettő megtartotta a saját jellemző tulajdonságait. Isten természete tehát mindig megmaradt nem teremtettnek, sem napjainak kezdete, sem életének vége nincs,<sup>43</sup> s betölti a mennyet és a földet. Emberi természete sem vesztette el a tulajdonságait, hanem megtartotta azokat teremtetten: napjainak van kezdete, természete véges, és a valódi test összes tulajdonságát megtartotta. S noha a feltámadása által halhatatlanságot adott neki, mindazonáltal azzal nem változtatta meg emberi természetének valóságát, mert üdvösségünk és feltámadásunk függ az Ő testének valóságától is. Ez a két természet azonban úgy egyesült egy személyben, hogy még a halál sem választhatta őket szét. Így amit az Atyára bízott, mikor meghalt, az valódi emberi lélek volt, ami elhagyta a testét. Ezenközben azonban isteni természete egyesülten maradt az emberi természetével, még mikor a sírban feküdt is, és isteni mivolta soha nem szűnt meg Benne lenni, amiképpen benne volt kisgyermekkorában is, noha egy ideig nem mutatkozott meg. Ezek azok az okok, amelyek miatt valódi Istennek, és valódi embernek valljuk: valódi Isten, hogy hatalmával legyőzze a halált, és valódi ember, hogy meghalhasson értünk a test gyengeségében.

---

<sup>32</sup> Fil2:7

<sup>33</sup> Zsid2:14

<sup>34</sup> Csel2:30

<sup>35</sup> Rm1:3

<sup>36</sup> Lk1:42

<sup>37</sup> Gal4:4

<sup>38</sup> 2Tim2:8

<sup>39</sup> Rm15:12

<sup>40</sup> Zsid7:14

<sup>41</sup> Zsid2:17, 4:15

<sup>42</sup> Mt1:23

<sup>43</sup> Zsid7:3

## **20. cikkely: Isten igazságossága és könyörülete Krisztusban**

Hisszük, hogy Isten – Aki tökéletesen könyörületes és nagyon igazságos – elküldte Fiát, hogy öltön olyan természetet, melyben az engedetlenséget elkövették avégett, hogy elhordozza a bűn büntetését a legkeservesebb szenvedés és halál által. Isten tehát a Fiával szemben mutatta ki igazságosságát, Aki a mi bűnünkkel vádoltatott meg, jóságát és könyörületét pedig ránk árasztotta, akik vétkesek, és kárhozatra méltók vagyunk. A legtökéletesebb szeretettel nekünk adta a Fiát, hogy meghaljon, s feltámasztotta Őt az életre a mi megigazulásunkért, hogy miénk lehessen a hallhatatlanság és az örök élet.

## **21. cikkely: Az engesztelés**

Hisszük, hogy Jézus Krisztus a Melkisédek rendje szerinti főpap – esküvel tétetett azzá – Aki az Atya színe elé állt a mi nevünkben, hogy lecsillapítsa haragját, hogy teljes elégtétellel csillapítsa le a haragját, felajánlván Önmagát a keresztfáján, és kiontván drága vérével a bűneink elmosására, ahogyan azt a próféták előre jelezték. Meg van írva ugyanis, hogy „békességünk büntetése” Isten Fiára tétetett, s „az ő sebeivel gyógyulánk meg”. „Mint bárány, mely mézsárszékre vitetik”, „a bűnösök közé számláltatott”,<sup>44</sup> Poncius Pilátus bűnözőként ítélte el, bár kezdetben ártatlannak nyilvánította. Így Ő fizette vissza, amit nem ragadott el,<sup>45</sup> és szenvedett – „mint igaz a nem igazakért”,<sup>46</sup> testben és lélekben – oly módon, hogy mikor megérezte a bűneinkért járó rettenetes büntetést, „az ő verítéke olyan vala, mint a nagy vércseppek, melyek a földre hullanak”.<sup>47</sup> S így kiáltott: „Én Istenem, én Istenem! miért hagyál el engemet?” (Mt27:46) Mindezt pedig a mi bűneink bocsánataért tűrte el. Joggal mondjuk hát Pál apostollal együtt, hogy nem tudunk másról, mint „a Jézus Krisztusról, még pedig mint megfeszítettről”,<sup>48</sup> s „kárnak ítélünk mindent a mi Urunk, Jézus Krisztus ismeretének gazdagsága miatt”.<sup>49</sup> Minden vigasztalást megtalálunk az Ő sebeiben, s nem szükséges semmi más eszközt keresnünk, vagy kiagyalnunk Isten megengesztelésére emellett az egyetlen és egyszeri áldozat mellett, mely hívőket örökre tökéletesekké teszi. Ezért nevezte Őt az Isten anyagya Jézusnak, azaz „Megváltónak”, mert Ő szabadítja meg a népet a bűneiből.<sup>50</sup>

## **22. cikkely: A hit igazságossága**

Hisszük, hogy e nagy titok igaz ismeretére való eljutás végett a Szentlélek igaz hitet lobbant lánggra a szívünkben, ami megragadja Krisztust minden érdemeivel együtt, a magáévá teszi, s többé rajta kívül semmi mást nem keres. Ebből szükségszerűen következnie kell, hogy vagy nincs meg Krisztusban minden, ami az üdvösségünkhöz szükséges, vagy ha megvan Benne minden, akkor aki hit által birtokolja Krisztust, annak teljes üdvössége van. Azt mondani tehát, hogy Krisztus nem elégséges, s még más egyéb is szükséges, a leggyalázatosabb káromlás Isten ellen – abból ugyanis azt következne, hogy Jézus Krisztus csak félig üdvözítő. Ezért joggal mondjuk Pállal együtt, hogy „egyedül hit által” igazulunk meg, vagy hitből, „cselekedetek nélkül”.<sup>51</sup> Ezalatt azonban nem azt értjük, hogy maga a hit az, ami megigazít minket, mert a hit csak eszköz, amellyel megragadjuk Krisztust, a mi

---

<sup>44</sup> Ézs53:4-12

<sup>45</sup> Zsolt69:5

<sup>46</sup> 1Pt3:18

<sup>47</sup> Lk22:44

<sup>48</sup> 1Kor2:2

<sup>49</sup> Fil3:8

<sup>50</sup> Mt1:21

<sup>51</sup> Rm3:28

igazságunkat. Jézus Krisztus pedig a mi igazságunk abban, hogy hozzáférhetővé tette a számukra minden érdemét, és minden, értünk és helyettünk elvégzett szent cselekedetét. S a hit az eszköz, mely minket közösségben tart Vele, és minden jótéteményével. Mikor ezeket a jótéteményeket megkapjuk, azok bőségesen elegendők a feloldozásunkra a bűneinkből.

### **23. cikkely: A bűnösök megigazítása**

Hisszük, hogy áldott mivoltunk a Jézus Krisztus miatti bűnbocsánatunk folyománya, s ebben rejlik a mi igazságunk is Isten előtt, amiképpen Dávid és Pál tanít, mikor kijelentik, hogy áldott az az ember, akinek Isten igazságot tulajdonít a cselekedetektől eltekintve.<sup>52</sup> S ugyanez az apostol mondja, hogy „ingyen”, vagy „kegyelemből” igazulunk meg a Krisztus Jézusban való megváltás által.<sup>53</sup> Ezért kapaszkodunk ebbe az alapba, mely örökre szilárd, minden dicsőséget Istennek adván, megaláztatva magunkat, s elfogadván annak, amik vagyunk, nem követelvén magunknak, vagy érdemeinknek semmit, hanem egyedül a megfeszített Krisztus engedelmisségére támaszkodunk, mely a miénk is, mikor hiszünk Őbenne. Ez elegendő minden bűnünk elfedezéséhez, és a megerősítésünkhöz, megszabadítván a lelkiismeretünket a félelemtől, a borzadástól és a rettegetől Isten közeledésére, hogy ne tegyük azt, amit ősatyánk, Ádám tett, mikor remegve próbálta elfedni magát fügefalevelekkel. S valóban, ha úgy kellene megjelenünk Isten előtt, hogy önmagunkban, vagy bármely más teremtményben bízunk – nem számít, mennyire kevésbé – akkor, ó jaj, elnyeletnénk. Ezért kell mindenkinek mondania Dáviddal együtt: „Ne szállj perbe a te szolgálóddal, mert egy élő sem igaz előtted!”<sup>54</sup>

### **24. cikkely: A bűnösök megszentelése**

Hisszük, hogy ez az igaz hit, ami az emberben az Isten Ígéje hallása, és a Szentlélek munkája által jön létre, újjászüli, és „új emberré”<sup>55</sup> teszi őt, „új életet”<sup>56</sup> éltet vele, és megszabadítja a bűn rabszolgaságából. Emiatt nemhogy nem teszi az embereket hűvösekké a kegyes és szent élet megélése iránt, hanem épp ellenkezőleg, úgy munkálkodik bennük, hogy e nélkül soha nem cselekednének semmit az Isten iránti szeretetből, hanem csak önszeretetből és a kárhozattól való félelemből. Lehetetlen tehát, hogy ez a szent hit gyümölcstelen maradjon egy emberi lényben, hiszen nem üres hitről beszélünk, hanem arról, amit a Szentírás „a szeretet által munkálkodó hitnek”<sup>57</sup> nevez. Ez indítja az embert arra, hogy az Isten által az Ő Ígésében parancsolt cselekedeteket magától megtegyje. S ezek a cselekedetek, melyek a hit jó gyökeréből származnak, jók, és elfogadhatók Isten számára, mert mindet az Ő kegyelme szenteli meg. Megigazulásunk vonatkozásában mindazonáltal nem számítatnak be – mert a Krisztusba vetett hit által igazulunk meg, még mielőtt tennénk a jócselekedeteket. Másként ezek nem lehetnének jók, amint egy fa gyümölcse se lehet jó, ha először a fa maga nem jó. Tehát, cselekedjük a jót, de nem az érdemszerzés végett – mert mit érdemlünk mi? Inkább mi tartozunk Istennek azokért a jócselekedetékért, melyeket megteszünk, nem pedig Ő nekünk, mert Ő az, „a ki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvélől”.<sup>58</sup> Emlékezzünk arra, ami meg van írva: „Ezenképen ti is, ha mindazokat megcselekedtétetek, a mik néktek parancsoltattak, mondjátok, hogy: Haszontalan szolgáló vagyunk; mert a mit

---

<sup>52</sup> Zsolt32:1

<sup>53</sup> Rm3:24

<sup>54</sup> Zsolt143:2

<sup>55</sup> 2Kor5:17

<sup>56</sup> Rm6:4

<sup>57</sup> Gal5:6

<sup>58</sup> Fil2:13

kötelesek voltunk cselekedni, azt cselekedtük.”<sup>59</sup> Tagadni azonban mégsem akarjuk, hogy Isten megjutalmazza a jócselekedeteket – de a kegyelme által koronázza meg az ajándékait. Sőt, jóllehet tesszük a jócselekedeteket, üdvösségünket azonban mégsem ezekre alapozzuk. Semmi olyan cselekedetet nem tudunk tenni ugyanis, amit ne szennyezne be a testiségünk, és ezért ne lenne büntetésre méltó. S még ha fel is tudnánk mutatni akár egyetlen egy ilyet, a megemlékezés egyetlen egy bűnünkről elegendő volna ahhoz, hogy Isten elvesse azt a cselekedetet. Ezért állandóan kétségek közepette hánykolódnánk ide-oda mindenféle bizonyosság nélkül, s nyomorult lelkiismeretünk állandóan gyötrődne, ha nem Megváltónk szenvedéseinek és halálának érdemeire támaszkodnánk.

## **25. cikkely: A törvény betöltése**

Hisszük, hogy a törvény ceremóniai és jelképei Krisztus eljövételével megszűntek, s minden előkép is véget ért, ezért ezek használatát a keresztyének között ki kell iktatnunk. Eme dolgok igazsága és lényege azonban fennmarad a számunkra Jézus Krisztusban, akiben beteljesültek. Továbbra is használjuk azonban a törvényből és a prófétáktól származó bizonyágtételeket arra, hogy megerősítsenek minket az evangéliumban, s teljességben szabályozzák életünket Isten dicsőségére, az Ő akaratának megfelelően.

## **26. cikkely: Krisztus közbenjárása**

Hisszük, hogy nem járulhatunk Istenhez másként, csak az egy és egyetlen Szószólón és Közbenjárón, az igaz Jézus Krisztuson keresztül.<sup>60</sup> Ő tehát emberré lett, egyesítvén az isteni és az emberi természetet, hogy mi, emberi lények az isteni Felséghez járulhassunk. Más módon ezt nem tehetnénk meg. Ennek a közbenjárónak azonban, Akit az Atya jelölt ki Önmaga és miközénk, nem kell megrettentenie minket a nagyságával, így nem szabad a saját fantáziánk szerinti másvalaki után néznünk. Mert sem a mennyben, sem a teremtmények között nincs senki, aki jobban szeretne minket, mint Jézus Krisztus. Mert bár „Istennek formájában vala”, mindazonáltal „önmagát megüresíté, szolgálai formát vévén föl, emberekhez hasonlóvá lévén”,<sup>61</sup> mert „hasonlatosnak kellett lennie az atyafiakhoz”.<sup>62</sup> De tegyük fel, hogy más közbenjárót kell találnunk. Ki szeretne jobban minket, mint az, aki az életét adta értünk, még mikor „ellenségei voltunk”?<sup>63</sup> S tegyük fel, találnánk valakit, akinek van tekintélye és hatalma. Kinek van annyi, mint „a ki az Isten jobbján van”,<sup>64</sup> s akinek „adatott minden hatalom mennyen és földön”?<sup>65</sup> S ki hallgattatna meg jobban, mint Isten saját, drága egyszülött Fia? Így tehát a tiszta hitetlenség vezetett a szentek gyalázásának gyakorlásához a tisztelésük helyet. Olyasmi ez amit a szentek sohasem kértek, hanem amit hivatástudatból következetesen visszautasítottak, amint ez az írásaikból is kiderül. Nem kell tehát ürügyként felhoznunk, hogy méltatlanok vagyunk, mert nem arról van szó, hogy imáinkat a saját méltóságunk alapján kínáljuk fel, hanem Jézus Krisztus kiválósága és méltósága alapján, aki igazsága hit által a miénk. Mivel az apostol jó okkal akarja, hogy szabaduljunk meg ettől az ostoba félelemtől – vagy inkább hitetlenségtől, – azt mondja, hogy Jézus Krisztusnak „mindenestől fogva hasonlatosnak kellett lennie az atyafiakhoz, hogy könyörülő legyen és hív

---

<sup>59</sup> Lk17:10

<sup>60</sup> 1Jn2:1

<sup>61</sup> Fil2:6-7

<sup>62</sup> Zsid2:17

<sup>63</sup> Rm5:10

<sup>64</sup> Rm8:34

<sup>65</sup> Mt28:18

főpap az Isten előtt való dolgokban, hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiért”.<sup>66</sup> „Mert a mennyiben szenvedett, ő maga is megkísértetvén, segíthet azokon, a kik megkísértetnek.”<sup>67</sup> S hogy még inkább a Hozzá való közeledésre buzdítson minket, ezt mondja: „Lévén annakokáért nagy főpapunk, a ki áthatolt az egeken, Jézus, az Istennek Fia, ragaszkodjunk vallásunkhoz. Mert nem oly főpapunk van, a ki nem tudna megindulni gyarlóságainkon, hanem a ki megkísértetett mindenkiben, hozzánk hasonlóan, kivéve a bűnt. Járuljunk azért bizodalommal a kegyelem királyi székéhez, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmet találjunk, alkalmas időben való segítségül.”<sup>68</sup> S ugyanez az apostol mondja, hogy „bizodalomunk van a szentélybe való bemenetelre a Jézus vére által... Járuljunk hozzá igaz szívvel, hitnek teljességével”.<sup>69</sup> Továbbá: Krisztusnak „változhatatlan a papsága. Ennekokáért ő mindenképen idvezítheti is azokat, a kik ő általa járulnak Istenhez, mert mindenha él, hogy esedezzék érettök.”<sup>70</sup> Mi többre lenne szükségünk? Mert Maga Krisztus jelenti ki: „Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam.”<sup>71</sup> Miért kellene más közbenjárót keresnünk? Tetszett ugyanis az Istennek odaadni az Ő Fiát a mi Közbenjárókként, ezért ne hagyjuk el Őt másért, vagy is ne keressünk mást, mert soha nem fogunk találni. Mikor ugyanis Isten nekünk adta Őt, jól tudta, hogy mi bűnösök vagyunk. Így tehát Krisztus parancsát követve a mennyei Atyát hívjuk segítségül Krisztuson, az egyetlen Közbenjárónkon keresztül, amiképpen az Úr imájában tanítottunk, legyünk biztosak abban, hogy mindent megkapunk, amit az Ő nevében kérünk az Atyától.

## **27. cikkely: A szent egyetemes egyház**

Hisszük és valljuk az egyetlen katolikus, vagyis egyetemes egyházat, minden igaz keresztyén hívő szent gyülekezetét, akik teljes üdvösségüket Jézus Krisztusban várják az Ő vére által megmosatva, és a Szentlélektől megszenteltetve és elpecsételtetve. Ez az egyház a világ kezdete óta létezett, és megmarad annak végéig, amint ez kitűnik a tényből, hogy Krisztus az örök Király, Aki nem lehet alattvalók nélkül. S ezt a szent egyházat Isten őrzi meg az egész világ dühétől, még ha időnként nagyon kicsinynek is tűnik az emberek szemében – mintha megsemmisült volna. Például Akháb nagyon veszedelmes idejében az Úr megtartott Magának hétezer embert, akik nem hajtottak térdet a Baálnak.<sup>72</sup> S ez a szent egyház nem kötődik, korlátozódik, vagy kapcsolódik bizonyos helyhez, vagy személyekhez, hanem szétterjed és kiárad az egész világra, bár szívben és akaratban összekötődik és egyesül egy és ugyanazon Lélekben a hit ereje által.

## **28. cikkely: Az egyháztagok kötelességei**

Hisszük, hogy mivel ez a szent közösség és gyülekezet az üdvözültek közössége, hogy rajta kívül nincs üdvösség, senkinek sem szabad önmagával megelégedve elvonulnia attól, függetlenül a helyzetétől, vagy állapotától. Ehelyett minden ember köteles csatlakozni hozzá, megtartván az egyház egységét azzal, hogy alávetik magukat tanításának és fegyelmének, Jézus Krisztus igájába hajtják a nyakukat, és egymás épülését szolgálják az Istentől ugyanannak a testnek a tagjaiként kapott ajándékaik szerint. S hogy még hatékonyabban fenntartassék ez az egység, Isten Ígéje szerint minden hívő kötelessége elkülöníteni magát

---

<sup>66</sup> Zsid2:17

<sup>67</sup> Zsid2:18

<sup>68</sup> Zsid4:14-16

<sup>69</sup> Zsid10:19,22

<sup>70</sup> Zsid7:24-25

<sup>71</sup> Jn14:6

<sup>72</sup> 1Kir19:18

azoktól, akik nem tartoznak az egyházhoz avégett, hogy csatlakozzon ehhez a közösséghez, valahol is csak Isten megalapította azt még akkor is, ha a polgári hatóságok és a királyi rendeletek ezt megtiltják, s halálbüntetés, vagy fizikai fenytés lesz a következménye. Ezért mindenki, aki kivonul az egyházból, vagy nem csatlakozik ahhoz, Isten rendeletével szegül szembe.

## **29. cikkely: Az igaz egyház jegyei**

Hisszük, hogy szorgalmasan és nagyon körültekintően, Isten Ígéje által kell eldöntenünk, mi az igaz egyház, hiszen manapság a világon minden szekta az „egyház” nevet kötelei magának. Itt nem a képmutatók társaságáról beszélünk, akik elvegyülnek a jókkal az egyházban, de akik mindazonáltal nem képezik annak részét, még ha fizikailag jelen is vannak. De beszélünk az igaz egyház testének és közösségének megkülönböztetéséről minden szektától, melyek „az egyháznak” nevezik magukat. Az igaz egyház megismerhető, ha magán hordozza az alábbi jegyeket: az evangéliumot tisztán prédikálja, a sákramentumokat tisztán szolgáltatja ki úgy, ahogyan Krisztus elrendelte azokat, s gyakorolja az egyházfegyelmet a hibák kijavítása érdekében. Röviden, Isten tiszta Ígéjének megfelelően kormányozza magát, elvetvén minden azzal ellentétet, és Jézus Krisztust az egyetlen Föként ismeri el. Ezekkel a jegyekkel bárki biztos lehet az igaz egyház felismerésében – amitől senkinek sem szabad elszakadnia. Ami pedig azokat illeti, akik az egyházhoz tartozhatnak, őket a keresztyének megkülönböztető jegyei alapján ismerhetjük fel, nevezetesen hogy miután elfogadták az egy és egyedüli Megváltót, Jézus Krisztust, a hit alapján, a bűntől menekülve az igazságot igyekeznek követni. Anélkül szeretik az igaz Istent, és felebarátaikat, hogy jobbra, vagy balra elhajolnának, a testet pedig, és annak cselekedeteit megfeszítik. Bár hatalma gyengeség marad bennük, életük minden napján küzdenek ellene a Lélek által, folyamatosan folyamodván az Úr Jézus véréhez, szenvedéséhez, halálához és engedelmességéhez, Akiben van az ő bűnbocsánatuk a Belé vetett hit által. Ami a hamis egyházat illeti, az több tekintélyt tulajdonít magának, és rendeleteinek, mint Isten Ígéjének. Nem akarja magára venni Krisztus igáját, nem úgy szolgáltatja ki a sákramentumokat, ahogyan Krisztus parancsolta az Ő Ígéjében, hanem inkább tetszése szerint hozzátesz azokhoz, illetve elvesz belőlük. Az emberekben jobban bízik, mint Jézus Krisztusban, üldözi azokat, akik szent életet élnek Isten Ígéjének megfelelően, és akik megfeddik a hibáiért, kapzsiságáért és bálványimádásáért. Ezt a két egyházat könnyű felismerni, így egymástól megkülönböztetni is.

## **30. cikkely: Az egyház kormányzása**

Hisszük, hogy ezt az igaz egyházat annak a lelki rendnek megfelelően kell kormányozni, amit Urunk tanított nekünk az Ő Ígéjében. Lenniük kell tehát szolgálóknak, vagy pásztoroknak, akik Isten Ígéjét prédikálják, és kiszolgáltatják a sákramentumokat. Lenniük kell a pásztorok mellett presbitereknek és diakónusoknak is, akikből kikerül az egyháztanács. Ezzel az eszközzel tarttatik fenn az igaz vallás, az igaz tanítás képes a maga útját járni, s a gonosz emberek lelkileg megfeddetnek, és féken tarttatnak, s a szegények és lesújtottak is segítséget és vigaszt kapnak a szükségüknek megfelelően. Ezzel az eszközzel minden jól és ékes rendben fog történni az egyházban, mikor hűséges embereket választanak Pál apostol ama szabálya szerint, amit Timótheusnak adott.<sup>73</sup>

---

<sup>73</sup> 1Tim3



### **31. cikkely: Az egyház tisztségviselői**

Hisszük, hogy Isten Ígérének szolgálóit, a presbitereket és a diakónusokat a hivatalukra törvényes egyházi választással, az Úr nevében elmondott imával és az Isten Ígérében tanított ékes rendben kell megválasztani. Így mindenkinek tartózkodnia kell attól, hogy helytelen módon önmagát helyezze előtérbe, hanem várnia kell Isten elhívására, hogy megerősödhesen ebben az elhívásban, és biztos legyen abban, hogy az Úr hívta el. Ami az Íge szolgálóit illeti, nekik egyforma hatalmuk és tekintélyük van, függetlenül attól, hogy hol vannak, mivel valamennyien Jézus Krisztus, az egyedüli egyetemes püspök és Egyházfő szolgálói. Sőt, nehogy Isten szent rendjét megszegjük, vagy lenézzük, azt mondjuk, hogy mindenkinek a tőle telhető legjobban kell speciális tisztelettel viseltetnie az Íge szolgálói és az egyház presbiterei iránt az általuk végzett munkára való tekintettel, és békességgel kell viseltetni irántuk, mindenfajta zsémbelődés, civakodás és versengés nélkül.

### **32. cikkely: Az egyház rendje és fegyelme**

Azt is hisszük, hogy noha hasznos és jó az egyházat kormányzók számára, ha kialakítanak és felállítanak bizonyos rendet egymás között az egyház testének megőrzése végett, mégis folytonosan ügyelniük kell, nehogy eltérjenek attól, amit Krisztus, a mi egyetlen Mesterünk rendelt el. Emiatt elvetünk mindenféle emberi újítást és törvényt, melyeket ránk erőszakolnak az istentiszteletünk során, hogy bármi módon megköttözzék és kényszerítsék a lelkiismeretünket. Ezért csak azt fogadjuk el, ami alkalmas a harmónia és az egység fenntartására, valamint minden megtartására az Isten iránti engedelmességben. Ebből a célból követeltetik meg az Isten Ígéje szerinti kiközösítés annak minden velejárójával egyetemben.

### **33. cikkely: A sákramentumok**

Hisszük, hogy Istenünk, miután tudatában van éretlenségünknek és gyengeségünknek, sákramentumokat rendelt arra, hogy elpecsételje bennünk az ígéreteit, zálogát adja jóakarátának és kegyelmének, valamint táplálja és fenntartsa a hitünket. Ezeket az evangélium Ígéréhez csatolta, hogy jobban bemutassa külső érzékszerveinknek mind azt, amit Ígéje által megértenünk enged, mind azt, amit belsőleg cselekszik a szíveinkben, megerősítve minket a belénk ültetett üdvösségben. Ezek ugyanis látható jegyei és pecsétjei valami belső és láthatatlan dolognak, melynek segítségével Isten a Szentlélek erejével munkálkodik bennünk. Ezek tehát nem üres és értéktelen jegyek a mi becsapásunkra és félrevezetésünkre, mert Jézus Krisztus az igazságuk, Aki nélkül nem volnánk semmik. Emellett megelégszünk a sákramentumok ama számával, amit Krisztus, a mi Mesterünk rendelt a számunkra. Ezek csak ketten vannak: a keresztség sákramentuma és Jézus Krisztus úrvacsorája.

### **34. cikkely: A keresztség sákramentuma**

Hisszük és valljuk, hogy Jézus Krisztus, Akiben a törvény beteljesedett, a vérének kiontásával minden más olyan vérontásnak véget vetett, amit bárki végrehajthatna, vagy végrehajtani akarhatna a bűnökért való engesztelés, vagy elégtétel adása végett. Eltörölvén a körülmetélkedést, amit vérrel végeztek, helyette megalapította a keresztség sákramentumát. Ezzel vagyunk befogadva Isten egyházába, s elválasztva minden más néptől és idegen vallástól, hogy teljesen Neki szenteljük magunkat, hordozván az Ő jegyét és jelét. Ez tesz bizonyosságot arról is nekünk, hogy Ő lesz a mi Istenünk mindörökké, mert Ő a mi kegyelmes Atyánk. Ezért parancsolta meg, hogy minden hozzá tartozót meg kell keresztelni tiszta vízzel,

az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.<sup>74</sup> Ezzel jelzi nekünk, hogy amiképpen a víz elmosza a test szennyét, mikor ránk töltik, vagy a megkeresztelt testére hintik, úgy mossa el Krisztus vére ugyanazt belsőleg, a lélekben, a Szentlélek által. Kimos és megtisztít minket a bűnökből, s átalakít minket a harag gyermekeiből Isten gyermekeivé. Ez nem a fizikai víz által, hanem Isten drága Fia vérével történő meghintés által történik meg, Aki a mi Vörös-tengerünk, melyen át kell mennünk ahhoz, hogy kimeneküljünk a fáraó, azaz az ördög zsarnokságából, és beléphessünk Kánaán lelki földjére. Ezért a szolgálók, ami a munkájukat illeti, szolgáltatják ki a sákramentumot nekünk, azaz a látható jegyet, de az Úr adja azt, amit a sákramentum jelent – nevezetesen a láthatatlan ajándékokat és a kegyelmet, megtisztítván a lelkünket minden mocsoktól és becstelenségtől, megújítván szíveinket, és betöltvén azokat vigasztalással, megadván nekünk az Ő atyai jóságának valódi bizonyosságát, felöltöztetvén minket az „új emberbe”, s eltávolítván az „ót”, annak minden cselekedetével egyetemben. Ezért hisszük, hogy mindazokat, akik törekszenek az örök élet elérésére, csak egyszer kell megkeresztelni, soha meg nem ismételve, hiszen nem születhetünk kétszer. Ez a keresztség azonban nemcsak akkor hasznos, mikor rajtunk van a víz, és megkapjuk azt, hanem egész életünkön át, mindvégig. Emiatt elítéljük az anabaptisták tévedését, kik nem elégednek meg egyetlen keresztséggel, továbbá a gyermekkeresztséget is elítélik. Hisszük, hogy gyermekeinket meg kell keresztelni, és el kell pecsételni a szövetség jelével, amiképpen Izraelben is körülmélték a kisgyermeket ugyanazoknak az ígéreteknek az alapján, amelyek a mi gyermekeinknek is adattak. S valóban, Krisztus a vérét nem kevésbé ontotta a hívők kisgyermekeinek, mint a felnőtteknek a megmosására. Ezért meg kell kapniuk annak kegyét és sákramentumát, amit Krisztus tett értük, pont amiképpen az Úr parancsolta a törvényben, hogy a bárány feláldozásával Krisztus szenvedésének és halálának sákramentumát nekik is megadjuk röviddel a születésük után. Ez volt Jézus Krisztus sákramentuma. Emellett a keresztség ugyanazt nyújtja a gyermekeinknek, mint amit a körülméltetés nyújtott a zsidó népnek. Ezért nevezi Pál „Krisztus körülméltetésének”.<sup>75</sup>

### **35. cikkely: Az úrvacsora sákramentuma**

Hiszük és valljuk, hogy Jézus Krisztus, a mi Megváltónk azért rendelte és alapította az úrvacsora sákramentumát, hogy táplálja és fenntartsa azokat, akik már újjászülettek és beoltattak az Ő családjába: az egyházba. Az újjászületettekben két élet van. Az egyik a fizikai és mulandó – ezzel az első születésük pillanatától rendelkeznek, s ez mindenki számára megadatik. A másik élet lelki és mennyei, s a második születés során adatik meg nekik. Ez az evangélium Ígéréből származik a Krisztus testével való közösségben, s ez az élet csak Isten választottainak adatik meg. A fizikai és földi fenntartásához Isten előírta nekünk a megfelelő földi és anyagi kenyeret, amely ugyanolyan közös mindenki számára, mint maga az élet. Ám a lelki és mennyei élet fenntartásához, ami csak a hívőké, élő kenyeret küldött, ami a mennyből származik: nevezetesen Jézus Krisztust, aki táplálja és fenntartja a hívők lelki életét, mikor fogyasztják – azaz mikor magukhoz veszik és befogadják lelkileg hit által. Ennek a lelki és mennyei kenyérnek a bemutatása végett alapította Krisztus a földi és látható kenyeret az Ő testének sákramentumaként, valamint a bort az Ő vérének sákramentumaként. Tette ezt azért, hogy bizonyosságot tegyen nekünk róla: pont amiképpen valósággal a kezünkbe vesszük és tartjuk, valamint szánkval esszük és isszuk a sákramentumokat, melyek által életünk fenntartatik, olyan valóságossággal fogadjuk be a lelkünkbe a lelki életünk számára Krisztus, egyedüli Megváltónk igazi testét és igazi vérét. Ezeket hit által vesszük magunkhoz, ami lelkünk keze és szája. Bizonyos, hogy Jézus Krisztus nem hiába írta elő nekünk a

---

<sup>74</sup> Mt28:19

<sup>75</sup> Kol2:11

sákramentumait, mivel e szent jegyek által munkálkodik valamennyiünkben, jóllehet a mód, amellyel ezt teszi, meghaladja felfogóképességünket, és felfoghatatlan a számunkra pontosan úgy, ahogyan Isten Lelkének működése is rejtett és felfoghatatlan. Mégsem tévedünk azonban, mikor azt mondjuk, hogy amit megesszünk, az Krisztus saját természetes teste, s mait megiszunk, az az Ő saját vére – a mód azonban, ahogyan megesszük, nem szájjal, hanem a Lélek által a hiten át történik. S bár Krisztus az Atya jobbján a mennyben örökre elfoglalta a helyét, mégsem szűnik meg soha Önmagát közölni velünk a hiten keresztül. Ez a vendégség egy lelki asztal, amelynél Krisztus közli valamennyiünkkel Önmagát, annak minden jótéteményével egyetemben. Ennél az asztalnál részesít minket szenvedésének és halálának érdemeiben, mikor táplálja, megerősíti és vigasztalja szegény, nyomorult lelkünket a testének evése által, illetőleg felfrissíti és megújítja azt a vérenek ivása által. Emellett bár a sákramentum és a jelzet dolog összekapcsolódnak, nem mindenki kapja meg mindkettőt. A gonosz személy természetesen a saját kárhozátára veszi a sákramentumot, de nem kapja meg a sákramentum igazságát pontosan akképpen, ahogy Júdás, és Simon mágus is mindketten valószínűleg megkapták a sákramentumokat, de Krisztust nem, Akit ezek jelöltek. Ő csak a hívőknek adatik meg. Végül, alázattal és tisztelettel vesszük a szent sákramentumokat Isten népének gyülekezetében, mikor együtt hálaadással szent módon megemlékezünk Krisztusnak, a mi Megváltónknak a haláláról, s ezzel vallást teszünk hitünkről és keresztyén vallásunkról. Ezért senkinek sem szabad ehhez az asztalhoz járulnia alapos önvizsgálat nélkül, nehogy mikor „eszi e kenyeret, vagy issza az Úrnak poharát... ítéletet egyen és igyon magának”<sup>76</sup>. Röviden, ennek a szent sákramentumnak a használatával izzó szeretetre lobbanunk Isten és a felebarátaink iránt. Ezért a sákramentumok megszenteltetésüként vetjük el az összes zavaros elképzelést és kárhozatos koholmányt, amit az emberek adtak és keverték ezekhez. S azt mondjuk, hogy meg kell elégednünk azzal a rendeléssel, amire Krisztus és az apostolok tanítottak, úgy szólva ezekről, ahogyan ők beszéltek róluk.

### **36. cikkely: A világi kormányzat**

Hisszük, hogy az emberi faj romlottsága miatt a mi jó Istenünk rendelt királyokat, hercegeket és világi tisztségviselőket. Azt akarja, hogy a világot törvényekkel és irányelvekkel kormányozzák, így az emberi törvénytelenység féken tartható legyen, s minden ékes rendben történjen az emberek között. Ebből a célból adott kardot a kormányok kezébe, a gonoszok megbüntetése és a jók megvédése végett. S ezen a módon elhívást kapván a társadalom Istennek tetsző fejlődésének támogatására, a világi uralkodóknak Isten törvényének alávetve az a feladatuk, hogy eltávolítsanak minden akadályt az evangélium hirdetésének, valamint az istentiszteletnek az útjából. Úgy kell ezt tenniük, hogy közben teljességgel tartózkodnak minden, az abszolút hatalom gyakorlására irányuló hajlamtól, miközben a rájuk bízott szférákban tevékenykednek a hozzájuk tartozó eszközökkel. A kormányzat feladata pedig nem korlátozódik a közszféráról történő gondoskodásra és annak megóvására, hanem a szent szolgálat fenntartására is kiterjed, különös tekintettel minden bálványimádás és az Antikrisztus hamis imádatának eltávolítására, Jézus Krisztus királyságának támogatására, az evangélium terjesztésére és prédikáltatására mindenütt, hogy végül mindenki Istent tisztelje és szolgálja, amint azt Ígésében megköveteli. Sőt, mindenki, a helyzetétől, állapotától vagy rangjáról függetlenül köteles alávetni magát a kormánynak, annak adót fizetni, s tiszteletet és megbecsülést tanúsítani annak képviselői iránt, engedelmessé válni nekik mindenben, ami nem ellentétes Isten Ígésével, imádkozni értük, hogy az Úr vezesse őket minden útjukon, s így békés és csendes életet élhessünk minden kegyességben és tisztességben. S ebben a dologban elítéljük az anabaptistákat, más

---

<sup>76</sup> 1Kor11:27, 29

anarchistákat, s egyetemben mindenkit, akik el akarják vetni a hatóságokat és a világi tisztségviselőket, s fel akarják forgatni az igazságot a vagyonszövetség bevezetésével és az Isten által az emberek között felállított erkölcsi rend megromlásával.

### **37. cikkely: Az utolsó ítélet**

Végül, hisszük, hogy Isten Ígéje szerint, mikor eljön az Úr által kiszabott idő (amit egyetlen teremtmény sem ismer), s a választottak létszáma teljességre jut, a mi Urunk Jézus Krisztus eljön a mennyből testileg, és látható módon úgy, ahogyan felvitetett, nagy dicsőséggel és fenséggel, hogy az élők, és a holtak Bírójának hirdesse ki Magát. Ezt a régi világot tüzzel és lánggal megégeti azért, hogy megtisztítsa. Akkor minden emberi teremtmény személyesen jelenik meg a nagy Bíró előtt – férfiak, nők és gyermekek, akik a világ kezdetétől a végéig valaha is éltek. Az arkangyal és az isteni harsona hangja gyűjti őket össze.<sup>77</sup> Mindazok, akik addigra meghaltak, felszerkennek a föld porából, lelkük összekapcsolódik és egyesül a saját testükkel, amelyben éltek. S azok, akik még életben vannak, nem halnak meg másokhoz hasonlóan, hanem „egy szempillantás alatt” elváltoznak „a romlandóságból a romolhatatlanságba”.<sup>78</sup> Ezután a „könyvek” (azaz, a lelkiismereteik) megnyitvatnak, s a holtak megítéltetnek azok szerint a cselekedetek szerint, amelyeket a világban tettek,<sup>79</sup> legyenek azok jók, vagy rosszak. Minden ember ténylegesen számot ad majd minden hivalkodó beszédért,<sup>80</sup> amit a világ csak játéknak tekint. Ekkor az emberek titkai és képmutatásai nyilvánosan feltáruznak mindenki szeme láttára. Ezért jó okkal borzasztó és félelmetes ennek az ítéletnek az elgondolása, a romlott és gonosz emberek számára. De nagyon kellemes és hatalmas vigasztalást nyújtó az igazságnak és választottaknak, mivel ekkor teljesedik be az ő teljes megváltásuk. Akkor kapják meg munkálkodásuk, valamint az elszorított nyomorúságaik gyümölcsét. Ártatlanságukat mindenki nyíltan elismeri majd, s meglátják azt a félelmetes bosszút, amivel Isten mindazokat sújtja, akik gyötörték, elnyomták, és kínozták őket ebben a világban. A gonoszokat a saját lelkiismeretük bizonyágtétele ítéli majd el, s halhatatlanokká válnak, de úgy, hogy az ördögnek és az ő angyalainak készített örök tűzben fognak gyötrődni.<sup>81</sup> Ezzel szemben a hűségesek és választottak dicsőséggel és tisztséggel koronáztatnak meg. Isten Fia „megvallja neveiket”,<sup>82</sup> Isten, az Ő Atyja, valamint a szent és választott angyalok előtt, minden könnyet „eltöröl a szemükből”,<sup>83</sup> s ügyük – amit most sok bíró és világi hivatalnok eretneknek és gonosznak ítél – „Isten Fiának ügyeként” lesz elismerve. S kegyelmes jutalomként az Úr olyan dicsőségben részesíti majd őket, amit ember szíve soha el nem tudna képzelni. Ezért vágyakozással várjuk ezt a nagy napot, hogy teljes mértékben élvezhessük Isten ígéreteit a Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.

---

<sup>77</sup> 1Thessz4:16

<sup>78</sup> 1Kor15:51-53

<sup>79</sup> Jel20:12

<sup>80</sup> Mt12:36

<sup>81</sup> Mt25:14

<sup>82</sup> Mt10:32

<sup>83</sup> Jel7:17

# Ír Hitvallás

## HITTÉTELEK<sup>84</sup>

melyeket Írország érsekei, püspökei és papságának többi része fogadtak el a Dublinban a mi Urunk Istenünk 1615-ik évében tartott zsinaton a véleménykülönbségek elkerülése és egyetértésre jutás végett az igaz vallásban

---

<sup>84</sup> Forrás: <http://www.apuritansmind.com/Creeds/IrishArticles.htm>

## Tartalomjegyzék

Bevezetés .....	23
A Szentírásról és a három hitvallásról.....	25
A Szentháromságba vetett hitről .....	26
Isten örök rendeléséről és a predesztinációról .....	26
Minden dolgok teremtéséről és kormányzásáról.....	27
Az ember bukásáról, az eredendő bűnről és az ember megigazulás előtti állapotáról.....	27
Krisztusról, a második szövetség közbenjárójáról .....	28
Krisztus kegyelmének közléséről.....	28
A megigazulásról és a hitről .....	29
A megszentelődésről és a jócselekedetokről.....	30
Isten szolgálatáról.....	31
A polgári eljáróságokról .....	32
A felebarátaink iránti kötelességeinkről .....	33
Az egyházzal és az evangélium külső szolgálatáról.....	33
Az egyház, az egyetemes zsinatok és Róma püspökének a tekintélyéről.....	34
Az Ó- és Újszövetség viszonyáról.....	35
Az Újszövetség sákramentumairól.....	36
A keresztségről.....	36
Az úrvacsoráról .....	36
Az emberek lelkének állapotáról az ebből az életből történt eltávozásuk után, valamint a feltámadásról és az utolsó ítéletről .....	37
A zsinat rendelése.....	38

## Bevezetés

Az írországi klérus 1560-ban elfogadta az angol Imádságoskönyvet. Hogy elfogadták-e egyúttal fogadták el az Erzsébeti Hitvallást, az bizonytalan. Mindenesetre nem tettek teljesen eleget a szigorú kálvinizmusnak, ami egy ideig még kiterjedtebben játszott vezető szerepet, mint Angliában, s ami egy ír tanítóban és parancsoló jellemű és tanult főpapban talált támogatóra.

Az ír protestáns klérus első zsinata, melyet az angol zsinat mintájára hívtak egybe, elfogadta a saját hitvallását az alábbi néven: „Hittételek, melyeket Írország érsekei, püspökei és papságának többi része fogadtak el a Dublinban a mi Urunk Istenünk 1615-ik évében tartott zsinaton a véleménykülönbségek elkerülése és egyetértésre jutás végett az igaz vallásban”.

Ezeket James Ussher a dublini Trinity College teológiai tanszékének vezetője és alkancellárja állította össze, aki később Armagh és Írország érseke volt. 1580-ban született, és 1656-ban halt meg, s a westminsteri apátságban temették el Cromwell parancsára. Kora episzkopális egyházának legnagyobb teológiai és régészeti tanítója volt, akit mind az egyházi emberek, mind a puritánok nagyon nagyra becsültek, így összekötő kapocs volt az egymással vitázó felek között. Beválasztották a Westminsteri Közgyűlésbe, de a király tiltása, valamint a korona és a püspöki kar iránti hűsége meggátolták abban, hogy azon részt vegyen. Rendkívüli módon ismerte a bibliai és a patrisztikus irodalmat, és barátjával, a hollandiai Vossiusszal lefektették az ökumenikus hitvallások kritikai vizsgálatának alapjait. Akár kapott formális megbízatást a zsinattól, akár nem, rangjánál fogva kulcsszerepet kellett játszania eme hitcikkelyek összeállításában. Ezek szigorú összhangban állnak az élete akkori szakaszában vallott nézetekkel.

A zsinat határozata kiegészítette a dublini hitcikkelyeket azzal, hogy ez legyen a nyilvános tanítás szabálya, és ha bármely szolgáló eme elfogadott hittételekkel ellentéteset tanít nyilvánosan, majd a megfelelő intésben részesülvén nem változtat a hozzáállásán, „legyen elhallgattatva és megfosztva minden lelki beosztástól, amelynek részese”. Írország alkirálya Jakab király nevében az egyetértését adta hozzá. Jakab a püspöki kar iránti minden nagybecsülése és a puritanizmus iránti gyűlölete ellenére a teológiáját tekintve kálvinista volt, és helyeselte a dordrehti zsinatot. Megállapították, hogy ennek a Hitvallásnak az elfogadása indította arra Skócia kálvinista szolgálóit, hogy letelepedjenek Írországban.

I. Károly és tanácsadója, Laud püspök uralkodása alatt azonban felléptek a kálvinizmus ellen. Az 1635-ös ír zsinat a straffordi herceg, ír alkirály, valamint káplánja, John Bramhall (az egyik legrátermettebb High-Church<sup>85</sup> episzkopális, aki 1634-ben Londonderry püspöke, majd 1661-től Armagh érseke lett – meghalt 1663-ban) vezetése alatt elfogadták a Harminckilenc Hitcikkelyt „az egyetértés megmutatása végett az angol egyházzal ugyanakkor a keresztyén hitnek a megvallásában és a sákramentumokkal kapcsolatos tanításban”. Ezt titokban az Ír Hitvallás félreállítására érdekében tették, s ettől kezdve figyelmen kívül hagyták annak a zsinatnak a kánonjaiban. Ussher azonban, aki továbbra is ragaszkodott a kálvinizmushoz, jóllehet a Lauddal fennálló barátsága alapján megkövetelte a hűséget mindkettő iránt, s egy kortárs levélben ezt írta Dr. Wardnak: „A korábbi, 1615-ös zsinatunk által elfogadott hitcikkelyeket ugyanúgy fenntartjuk, mint eddig. De az egyetértésünk megmutatása végett az angol egyházzal elfogadtuk és szentesítettük az önök hitcikkelyeit is, amit 1562-ben zártak le, amiképpen azt ön is láthatja a kánonjaink közül az elsőben.” A restauráció után a dublini hitcikkelyek látszólag elkerülték a figyelmet, és nem történik említés róluk egészen a XIX. század kezdetéig, amikor is az angol és az ír testületek az Egyesült Angol és Ír Egyházba olvadtak bele.

---

<sup>85</sup> Az anglikán egyháznak a római katolikus egyházhoz külsőségeiben legközelebb álló szárnya – *a ford.*

Az Ír Hitvallásban összesen 104 hitcikkely van, melyek 19 fejezetre oszlanak. Ezek a hittudomány világos és tömör rendszerét alkotják teljes összhangban a kálvinizmussal, kivéve a korona egyházi felsőbbrendűségének tanítását, ami az angol hitcikkelyekből maradt meg. Egybekapcsolják a Harminckilenc Hitcikkelyt és a Lambeth Hitcikkelyeket, de jobban rendszerezettek, és teljesebbek. Tanítják az abszolút predestinációt és a szentek állhatatosságát, megtagadják a pápát, mint Antikrisztust, felidéznek a szombat megtartásának puritán nézetét, s nem tesznek említést a szolgálat három parancsáról, sem az egyházi papszentelés szükségességéről. Mindezekben a részletekben előkészítették az utat a westminsteri zsinat doktrínális mércéi előtt. A Westminsteri Hitvallás egyik fő alapját alkotják, ami nyilvánvalóan kiderül az általános sorrendből, a fejezetek és részek beosztásából, valamint a nyelvezet majdnem szó szerinti egyezéséből a legfontosabb tanítások némelyikének megfogalmazásával.



## A Szentírásról és a három hitvallásról

1. Vallásunk alapja, a hitnek és minden üdvözítő igazságnak szabálya az Istennek a Szentírásban foglalt Ígéje.

2. A Szentírás név alatt értjük az Ó- és Újszövetség valamennyi kanonikus könyvét, nevezetesen az Ószövetségben Mózes öt könyvét, Józsué, a Bírák és Ruth könyvét, Sámuel első és második könyvét, A Királyok első és második könyvét, a Krónikák első és második könyvét, Ezdrás, Nehémiás Eszter, Jób, a Zsoltárok, a Példabeszédek, a Prédikátor könyvét, az Énekek énekét, Ézsaiás könyvét, Jeremiás próféciját és Siralmait, Ezékiel, Dániel könyvét, és a tizenkét kisp próféta könyveit. Az Újszövetségben Máté, Márk, Lukács és János evangéliumát, az Apostolok Cselekedeteit, Szent Pál leveleit: a Rómabeliekhez, a Korinthusiakhoz kettő, a Galatákhöz, az Efézusbeliekhez, a Filippibeliekhez, a Kolossébeliekhez a Thesszaloniakbeliekhez kettő, Timótheushoz kettő, Titushoz, Filemonhoz, és a Zsidókhoz, Szent Jakab levelét, Szent Péter két levelét, Szent János három levelét, Szent Júdás levelét, valamint Szent Jánosnak a mennyei Jelenésekről írott könyvét.

Mindezeket elismerjük Istentől ihletetteknek, s ebben a vonatkozásban a legmegbízhatóbbaknak és a legmagasabb tekintélyűeknek.

3. A többi, szokásosan Apokrif iratoknak nevezett könyvek nem származnak efféle ihletettségből, ezért nem rendelkeznek elégséges tekintéllyel a tanítás bármely pontjának alátámasztásához, de az egyház olvassa ezeket, mert sok követésre méltó életpéldát és erkölcsi útbaigazítást tartalmaznak.

Ezek a könyvek az alábbiak: Ezdrás harmadik és negyedik könyve, Tóbiás könyve, Judit könyve, kiegészítések Eszter könyvéhez, a Bölcsesség könyve, Jézusnak, Sirák fiának könyve, más néven Prédikátor, Báruk könyve Jeremiás levelével, A három gyermek éneke, Zsuzsanna, Bél és a Sárkány, Manassé imája, a Makkabeusok első és második könyve.

4. A Szentírást le kell fordítani az eredeti nyelvekről minden nyelvre, minden embernek közös hasznára. Egyetlen embert sem szabad elriasztani attól, hogy olyan nyelven olvassa a Bibliát, amelyen ért, de komolyan inteni kell, hogy olvassa azt nagy alázattal és tisztelettel, mint különleges eszközt, melynek segítségével az igaz istenismeretre és a saját kötelességének megismerésére eljuthat.

5. Noha van néhány nehéz dolog a Szentírásban (főleg azok, amelyek kimondottan azokra az időkre vonatkoznak, amikor először elhangzottak, vagy próféciaik, melyeknek még ezután kell majd beteljesedniük), mégis, az örök üdvösséghez szükséges összes dolgot világosan közli velünk. Ezekre sehol nem borulnak sötét titkok az egyik helyen úgy, hogy a másik helyen ne lennének sokkal világosabban és nyíltabban kifejtve mind a tanult, mind a tanulatlan emberek képességeihez igazodva.

6. A Szentírás tartalmaz minden, az üdvösséghez szükséges dolgot, és képes arra, hogy kellően megtanítsa a hit minden dolgára, amit hinnünk kell, valamint minden jócselekedetre, amit gyakorolnunk kell.

7. A Niceai Hitvallásban Athanasius Hitvallásában és a rendszerint Apostolinak nevezett Hitvallásban foglalt összes cikkelyt határozottan el kell fogadni és hinni, mert a Szentírás megbízhatóbb bizonyítékaival támaszthatók alá.

## A Szentháromságba vetett hitről

8. Csak egyetlen élő és igaz Isten van, Aki örökkévaló, testetlen, részek, vagy szenvedélyek nélküli, végtelen hatalmú, bölcsességű és jóságú, mind a látható, mind a láthatatlan dolgoknak az alkotója és fenntartója. S ennek az Istenségnek az egységében egy és ugyanazon lényegből, hatalomból és örökkévalóságból való három személy létezik: az Atya, a Fiú és a Szentlélek.

9. Az Atya lényege nem nemzi a Fiú lényegét, de az Atya személye nemzette a Fiú személyét, teljes lényét közölvén vele, akit öröktől fogva nemzett.

10. A Szentlélek, aki az Atyától és a Fiútól származik, lényegét, fenségét és dicsőségét tekintve az Atyával és a Fiúval egy, igazi és örök Isten.

## Isten örök rendeléséről és a predesztinációról

11. Isten az örökkévalóságtól fogva az Ő változhatatlan tanácsvégzéséből elrendelte mindazt, aminek az időben be kell következniük, s tette ezt oly módon, hogy ezáltal sem erőszakot nem tesz az értelmes teremtmények akaratán, sem pedig a másodlagos okok szabadsága, valamint lehetőségessége sem vétetik el, hanem inkább megerősítést nyer.

12. Ugyanazon örök tanácsvégzése szerint Isten egyeseket eleve elrendelt az életre, másokat pedig elvetett a halálra. Ezek száma meghatározott, amit csak Isten ismer, s amit sem növelni, sem csökkenteni nem lehet.

13. Az életre történő eleve elrendelés Isten örök célja, minélfogva a világ alapjainak felvettése előtt titkos tanácsvégzésében megváltoztathatatlanul elrendelte azoknak az átoktól és a kárhózzától való megszabadítását, s elvezetésüket az örök üdvösségre Krisztus által, mint tisztességre alkotott edényekét, akiket kiválasztott az emberiségből Krisztusban.

14. Istent az életre történő eleve elrendelésre indító ok nem a hit, vagy a kitartás, vagy a jócselekedetek, vagy bármi más előre látása, ami az eleve elrendelt személyben rejlik, hanem egyedül magának Istennek a jótetszése. Minden dolog ugyanis az Ő dicsőségének megmutatására rendeltetett, s az Ő dicsősége megmutatkozik mind a kegyelme, mind az ítélete cselekedeteiben. Mennyei bölcsességében jónak látta kiválasztani konkrét számban azokat, akik felé kiterjeszti meg nem érdemelt kegyelmét, meghagyván a többieknek ítélete példáiként.

15. Az életre eleve elrendelteket Isten el is hívja a maga céljának megfelelően (az Ő Lelke munkálkodásával a megfelelő időben), s kegyelem által ők engedelmeskednek is az elhívásnak. Ők ingyen megigazulnak, örökbefogadás által Isten fiaivá lesznek, és hasonlatosakká válnak az Ő egyszülött Fiának, Jézus Krisztusnak a képmásához. Ők kegyesen járnak a jócselekedetekben, s végül Isten kegyelme által eljutnak az örök boldogságra. Akik azonban nincsenek eleve elrendelve az üdvösségre, a bűneik miatt végül el lesznek ítélve.

16. Az eleve elrendelés és a Krisztusban történt kiválasztásunk Isten szerinti mérlegelése édes, kellemes és kimondhatatlan vigasztalás az istenfélő embereknek, akik érzik magukban Krisztus Lelkének munkálkodását, Aki megöldökli a test cselekedeteit, és az ő

földi tagjaikat, elméiket pedig a magas és mennyei dolgok felé vonja. Emellett nagymértékben megerősíti és megszilárdítja a Krisztuson keresztül élvezendő örök üdvösségbe vetett hitüket, továbbá erősen felgerjeszti Isten iránti szeretetüket. Ugyanakkor a kíváncsi és testi emberek számára, akiből a Krisztus Lelke hiányzik, nagyon veszélyes, ha állandóan a szemük előtt van Isten eleve elrendelésének döntése.

17. Isten ígéreteit oly módon kell fogadnunk, amint azok általában elénk adatnak a Szentírásban, s cselekedeteinkben is Istennek azt az akaratát kell követnünk, ami konkrétan kijelentetett nekünk az Ő Ígétében.

## **Minden dolgok teremtéséről és kormányzásáról**

18. Az idők kezdetén, mikor még egyetlen teremtmény sem létezett Isten egyedül az Ő szavával hat nap alatt megteremtett mindeneket, azután az Ő gondviselésével akaratának megfelelően fenntartja, továbbviszi és rendezi ezeket.

19. A legfőbb teremtmények az angyalok és az emberek.

20. Az angyalok közül egyesek megmaradtak abban a szent állapotban, melyben teremtettek, s Isten kegyelme által meg is szilárdítottak benne. Mások ugyanebből kiestek, és a sötétség láncain tartatnak fenn az ítélet nagy napjára.

21. Kezdetben az ember Isten képmására teremtett (ami főleg elméjének bölcsességében és szabad akaratának valódi szentségében állott), és a törvény szövetsége volt a szívébe belevésve. Átala ígért neki Isten örök életet azzal a feltétellel, hogy teljes és tökéletes engedelmisséget tanúsít az Ő parancsolatai iránt a teremtésekor kapott erő mértéke szerint, és halállal fenyegette meg, ha nem cselekedné azt.

## **Az ember bukásáról, az eredendő bűnről és az ember megigazulás előtti állapotáról**

22. A bűn egyetlen ember által lépett be a világba, a halál pedig a bűn által, s a halál mindenkire elhatott, mert mindenki vétkezett.

23. Az eredendő bűn nem Ádám utánzásában rejlik, (ahogyan arról a pelágiánusok álmodoznak), hanem ez minden, Ádámtól természetes úton származó személy természetének hibája és romlottsága. Ebből következően az ember megfosztatott eredeti igazságos mivoltától, s természeténél fogva hajlamos a bűnre. Ezért minden személy, aki erre a világra született, rászolgál Isten haragjára és kárhoztató ítéletére.

24. A természet eme romlottsága megmarad még az újjászületettekben is, ami miatt a test mindig a lélek ellen törekszik, s nem képes Isten törvényének engedelmeskedni. De akárhogyan is, Krisztus miatt nincsen kárhoztatásuk az újjászületetteknek, akik hisznek, jóllehet maga az apostol is elismeri, hogy ez az érzékiség önmagában hordozza a bűn természetét.

25. Ádám bukását követően az ember állapota olyan, hogy a saját természetes erejéből és a jócselekedeteiből képtelen magát a hitre és Isten elhívására felkészíteni, és ahhoz odafordulni. Ezért nekünk nincs hatalmunkban Istennek tetsző és elfogadható jócselekedeteket tenni, hacsak Isten kegyelme meg nem előz, hogy rendelkezessünk akarattal a jóra, és nem munkálkodik velünk együtt, mikor megvan bennünk ez az akarat a jóra.

26. A Krisztus kegyelmét és a Szentlélek ihletését megelőző cselekedetek nem Istennek tetszők, mert miután nem a Jézus Krisztusba vetett hitből fakadnak, így nem teszik az embereket a kegyelem elfogadására alkalmassá sem, vagy (ahogyan a skolasztikus szerzők mondják) nem érdemlik ki az Istennek való megfelelés kegyelmét sem. Sőt, miután nem Isten akarata és parancsa szerint történnek, kétségünk sincs afelől, hogy bűnösök.

27. Nem minden bűn egyforma: egyesek sokkal szörnyűsebbek másoknál, mégis, azok közül a legkisebb is a természeténél fogva halálos, és Isten kegyelmének híján az elkövetőjét méltóvá teszi az örök kárhozatra.

28. Isten nem szerzője a bűnnek, jóllehet nem csupán megengedi, de gondviselése által irányítja és el is rendeli azt, oly módon befolyásolván az Ő végtelen bölcsességéből, hogy az a saját dicsőségét kinyilatkoztassa és a választottainak a javára váljon.

## **Krisztusról, a második szövetség közbenjárójáról**

29. A Fiú, aki az Atya Ígéje, öröktől fogva az Atya egyszülöttje, igaz és örök Isten, az Atyával egylényegű, magára öltötte az áldott szűz méhében, az ő lényegéből az emberi természetet. Így a két tökéletes természet, az Istenség és az emberi mivolt elválaszthatatlanul egyesültek egyetlen személyben az egy Krisztust igazi Istenné és igazi emberré téve.

30. Krisztus a mi valóságos természetünkben hozzánk mindenben hasonló lett, kivéve a bűnt, melytől világosan mentes volt mind életében, mind természetében. Úgy jött el, mint szeplőtelen Bárány, hogy önmaga egyszeri feláldozásával elvegye a világ bűneit, és (amint Szent János mondta) bűn nem volt benne. A törvényt tökéletesen betöltötte a számunkra: értünk közvetlenül tűrte el a lelkében a legszomorúbb kínokat, a testében pedig a legfájdalmasabb szenvedéseket. Megfeszítettet, meghalt, hogy Atyját velünk kibékítse, s áldozat legyen ne csak az eredendő bűnért, hanem a mi összes tényleges vétünkért is. Eltemettetett és alászállt a poklokra, majd felöltötte újra a testét, a húsával, csontjaival, és minden mással, ami a tökéletes emberi természethez tartozik. Ezekkel felvitetett a mennybe, ott ült Atyja jobbára, ahonnan visszatér megítélni minden embert az utolsó napon.

## **Krisztus kegyelmének közléséről**

31. El kell ítélnünk azokat, akik megengedik maguknak annak kimondását, hogy minden ember üdvözülni fog az általa követett törvény, vagy felekezet által, csak formálva szorgalmasan az életét annak a törvénynek és a természet világosságának megfelelően. A Szentírás ugyanis egyedül Jézus Krisztus nevét teszi elénk, mely által az embereknek üdvözülniük kell.

32. Senki nem jöhet Krisztushoz, amíg ez meg nem adatik neki, s amíg az Atya nem vonzza őt. S az Atya nem vonz minden embert oly módon, hogy Krisztushoz jöjjenek. S nem is adatik meg a kegyelemnek ama mértéke minden ember számára, mely által eljuthatna az örök életre.

33. Isten minden választottja a maga idejében a Szentlélek hatékony és visszavonhatatlan befolyására elválaszthatatlanul egyesül Krisztussal, amely tőle, mint a Főtől származik, és eljut titokzatos Testének minden egyes tagjához. Ekképpen eggyé válván Krisztussal, valóságosan újjászületnek és az Ő, valamint minden jótéteménye részeseivé válnak.

## **A megigazulásról és a hitről**

34. Isten előtt csak a mi Urunk és Megváltónk, Jézus Krisztus érdemeiért számíttatunk igazaknak hit által, nem pedig a saját cselekedeteinkért, vagy érdemeinkért. S ezt az igaz mivoltot, amit Isten kegyelméből és Krisztus érdemeiért kapunk hit által ölelünk magunkhoz, Isten is elfogadja és elismeri a mi tökéletes és teljes megigazulásunk gyanánt.

35. Jóllehet ez a megigazulás nekünk ingyenes, mégsem annyira ingyenes, hogy ne lett volna semmiféle váltságdíj fizetve érte. Isten abban mutatta meg az Ő nagy irgalmát, hogy anélkül szabadított ki korábbi rabságunkból, hogy azért tőlünk semmiféle váltságdíjat, vagy megjobbultást sem követelt, erre ugyanis képtelenek lettünk volna. S miután az egész világon senki sem volt képes arra, hogy a váltságdíjának bármekkora részét is kifizesse, ezért tetszett a mi mennyei Atyánknak az Ő végtelen irgalmából minden saját érdemünk nélkül biztosítani a számunkra az Ő saját Fiának legdrágább érdemeit, melyekkel a mi váltságdíjunkt teljes mértékben kifizethette, a törvényt betölthette, és igazságának teljes mértékben eleget tehetett. Így most Krisztus mindazok igazsága, akik igazán hisznek Őbenne. Ő fizette ki értük a váltságdíjat a halálával. Ő töltötte be értük a törvényt a saját életben. Így most Őbenne és általa minden valódi keresztyént a törvény betöltőjének lehet nevezni, tekintettel arra, hogy amire a gyengeségünk nem volt képes, azt Krisztus igazsága elvégezte. S így Isten kegyelme és igazsága összeölelkeznek: Isten kegyelme nem Isten igazságát zárja ki a mi megigazulásunk dolgában, hanem az ember igazságát (azaz a mi cselekedeteinkét), hogy az ne szolgálhasson a megigazulásunk alapjául.

36. Mikor azt mondjuk, hogy egyedül hit által igazulunk meg, azalatt nem azt értjük, hogy a megigazító hit egyedül van jelen az emberben valódi megtérés, reménység, emberszeretet és istenfélelem nélkül (mert az efféle hit halott, és nem igazíthat meg). Azt sem értjük alatta, hogy a cselekedetünk, mellyel hiszünk Krisztusban, illetve a Krisztusba vetett hitünk igazít meg, vagy érdemli ki a megigazulást a számunkra (mert ezzel valamely bennünk levő dolog következtében vagy annak méltósága által tartanánk magunkat megigazultaknak). Az igazi értelme és jelentése ennek nem más, mint hogy jóllehet rendelkezünk hittel, reménységgel, emberszeretettel, megtéréssel és istenfélelemmel, valamint bármennyi jócselekedettel is önmagunkban, mégis meg kell tagadnunk az összes említett erényünk: hitünk, reménységünk, emberszeretetünk és minden más erényünk és jócselekedeteink érdemeit, mely utóbbiakat valaha is tettünk, tenni fogunk, vagy képesek vagyunk megtenni. Ezek ugyanis messze túlon túl gyengék, tökéletlenek és elégtelenek ahhoz, hogy kiérdemeljék bűneink bocsánatát, és a megigazulásunkat. Ezért csak Isten kegyelmében és az Ő legdrágább, legszeretettebb Fiának, a mi egyetlen Megváltónknak, Üdvözítőnknek és Megigazítóknak, Jézus Krisztusnak az érdemeiben szabad bízunk. Mindazonáltal miután a hit közvetlenül

Krisztushoz irányít minket a megigazulásunk dolgában, s az Isten által nekünk adott hittel öleljük magunkhoz Isten kegyelmének ígéreteit, valamint a bűnbocsánatunkat (amit egyetlen más erényünk, vagy cselekedetünk sem képes megtenni), ezért mondja a Szentírás, hogy a hit cselekedetek nélkül igazít meg, s az egyház régi atyái is ebből a célból mondják, hogy egyedül a hit igazít meg minket.

37. A megigazító hit alatt nemcsak a keresztyén vallás hittételeiben való közös hitet és az Isten Ígéje igazságával kapcsolatos meggyőződést általánosságban, hanem az evangélium kegyelmes ígéreteinek konkrét alkalmazását is a lelkünk vigasztalására, amivel megragadjuk Krisztust annak összes jótéteményével együtt, azzal a komoly, Istenbe vetett komoly bizalommal, hogy Ő irgalmas lesz irántunk egyetlen Fia érdeméért. Ezért az igazi hívő bizonyos lehet a hit bizonyossága által a bűneinek bocsánatában, valamint a Krisztus általi örök üdvösségében.

38. Az igaz, élő, megigazító hit és az Isten megszentelő Lelke az újjászületett emberből sem véglegesen, sem teljesen ki nem hunyhat, és el nem tűnhet.

## **A megszentelődésről és a jócselekedetéről**

39. Minden megigazult egyben meg is szenteltetik, a hitük mellé mindig társulnak a valódi megtérés és a jócselekedetek.

40. A megtérés Isten ajándéka, mely által kegyes szomorúság jön létre a hívők szívében amiatt, hogy korábbi vétkeikkel megsértették Istent, kegyelmes Atyjukat, azzal az állhatatos elhatározással egyetemben, hogy a jövőben Istenhez ragaszkodnak, és új életben járnak.

41. Noha a jócselekedetek, melyek a hit gyümölcsei és a megigazulás után következnek, nem adhatnak elégtételt a bűneinkért, s Isten ítéletének szigorúságát sem képesek kiállni, mégis tetszenek Istennek, Aki Krisztusban elfogadja azokat. Ezek az igaz és élő hitből fakadnak, amit ezekből lehet úgy megismerni, amiképpen a fát a gyümölcseről.

42. A jócselekedetek, melyekben Isten népének járnia kell olyanok, amelyeket Ő parancsolt meg a Szentírásban, s nem olyan cselekedetek, melyeket az emberek találtak ki a saját elméjükből, vakbuzgóságukból és rajongásukból, Isten Ígéjének parancsa nélkül.

43. Az újjászületett ember nem képes tökéletesen eleget tenni Isten törvényének ebben az életben. Mi ugyanis valamennyien sok dologban vétkezünk, s ha azt mondjuk, hogy nem vagyunk bűnösök, önmagunkat csapjuk be és az igazság nincs meg bennünk.

44. Nem minden szörnyűséges bűn, amit szándékosan követnek el a keresztséget követően, minősül a Szentlélek elleni megbocsáthatatlan bűnnek. Ezért a keresztség után bűnbe esőtől nem szabad megtagadni a megtérés lehetőségét.

45. Az Isten parancsolata mellett, vagy felett álló önkéntes jócselekedetek, melyeket a túlbuzgóság jócselekedeteinek neveznek, nem taníthatók elbizakodottság és istentelenség nélkül. Ezek által ugyanis az emberek azt jelentik ki, hogy nem adnak meg Istennek annyit, amennyit kötelesek, hanem még többet is tesznek az Ő kedvéért, mint amennyit kellene.

## Isten szolgálatáról

46. Isten iránti kötelességünk hinni Benne, félni Őt, teljes szívünkkel, teljes elménkkel, teljes lelkünkkel és minden erőnkkel szeretni Őt, imádni Őt, Neki hálákat adni, teljes bizalmunkat Belé vetni, tisztelni az Ő szent nevét és Ígését, és életünk minden napján igazán Őt szolgálni.

47. Minden szükségünkben Istenhez kell fordulnunk imádságban, biztosítván magunkat róla, hogy bármit kérünk az Atyától az Ő Fiának, Jézus Krisztusnak (egyetlen Közbenjárónknak és Közvetítőnknek) a nevében és az Ő akarata szerint, azt kétségtelenül meg is adja nekünk.

48. Mielőtt imádkozni kezdenénk, elő kell készíteni a szíveinket, és meg kell értenünk az általunk imában kért dolgokat, hogy szívünk és szánk hangja együtt hangozzék a felséges Isten fülében.

49. Mikor a mindenható Isten szenvedéssel sújt, vagy valami nagy megpróbáltatás közeledik, illetve bármely más súlyos ok követeli meg, akkor kötelességünk böjtben megalázkodni, megszorodott szívvel megbánni bűneinket, és odaszánnunk magunkat a komoly imádkozásra, hogy tetsszék Istennek elfordítani a haragját rólunk, vagy megadja nekünk azt a kegyelmet, melyre oly nagy szükségünk van.

50. A böjtölés a hús, az ital és minden természetes eledel, továbbá a külső élvezetek visszatartása a testtől a böjt meghatározott idejére. Ami az államunk nyilvános rendje által elrendelt megtartóztatásokat illeti, melyekkel bizonyos időkben és napokon ajánlott a hal és tiltott a hús evése, ezek semmiképpen sem tekintendők vallásos böjtöknek, s nem is irányulnak semmiféle babona fenntartására a hús megválasztásában, hanem pusztán politikai megfontolásokon alapulnak a javaknak a nemzetközösség jobb fenntartására irányuló elosztása végett.

51. Nem szabad azzal a meggyőződéssel böjtölnünk, hogy a böjtölésünk a mennybe vihet, vagy szentséget tulajdonítanunk az elvégzett külső cselekedetnek. Isten ugyanis nem enged böjtölnünk a cselekedet kedvéért (ami önmagában pusztán közömbös dolog), hanem egyedül azt nézi, hogy miképpen érinti a szívet. A legfontosabb tehát az, hogy mindenekelőtt tisztítsuk meg a szívünket a bűntől, majd ezután olyan célokra irányítsuk böjtünket, amelyeket Isten lát jónak, hogy a testet ezzel fegyelmezzük, a lélek buzgóbb legyen az imádkozásban, s böjtünk bizonyossága legyen az Isten fensége előtti megalázkodásunknak, mikor elismerjük Előtte a bűneinket, s a szív szomorúságától belsőleg indítván azokat el is siratjuk a testünk megsanyargatásával.

52. Minden, az ember képzelete által a Szentírás mellett, vagy ellenére kiagyalt istentiszteletnek (például zarándoklat, gyertyagyújtás, stációk és jubileumok, farizeusi szekták, rajongó vallások, rózsafüzéres imádkozás és ezekhez hasonló babonák) nemcsak hogy nem jutalom, hanem ellenkezőleg: fenyegetések és átkok vannak megígérve a Szentírásban.

53. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek Isten kiábrázolása bármiféle külső formában teljesen törvénytelen. Hasonlóképpen minden más kép is, amit ember agyalt ki, vagy készített vallásos célokra.

54. Minden vallásos tiszteletet egyedül Istennek kell megadni, Akitől, és senki mástól kell kérnünk és várnunk minden jószágot, egészséget és kegyelmet, mert Ő Maga ezen dolgok szerzője és adományozója.

55. Isten nevét teljes tisztelettel és szent hódolattal kell használni, ezért minden hiábavaló és elhamarkodott eskütételt teljes mértékben elítélünk. Törvényes alkalmakkor azonban tehető és fogadható eskü Isten Ígéje, a jog, az ítélet és az igazság alapján.

56. A hét első napját, ami az Úr napja, teljes mértékben Isten szolgálatára kell szentelni, ezért kötelesek vagyunk megpihenni a szokásos és napi tevékenységünktől, s ezt az időt a kegyesség nyilvános és egyéni gyakorlására fordítani.

## **A polgári elöljáróságokról**

57. Isten után a Király Őfelségének van a saját birodalma és királysága határain belül szuverén és legfőbb hatalma minden személy felett, bármely egyházi, vagy polgári rend tagja is legyen az illető, mert semmiféle idegen hatalom nem gyakorol, és nem is gyakorolhat semmiféle uralmat felettük.

58. Valljuk, hogy az említett birodalmakban és királyságokban a minden rend feletti legfőbb kormányzás, legyen az egyházi, vagy világi, jog szerint a király őfelségét illeti meg. Ezzel nem adjuk át neki az Íge és a sákramentumok kiszolgáltatását, sem pedig a kulcsok hatalmát, csak azt az előjogot, amiről látjuk, hogy Isten mindig is megadta minden istenfélő fejedelemnek a Szentírásban, tudniillik hogy az Isten által rábízott egyházi és világi rendeket és rangokat tartsa meg a maguk hivatalában, az ellenszegülőket és a gonosztevőket pedig a polgári kard erejével szorítsa vissza.

59. A pápának sem önmagától, sem az egyház, vagy a római Szentszék tekintélyéből, vagy más eszközből fakadóan nincs semmiféle hatalma, vagy tekintélye a király trónfosztására, bármely birodalmának, vagy uralmának elvételére, vagy arra, hogy bárki más fejedelmet felhatalmazzon: támadja meg, vagy zaklassa őt, vagy országait. Arra sincs, hogy felmentse bármelyik alattvalóját az őfelsége iránti hűség és engedelmesség alól, vagy engedélyt adjon, illetve hagyja, hogy bármelyikük fegyvert viseljen, zendülést keltsen, sértegesse, vagy ártson az ő királyi személyének, méltóságának, kormányának, vagy őfelsége birodalma bármelyik alattvalójának.

60. Istentelen dolog azt tanítani, hogy a pápa által kiközösített, vagy hivataluktól megfosztott fejedelmeket az alattvalóik, vagy bárki más elűzheti, vagy meggyilkolhatja.

61. A birodalom törvényei szörnyűséges és fájdalmas bűnökért sújthatnak halálbüntetéssel keresztyén embereket.

62. A keresztyén emberek számára az elöljáróságok parancsára törvényes dolog fegyvert viselni és igazságos háborúban szolgálni.



## **A felebarátaink iránti kötelességeinkről**

63. Kötelességünk a felebarátainkkal szemben, hogy úgy szeressük őket, mint önmagunkat, s azt tegyük minden emberrel, amit szeretnénk, hogy velünk tegyenek. Tiszteljük feletteseinket és engedelmeskedjünk nekik, őrizzük meg az emberek személyi biztonságát, valamint tisztaságukat, javaikat és jó hírüket. Ne hordozzunk sem rosszindulatot, sem gyűlöletet a szívünkben. Testünket tartsuk meg mértékletességben, józanságban és tisztaságban. Legyünk becsületesek és igazságosak minden dologban. Ne kívánjuk más emberek javait, hanem becsületesen munkálkodván gondoskodjunk a megélhetésünkről, és tegyük a kötelességünket abban az élethelyzetben, amelyre tetszett az Istennek minket elhívni.

64. Az emberek személyes tisztaságának megőrzése végett a házasság rendeltetik minden embernek, akiknek arra szükségük van. Isten Ígéje sehol nem tiltja az egyház szolgálóinak, hogy házasodjanak. Isten törvénye sehol nem parancsolja nekik, hogy fogadalmat tegyenek a magányos életre, vagy tartózkodjanak a házasságtól. Ezért számukra is törvényes más keresztyén emberekhez hasonlóan a saját kívánságuk szerint megházasodni, ha úgy ítélik meg, hogy ez javára van a kegyes életvitelnek.

65. A keresztyének vagyona és javai nem képeznek köztulajdont, s ez vonatkozik a jogaikra, címeikre és birtokaikra is, amint bizonyos anabaptisták hamisan állítják ennek az ellenkezőjét. Mindazonáltal minden ember köteles készséggel, a képességeinek megfelelően a javaiból alamizsnát adni a szegényeknek.

66. Az adott ígéret kötelez, még az eretnekekkel és a hitetlenekkel szemben is.

67. A kétértelmű beszédről és a hátsó gondolatokról szóló pápista tanítás a legistentelenebb és nyilvánvalóan irányul az összes emberi társadalom rombolására.

## **Az egyházzól és az evangélium külső szolgálatáról**

68. Csak egyetlen katolikus egyház létezik (amelyen kívül nincs üdvösség), amelybe beletartozik a szentek egész közössége, amely egy testbe gyűjtetett össze, gyűjtetik össze és fog összegyűjtetni az egy Fő Jézus Krisztus alatt. Ennek egy része már győztesként a mennyben van, a másik része harcoló egyházként itt a földön. S miután ez az egyház mindazokból, és csakis azokból áll, akiket Isten kiválasztott az üdvösségre, valamint megelevenített Lelkének erejével, ezeknek számát csak Maga Isten ismeri, s ezért nevezzük katolikus, azaz egyetemes és láthatatlan egyháznak.

69. A konkrét és látható egyházak nagy számban léteznek (ide tartoznak azok, akik megvallják a hitüket Krisztusban és élnek az üdvösség külső eszközeivel). Ezekben a Krisztus rendelése alapján több-kevesebb őszinteséggel tanítják Isten Ígését, kiszolgáltatják a sákramentumokat és használják a kulcsok hatalmát. Ezeket többé kevésé tiszta egyházaknak kell tartanunk.

70. Jóllehet a látható egyházban a gonosz mindig keveredik a jóval, sőt néha a gonosznak van fő tekintélye az Íge és a sákramentumok szolgálatában, mégis, miután ezt nem a saját, hanem Krisztus nevében teszik, s az Ő megbízására és tekintélyével szolgálnak, felhasználhatjuk a szolgálatukat mind az Íge meghallgatásában, mind a sákramentumok

vételében. Gonoszságuk által sem Krisztus rendelkezésének hatékonysága nem vétetik el, sem Isten ajándékainak kegyelme nem csökken azok számára, akik hittel és helyesen fogadják a nekik kiszolgáltatót sákramentumokat, amelyek Krisztus rendelkezése és ígérete folytán akkor is hatékonyak, még ha gonosz emberek szolgáltatják is ki azokat. Mindenesetre hozzátartozik az egyházfegyelemhez, hogy megvizsgálják a gonosz szolgálók dolgait, és vádat emeljenek ellenük azok, akik ismerik a vétkeiket, s ha végül hibásaknak találtnak, jogos ítélettel a szolgálatuktól megfosztassanak.

71. Törvénytelen dolog az egyházban bárkinek is magára vállalni az igehirdetés, vagy a sákramentumok kiszolgáltatásának hivatalát, amíg először törvényesen el nem hívatik és küldetik annak végzésére. Azokat kell törvényesen elhívottaknak és elküldötteknek tartanunk erre a feladatra, akiket olyan emberek hívtak és küldtek el, akiknek nyilvános felhatalmazásuk van az egyházban arra, hogy az Úr szőlőkertjébe szolgálókat hívjanak és küldjenek el.

72. Isten Ígéjével és az ősegyház szokásával teljes mértékben összeegyeztethetetlen dolog nyilvánosan imádkozni, vagy a sákramentumokat kiszolgáltatni az egyházban a nép számára érthetetlen nyelven.

73. Azt a személyt, akit az egyház nyilvános ítélettel jogosan távolít el és közösít ki az egyház egységéből, a hívők egészének úgy kell tekinteni, mint pogányt és vámszedőt, amíg megtérés által nyíltan meg nem békél, és vissza nem fogadtatik az egyházba az arra felhatalmazottak döntése által.

74. Isten nem egyszerűen a bűnök megbocsátására adott hatalmat a szolgálóknak (melynek előjogát csak Magának tartotta fenn), hanem arra is hogy az Ő nevében jelentsék ki és hirdessék a feloldozást és a bűnbocsánatot azoknak, akik ténylegesen megtérnek, és őszintén hisznek az Ő szent evangéliumában. Az sem Istennek tetsző, ha az Ő népét arra kötelezik, hogy az összes ismert bűnét megvallja bármely halandó embernek. Ha azonban bárki a lelkiismeretében megszorodik, joggal folyamodhat bármelyik istenfélő és tanult szolgálóhoz, hogy tőle kapjon tanácsot és vizsgálatot.

## **Az egyház, az egyetemes zsinatok és Róma püspökének a tekintélyéről**

75. Törvényellenes az egyház számára elrendelni bármit, ami Isten Ígéjével ellentétes, és nem magyarázhatja a Szentírás valamely részét egy másik résszel ellentétesen. Ezért jóllehet az egyháznak a Szentírás bizonyágtevőjének és őrzőjének kell lennie, mégsem rendelhet el semmi vele ellentéteset, emellett nem teheti kötelezővé a hitet semmiben a Szentírás mellett, ami az üdvösséghez szükséges volna.

76. Egyetemes zsinatokat nem lehet összehívni a fejedelmek parancsolata és akarata nélkül, mikor pedig összegyűlnek (miután emberek gyűléséről van szó, melyet nem mindig Isten Lelke és Ígéje kormányoz), tévedhetnek, s néha tévedtek is, még a kegyességhez tartozó dolgokban is. Ezért az általuk elrendelt, az üdvösséghez szükséges dolgoknak sem erejük, sem tekintélyük nincsen, amíg meg nem mutatták, hogy a Szentírásból vétettek.

77. Minden konkrét egyháznak joga van ceremóniákat és egyéb egyházi rítusokat alapítani, megváltoztatni, vagy eltörölni, amennyiben fölöslegessé váltak, vagy visszaéltek

velük, s másokat alkotni, melyek jobban hozzájárulnak az illendőséghez, a rendhez, vagy az épüléshez.

78. Amiképpen tévedtek Jeruzsálem, Alexandria, és Antiókhia gyülekezetei, úgy tévedett a római egyház is, nem csupán a gyakorlat és a ceremóniák dolgában, hanem a hit dolgában is.

79. A hatalom, amelyre most Róma püspöke igényt tart, hogy ő lehessen Krisztus egyetemes egyházának a feje, minden császár, király és fejedelem felett, bitorolt hatalom, ellentétes a Szentírással és Isten Ígétével, valamint ellentétes az ősegyházzal. Ezért a legjogosabb indokokból ezt a hatalmat megtagadjuk és eltöröljük a Király Ófelsége birodalmának és uralmának határain belül.

80. Róma püspöke oly távol áll attól, hogy Krisztus egyetemes egyházának feje lehessen, hogy a cselekedetei és a tanítása világosan kimutatják: ő a bűn ama embere, akit a Szentírás megjövendölt, s akit az Úr majd megemészt szájának leheletével és megsemmisít az ő megjelenésének feltűnésével.

## **Az Ó- és Újszövetség viszonyáról**

81. Az Ószövetségben a törvény parancsolatai bővebben, míg Krisztus ígéretei szűkebben és sötétebben vannak kifejtve, beárnyékolván az előképek és jelképek sokaságával, melyek minél korábban lettek kijelentve, annál általánosabbak és homályosabbak.

82. Az Ószövetség nem ellentétes az Újszövetséggel, mert mind az Ó-, mind az Újszövetségben az örök élet Krisztus által kínáltatik az emberiségnek, Aki egyszerre Isten és ember, s az egyetlen közbenjáró Isten és ember között. Ezért nem kell hallgatnunk azokra, akik azt találják ki, hogy az ősatyák csak a mulandó ígéreteket keresték. Ők ugyanis Istennek, az Atyának mindazon ígéreteit keresték az Ő Fia, Jézus Krisztus érdemein keresztül, amiket ma mi is, csak ők még az eljövendő Krisztusban hittek, míg mi a már eljött Krisztusban hiszünk.

83. Az Újszövetség teljes kegyelemmel és igazsággal, s örömteli híreket hoz az emberiségnek, miszerint mindaz, ami korábban megígértetett Krisztusról, az most teljesült. Így az ókori előképek, és ceremóniák helyett magukat a dolgokat mutatja be az evangélium jótéteményeinek bő és világos kijelentésével. Többé a szolgálat sem korlátozódik egyetlen körülmélettel nemzetre, hanem válogatás nélkül kiterjed minden népre, legyenek bár zsidók, vagy pogányok. Így most nincs nemzet, mely joggal panaszkodhatna arra, hogy kizárattak a szentek közösségéből és Isten népének kiváltságaiból.

84. Noha az Istentől Mózes által adatott törvény ceremóniákra és rítusokra vonatkozó része hatályát veszítette, sőt a polgári előírásokat sem kell szükségszerűen elfogadni bármely közösségben, mégis, egyetlen keresztyén ember sincs felmentve az erkölcsinek nevezett parancsolatok iránti engedelmség alól.

## **Az Újszövetség sákramentumairól**

85. A Krisztus által elrendelt sákramentumok ne csupán jegyei, vagy jelképei legyenek a keresztyének vallásgyakorlatának, hanem inkább bizonyos tanúságai, és hatékony, vagy erőteljes jelei a kegyelemnek és Isten irántunk megnyilvánuló jóakarátának, melyekkel láthatatlanul munkálkodik bennünk, s nemcsak megelevenít, de meg is erősít és megszilárdítja a Belé vetett hitünket.

86. Krisztus, a mi Urunk az evangéliumban két sákramentumot rendelt el: a keresztséget, és az úrvacsorát.

87. Az a bizonyos öt, amit a római egyház nevez sákramentumoknak, úgymint a bérmálás, a vezeklés, az egyházi rendek, a házasság és az utolsó kenet nem számítandók az evangélium sákramentumai közé. Ezek ugyanis részben az apostolok romlott utánzásából születtek, részben a Szentírásban megengedett élethelyzetek, de mégis a keresztséghez és az úrvacsorához hasonló sákramentumi jellegük, ugyanis Isten nem rendelt ezekre semmiféle látható jelet, vagy ceremóniát, az üdvözítő kegyelem hozzákapcsolt ígéréssel egyetemben.

88. A Krisztus által elrendelt sákramentumok nem arra valók, hogy bámuljuk, vagy körülhordozzuk azokat, hanem hogy helyesen éljünk velük. Ezért csak akik méltóképen élnek velük, azoknál lesz meg az üdvös hatásuk és működésük, akik viszont méltatlanul veszik ezeket, azzal ítéletet vonnak magukra.

## **A keresztségről**

89. A keresztség nemcsak külső jele a vallástételünknek, és megkülönböztető jegy a keresztyének és a nem keresztyének között, hanem sokkalta inkább a befogadásunk sákramentuma az egyházba, mely elpecsételi bennünk az újjászületésünket (következésképpen a megigazulásunkat, örökbe fogadásunkat és megszentelődésünket is) ama közösség által, mely Jézus Krisztus és közöttünk áll fenn.

90. A csecsemőkeresztséget, mint az Isten Ígétével összeegyeztethető gyakorlatot, fenn kell tartani az egyházban.

90. A keresztség kiszolgáltatása során jogos okból el kell törölni az ördögűzést, az olajjal való megkenetést, a sózást és a víz babonás megszentelését. A sákramentum valójában ezek nélkül is teljesen és tökéletesen kiszolgáltatható, és megfelel annak, ahogyan Megváltó Krisztusunk megalapította.

## **Az úrvacsoráról**

92. Az úrvacsora nem csupán annak a kölcsönös szeretetnek a jele, amit a keresztyéneknek egymást iránt kell tanúsítaniuk, hanem sokkal inkább az egyházban való megtartásunk sákramentuma, mely elpecsétel minket lelki tápláltságunkban és a Krisztusban történő folytonos növekedésünkben.

93. A kenyér és a bor lényegének átváltozása Krisztus testének és vérének lényegévé, amit rendszerint transzszubsztanciának neveznek, nem igazolható a Szentírással, sőt ellentétes a Szentírás világos tanításával, felforgatta a sákramentum természetét és alkalmat teremtett a legvaskosabb bálványimádásra és megannyi babonára.

94. A úrvacsora külső részében Krisztus testének és vérének legerőteljesebb kiábrázolását találjuk. Ezek nincsenek másképpen jelen a látható elemekben, mint ahogyan a jelzett és elpecsételt dolgok jelen vannak a jelekben és pecsétekben, azaz jelképesen és viszonylagosan. A sákramentum belső és lelki részében azonban ugyanaz a test és vér valóban és szubsztanciális módon van jelen mindazok számára, akik kegyelmet kaptak Isten Fiának a befogadására, akik hisznek az Ő nevében. S akik méltó módon és hittel járulnak az Úr asztalához, azoknak Krisztus testét és vérének nemcsak jelzik és felajánlják, hanem valóságosan felmutatják és kiszolgáltadják.

95. Az úrvacsorában Krisztus testét mennyei és lelki módon szolgáltadják ki, veszik és eszik, az eszköz pedig, amely által Krisztus testét ekképpen veszik és eszik, a hit.

96. A gonoszok, és mindazok, akikben nincs élő hit, jóllehet (amiképpen Szent Ágoston mondja) testileg és látható módon szétmorzsolják a fogaikkal Krisztus testének és vérének sákramentumát, de semmi módon nem válnak Krisztus részeseivé, hanem inkább a maguk kárhózatára eszik és isszák ennek a hatalmas dolognak a jelét, vagy sákramentumát.

97. Az Úr sákramentumának mindkét részét ki kell szolgáltatni Isten népének, Krisztus rendelésének és az ősegyház gyakorlatának megfelelően, s nyilvánvaló szentségtörés elrabolni azoktól a misztikus poharat, akikért Krisztus az Ő legdrágább vérének ontotta.

98. Az úrvacsora sákramentumát nem Krisztus rendelése alapján őrizgetik, hordozzák körül, mutatják fel, vagy imádják.

99. A miseáldozat, amelyben azt mondják, hogy a pap Krisztust áldozza meg az élők és holtak büntetésének, vagy bűnének eltörlése végett, nem egyeztethető össze sem Krisztus rendelésével, sem az apostoli tanítással, hanem épp ellenkezőleg, a legistentelenebb és legsértőbb dolog Megváltó Krisztusunk mindenre elégséges áldozatára nézve, amit egyszer, s mindenkorra mutatott be a kereszten, s ami az egyetlen engesztelés és elégtétel a mi bűneinkért.

100. Az egyéni mise, azaz az úrvacsora vétele egyedül a pap által az úrvacsorázók kellő száma nélkül ellentétes Krisztus rendelésével.

## **Az emberek lelkének állapotáról az ebből az életből történt eltávozásuk után, valamint a feltámadásról és az utolsó ítéletről**

101. Miután ez az élet véget ért, Isten gyermekeinek lelkei azonnal befogadtatnak a mennybe, ahol kimondhatatlan vigasztalást élveznek, a gonoszok lelkei pedig a pokolra vettetnek, ahol véget nem érő kínokat szenvednek.

102. A római egyház tanítása az atyák és a gyermekek tornácairól (limbus patrum, limbus puerorum), a holtakért történő imádkozásról, a búcsúkról, a képek és az ereklyék imádásáról, valamint a szentek segítségül hívásáról hiábavaló koholmányok, melyek minden bibliai alapot nélkülöznek és ellentétesek a Szentírással.

103. Ennek a világnak a végén az Úr Jézus eljön a felhőkben Atyja dicsőségével. Egyidejűleg Isten mindenható hatalma által az élők elváltoznak, és a halottak feltámadnak, majd mindannyian megjelennek testben és lélekben az Ő ítélőszéke előtt, hogy elvegyék jutalmukat a szerint, amit a testükben cselekedtek, jót, vagy gonoszt.

104. Mikor az utolsó ítélet véget ér, Krisztus átadja az országot Atyjának, és Isten lesz minden mindenkben.

## **A zsinat rendelése**

Ha bármely szolgáló, bármely tisztségben is legyen, eme elfogadott hittételekkel ellentéset tanít nyilvánosan, majd a megfelelő intésben részesülvén nem változtat a hozzáállásán, és nem szűnik meg az egyház békéjét zavarni, legyen elhallgattatva és megfosztva minden lelki beosztástól, amelynek részese.

# Skót Hitvallás<sup>86</sup>

A skót egyházak által John Knox irányítása alatt írásba foglalt vallástétel

---

<sup>86</sup> Forrás: <http://www.apuritansmind.com/Creeds/ScottishConfession.htm>

# Tartalomjegyzék

Bevezetés .....	41
A Skót Hitvallás .....	42
Előszó.....	42
1. cikkely: Isten .....	43
2. cikkely: Az ember teremtése .....	43
3. cikkely: Az eredendő bűnről .....	43
4. cikkely: Az ígéret kijelentéséről.....	43
5. cikkely: Az egyház folytonossága, növekedése és fennmaradása.....	44
6. cikkely: Krisztus Jézus megtestesüléséről .....	44
7. cikkely: Miért kellett a közbenjárónak igazi Istennek, és igazi embernek lennie? .....	45
8. cikkely: A kiválasztás .....	45
9. cikkely: Krisztus halála, szenvedése, temetése, stb.....	46
10. cikkely: A feltámadás .....	46
11. fejezet: A mennybemenetel.....	46
12. cikkely: A Szentlélekbe vetett hit .....	47
13. cikkely: A jócselekedetek oka.....	48
14. cikkely: Milyen cselekedetek számítanak jónak Isten előtt? .....	48
15. cikkely: A törvény tökéletessége és az ember tökéletlensége.....	49
16. cikkely: Az egyházzól .....	50
17. cikkely: A lelkek halhatatlansága .....	51
18. cikkely: Az igaz egyházat a hamistól megkülönböztető jegyekről, valamint arról, hogy ki ítélni meg a tanítást.....	51
19. cikkely: A Szentírás tekintélye.....	52
20. cikkely: Az egyetemes zsinatokról, hatalmukról, tekintélyükről és összehívásuk céljáról .....	53
21. cikkely: A sákramentumokról .....	53
22. cikkely: A sákramentumok helyes kiszolgáltatásáról.....	55
23. cikkely: Kikre vonatkoznak a sákramentumok .....	56
24. cikkely: A polgári eljáráságról.....	56
25. cikkely: Az egyháznak ingyenesen adott lelki ajándékok.....	57



## Bevezetés

1559-ben John Knox hazatérése a szülőföldjére új erőfeszítés kezdetét jelentette a Skócia megreformálásáért folytatott küzdelemben. A protestánsok nemzet-szerte ünnepélyes szövetségben egyesültek, Krisztus ügyének ajánlván életüket és sorsukat.

Az anyakirálynő, Marie de Guise megkeményedett pápista volt, és ellenezte minden, Skócia megreformálására irányuló erőfeszítést. Az anyakirálynő 1560-ben meghalt, a Skót Parlament pedig augusztusban Edinburghban összeült, hogy megtárgyaljon a nyugtalan nemzet előtt álló megannyi kérdést.

*A reformáció történelme Skóciában* című műben Knox leírja a kibontakozott drámát. A protestáns nemesség folyamodvánnyal fordult a Parlamenthez, ócsárolván a római katolicizmus romlottságát, és megpróbálván megszüntetni a pápaságot. A protestánsok petíciója így tiltakozott: „Önmagunkat kínáljuk annak bizonyítására, hogy [a klérus sőpredékében] nincs egyetlen törvényes szolgáló sem, ha Isten Ígéje, az apostolok gyakorlata és a saját ókori törvényeik ítélik meg a törvényes választást. Önmagunkat kínáljuk annak bizonyítására is, hogy valamennyien tolvajok és gyilkosok: igen, a birodalmak, királyok és hercegek törvényes hatalmával szembeni lázadók és annak árulói. Ezért méltatlanok arra, hogy egyetlen református közösség is megtúrje őket.”<sup>87</sup>

Válaszul a Parlament utasította a protestáns nemeseket, hogy vázolják fel „néhány világos pontban annak a tanításnak a summáját, amit vallának, s szeretnék, ha a parlament elfogadná egészséges, igaz és egyedül szükségesen hiendőnek és elfogadandónak a birodalom határain belül.”<sup>88</sup>

A következő négy nap során az alábbi hat szolgáló állította össze a Skót Hitvallást: John Winram, John Spottiswoode, John Willock, John Douglas, John Row, és John Knox. 1560. augusztus 17-én a dokumentumot cikkelyről cikkelyre kétszer is felolvasták a Parlament előtt, s a protestáns szolgáltók készen álltak az igazság ügyének megvédelmezésére, amennyiben a hitvallás bármely cikkelyét támadás érné.

A szavazás során a Hitvallást mindössze néhány ellenszavazattal elfogadták. Azok szavaztak ellene, akik nem tudtak jobb okot megjelölni, mint „’abban fogunk hinni, amiben atyáink hittek’. A püspökök (mármint a pápisták) hallgattak.”<sup>89</sup>

Az 1560-as Skót Hitvallás az igazság élő bizonyágtétele. A Skót Egyház mintegy 80 évvel később elfogadta a Westminsteri Hitvallást, de a westminsteri mércék ratifikálása semmiképpen sem jelentette az egyház korábbi bizonyágtételének cáfolatát. Sőt ez a két dokumentum a protestáns reformáció doktrinális határköveinek egyesített bizonyágtételét alkotják. S mivel az utóbbi mércék a korábbi hitvallásokból sarjadtak ki, minden református hitű ember haszonnal tanulmányozhatja az 1560-as Skót Hitvallást.

---

<sup>87</sup> John Knox, *History of the Reformation in Scotland*, Knox's Works (Edinburgh, 1895), 2. kötet, 91. oldal

<sup>88</sup> John Knox, *History of the Reformation in Scotland*, Knox's Works 2. kötet, 92. oldal

<sup>89</sup> John Knox, *History of the Reformation in Scotland*, Knox's Works 2. kötet, 121-122, 128. oldal

## A Skót Hitvallás

*És az Isten országának ez az evangélioma hirdettetik majd az egész világon, bizonyosságul minden népnek; és akkor jó el a vég. (Mt24:14)*

### **Előszó**

Skócia rendjei, valamint lakosai, akik Jézus Krisztus szent evangéliumát vallják, kívánnak honfitársaiknak, valamint minden más birodalomnak és nemzetnek, akik velük együtt ugyanazt az Úr Jézus vallják, kegyelmet, könyörületet és békességet Istentől, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyjától az igaz ítéletnek Lelkével, és üdvözik őket.

Régóta vágyakozunk arra kedves testvéreink, hogy ismertessük a világgal annak a tanításnak a summáját, amit vallunk, s amiért túrtuk a gyalázatot és a veszélyt. De akkora volt a Sátán dühe ellenünk, és Jézus Krisztus nálunk mostanában megszületett örök igazsága ellen, hogy mind a mai napig nem adatott idő a lelkiismeretük megtisztítására, noha nagyon szerettük volna. Mert hogy miképpen hányódtunk ide-oda az elmúlt év során, azt (feltételezzük) Európa legnagyobb része ismeri. Látván azonban, hogy Istenünk végtelen jóságából (Aki soha nem tűri, hogy az Ő lesújtottai végleg megsemmisüljenek) a várakozásunkon felül jutottunk némi megnyugváshoz és szabadsághoz, nem tehattünk mást, mint közreadjuk úgy ezt a rövid és világos hitvallást arról a tanításról, ahogyan nekünk tanították, s ahogyan hisszük és valljuk. Tesszük ezt részben a testvéreink kielégítése végett, akiknek szívét, kétségünk sincs felőle, megsebezte, és még mindig sebzi azoknak a gyalázatos gúnyolódása, akik nem tanultak meg helyesen beszélni, részben pedig avégett, hogy befogjuk a száját a pökhendi istenkáromlóknak, akik vakmerően kárhoztatják azt, amit sohasem hallottak, és soha meg nem értettek.

Nem mintha úgy ítélnénk, hogy ezek üszkös rosszindulatát képes lenne meggyógyítani a mi egyszerű hitvallásunk. Nem, tudjuk ugyanis, hogy az evangélium édes illata a halál, és az is lesz a kárhozat fiai számára. De főleg a gyenge és erőtlén atyámfiaira vagyunk tekintettel, akiknek az egész szívünket szeretnénk kitárni, nehogy megzavarja, vagy félrevezesse őket azoknak a szóbeszédnek a sokfélesége, melyeket a Sátán terjeszt ellenünk, hogy legszentebb vállalkozásunkat megghiúsíthassa. Ünnepelesen kijelentjük tehát, hogy ha bárki észrevesz a hitvallásunkban bármely cikkelyt, vagy mondatot, ami ellentétes Isten szent Ígétével, a Krisztus szerelmére kérjük, legyen olyan kedves és értesítsen róla minket írásban, s mi tiszteletünk és hűségünk jeléül megígérjük, hogy megválaszolunk neki Isten szájából (azaz az Ő Szentírásából), vagy kijavítjuk azt, amiről bebizonyította, hogy téves. Isten a tanúnk rá, hogy szívből utáljuk az összes eretnek szektát, s minden tévtanítót, de teljes alázattal öleljük magunkhoz Krisztus evangéliumának a tisztaságát, ami lelkünk egyetlen tápláléka, így oly drága nekünk, hogy készek vagyunk elszenvedni érte a legnagyobb világi veszedelmet is, semhogy túrjuk, hogy megfosszanak attól. Emiatt a legteljesebben meg vagyunk győződve arról, hogy aki tagadja Jézus Krisztust, vagy szégyelli Őt az emberek előtt, az majd megtagadtatik az Atya, és a szent angyalok előtt. Így a mi Urunk Jézus hatalmas Lelkének segítségével mindvégig szilárdan ragaszkodni fogunk a hitünknek az alábbi cikkelyekben kifejtett eme hitvallásához.

## **1. cikkely: Isten**

Egyetlen Istent vallunk és ismerünk el, csak Őhöz ragaszkodunk, csak Ő szolgáljuk, csak Ő imádjuk, és egyedül Őbenne bízunk.<sup>90</sup> Ő örök, végtelen, felmérhetetlen, felfoghatatlan, mindenható és láthatatlan.<sup>91</sup> Egylényegű, de három személyben létező: az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben.<sup>92</sup> Valljuk és hisszük, hogy Ő általa teremtettek minden dolgok a mennyben és a földön, láthatók és láthatatlanok egyaránt, hogy kifürkészhetetlen gondviselésével fenntartsa létezésüket, s kormányozza és irányítsa azokat olyan végcél felé, amelyet az Ő örök bölcsességéből, jóságából és igazságosságából rendelt el a saját dicsőségének kinyilatkoztatására.<sup>93</sup>

## **2. cikkely: Az ember teremtése**

Valljuk és elismerjük, hogy ez a mi Istenünk teremtette az embert (azaz a mi ősatyánkat, Ádámot), a saját képére és hasonlatosságára, s felruházta bölcsességgel, hatalommal igazságossággal, szabad akaratral és az Ő világos ismeretével, így az ember egész természete mentes volt minden tökéletlenségtől.<sup>94</sup> Ebből a tisztességből és tökéletességből mind a férfi, mind az asszony kiestek: az asszonyt a kígyó tévesztette meg, a férfi pedig az asszony szavának engedelmeskedett. Mindketten összeesküdtek Isten szuverén fenségére ellen, Aki korábban konkrét szavakban halállal fenyegette meg őket, ha enni mernek a tiltott fáról.<sup>95</sup>

## **3. cikkely: Az eredendő bűnről**

Ezzel a törvényszegéssel, melyet általánosan eredendő bűnnek neveznek, az Isten képmása teljesen eltorzult az emberben, és mind ő, mind a természetes leszármazottai Isten ellenségeivé, a Sátán rabszolgáivá és a bűn szolgáivá váltak<sup>96</sup> oly mértékben, hogy a halál örökre hatalommal uralkodott, és uralkodni is fog mindazok felett, akik nem születtek újjá, születnek újjá és fognak újjászülni felülről. Ezt az újjászületést a Szentlélek ereje munkálja ki, ami Isten választottainak szívében kimunkálja az Istennek az Ő Ígében kijelentett ígéreteibe vetett meggyőződéses hitet. Ezzel a hittel fogadjuk el Krisztus Jézust a Benne megígért kegyelemmel és jótéteményekkel.<sup>97</sup>

## **4. cikkely: Az ígélet kijelentéséről**

Állhatatosan hiszünk abban, hogy Isten az engedelmességből való félelmetes és szörnyű bukása után Újra megkereste Ádámot, a nevéen szólította,<sup>98</sup> megfeddte a bűnét, meggyőzte őt róla, s végül a legörömtelibb ígéletet tette neki, azaz azt, hogy az asszony magva majd a kígyó fejére tapos,<sup>99</sup> azaz megsemmisíti az ördög munkáit. Ez az ígélet, amiképpen időről-időre meg lett ismételve és világosabbá vált, a hívők úgy ölelték azt

<sup>90</sup> 5Móz6:4, 1Kor8:6, 5Móz4:35, Ézs44:5-6

<sup>91</sup> 1Tim1:17, 1Kir8:27, 1Krn6:18, Zsolt139:7-8, 1Móz17:1, 1Tim6:15-16, 2Móz3:14-15

<sup>92</sup> Mt28:19, 1Jn5:7

<sup>93</sup> 1Móz1:1, Zsid11:3, Csel17:28, Péld16:4

<sup>94</sup> 1Móz1:26-28, Kol3:10, Ef4:24

<sup>95</sup> 1Móz3:6, 2:17

<sup>96</sup> Zsolt51:5, Rm5:10, 7:5, 2Tim2:26, Ef2:1-3

<sup>97</sup> Rm5:14, 21, 6:23, Jn3:5, Rm5:1, Fil1:29

<sup>98</sup> 1Móz3:9

<sup>99</sup> 1Móz3:15

magukhoz örömmel és tették állhatatosan a magukévá Ádámtól Noéig, Noétól Ábrahámig, Ábrahámtól Dávidig, s így tovább a megtestesült Krisztus Jézusig: a törvény alatt mindnyájan (ez alatt a hívő ősatyákat értjük) látták Krisztus Jézus örömteli napjait, és örvendeztek.<sup>100</sup>

## **5. cikkely: Az egyház folytonossága, növekedése és fennmaradása**

A legállhatatosabban hisszük, hogy Isten minden korban megőrizte, tanította, gyarapította, megbecsülte, ékesítette, és életre hívta a halálból az Ő egyházát Ádámtól kezdve a testben eljött Krisztus Jézusig.<sup>101</sup> Ábrahámot ugyanis atyja országából hívta ki, oktatta őt, és a magvát megsokasította,<sup>102</sup> ugyanazt csodálatos módon megőrizte, és még csodálatosabb módon megszabadította a fáraó rabszolgaságából és zsarnokságából.<sup>103</sup> Nekik adta a törvényeit, rendeléseit és ceremóniáit.<sup>104</sup> Nekik adta a Kánaán földjét birtokul.<sup>105</sup> A bírák és Saul után Dávidot adta nekik királyukul, akinek megígérte, hogy ágyékának gyümölcse mindörökké az ő királyi trónján fog ülni.<sup>106</sup> Ugyanehhez a néphez küldött időről időre prófétákat, hogy visszavezessék őket Istenük helyes útjára,<sup>107</sup> amelyről gyakorta letértek a bálványimádás következtében. S jóllehet az igazság makacs megvetéséért kénytelen volt átadni őket ellenségeik kezébe,<sup>108</sup> amiképpen azzal korábban Mózes száján keresztül fenyegette őket,<sup>109</sup> olyannyira, hogy a szent város is megsemmisült, a templom tűzben égett meg, s az egész föld puszta maradt hetven éven át,<sup>110</sup> kegyelemből mégis visszavitte őket Jeruzsálembe, ahol a várost és a templomot újjáépítették, és a Sátán minden kísértése és támadása ellenére a Messiásnak az ígéret szerinti eljövételéig éltek.<sup>111</sup>

## **6. cikkely: Krisztus Jézus megtestesüléséről**

Mikor bekövetkezett az idők teljessége, Isten elküldte a Fiát,<sup>112</sup> az Ő örök bölcsességét, dicsőségének magvát ebben a világba, Aki emberi természetet öltött magára egy asszony, azaz egy szűz magvából a Szentlélek munkája által.<sup>113</sup> Így született meg Dávid igaz magva, Isten nagy tanácsvégzésének angyala, maga a megígért Messiás, Akit mi megvallunk és elfogadunk Immánuelnek. Ő igazi Isten és igazi ember, két tökéletes természet egyesült és kapcsolódott össze egy személyben.<sup>114</sup> Ezzel a megvallásunkkal kárhozzatjuk Áriusz, Markion, Eutükhész, Nestorius és a hozzájuk hasonlókat átkozott és ragályos eretnokségeit, akik vagy tagadják, összekeverik, vagy elválasztják egymástól az Ő istenségének örökkévalóságát, vagy az ő emberi természetének valódiságát.

---

<sup>100</sup> 1Móz12:3, 15:5-6, 2Sám7:14, Ézs7:14, 9:6, Agg2:6, Jn8:56

<sup>101</sup> Ezék16:6-14

<sup>102</sup> 1Móz12:1, 13:1

<sup>103</sup> 2Móz1, stb.

<sup>104</sup> Józ1:3, 23:4

<sup>105</sup> 1Sám10:1, 16:13

<sup>106</sup> 2Sám7:12

<sup>107</sup> 2Kir17:13-19

<sup>108</sup> 2Kir24:3-4

<sup>109</sup> 5Móz28:36, 48

<sup>110</sup> 2Kir25

<sup>111</sup> Jer30, Ezsdr1, stb., Agg1:14, 2:7-9, Zak3:8

<sup>112</sup> Gal4:4

<sup>113</sup> Lk1:31, Mt1:18, 2:1, Rm1:3, Jn1:45, Mt1:23

<sup>114</sup> 1Tim2:5

## **7. cikkely: Miért kellett a közbenjárónak igazi Istennek, és igazi embernek lennie?**

Elismerjük és megvalljuk, hogy az Istenség és az emberi mivoltnak ez a Krisztus Jézusban megvalósult legcsodálatosabb kapcsolata Isten örök és változhatatlan rendeléséből származott, amiből származik, és amitől függ a mi üdvösségünk is.<sup>115</sup>

## **8. cikkely: A kiválasztás**

Mert ugyanaz az örökkévaló Isten és Atya, aki pusztán kegyelemből kiválasztott minket az Ő Fiában, Krisztus Jézusban a világ alapjainak lefektetése előtt,<sup>116</sup> jelölte ki Őt a mi Főnknek,<sup>117</sup> Atyánkfiának,<sup>118</sup> Pásztorunknak, és lelkünk nagy Főpapjának.<sup>119</sup> Miután azonban az ellentét Isten igazsága és a mi bűneink között akkora volt, hogy a maga erejéből egy test sem juthatott Istenhez, és nem is lett volna rá képes,<sup>120</sup> szükségessé vált, hogy Isten Fia szálljon le hozzánk, s öltse magára a testünkből való testet, a húsunkból való húst, s a csontunkból való csontot, és így váljon az Isten és az ember közötti tökéletes Közbenjáróvá,<sup>121</sup> Aki hatalma ad mindazoknak, akik Benne hisznek, hogy Isten fiaivá legyenek,<sup>122</sup> amiképpen erről Ő Maga tesz tanúbizonyságot: *Felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, és az én Istenemhez, és a ti Istenetekhez.*<sup>123</sup> Ezzel a legszentebb testvériséggel állít helyre mindent a mi számunkra, amit csak Ádámban elvesztettünk.<sup>124</sup> S ezért nem félünk Istent Atyánknak nevezni,<sup>125</sup> nem annyira azért, mert Ő teremtett minket (ami ugyanúgy igaz az elvetettekre is),<sup>126</sup> hanem mert atyánkfiaként nekünk adta egyszülött Fiát,<sup>127</sup> s megadta nekünk a kegyelmet, hogy egyetlen Közbenjárónkként elismerhessük, és magunkhoz ölelhessük Őt, amint azt korábban mondtuk.

Azért is kellett a Messiásnak és Megváltónak valóságos Istennek és valóságos embernek lennie, mert Neki kellett elhordoznia a mi bűneinknek büntetését, s megjelenie Atyja ítélőszéke előtt mintegy a mi személyünkben, hogy a mi vétünkért és engedetlenségünkért<sup>128</sup> szenvedje el a halált, s győzze le azt, aki a halál szerzője volt. Mivel azonban az egy Istenség nem szenvedhette el a halált,<sup>129</sup> s egyedül az emberség sem győzhette volna azt le, Ő mindkettőt egyesítette egy személyben, hogy az egyik gyengesége szenvedje el a halált és vettessék annak alá (amit meg is érdemelt), s a másik (azaz az Istenség) végtelen és legyőzhetetlen hatalma győzedelmeskedjen és megvásárolja számunkra az életet, a szabadságot és az örök győzelmet.<sup>130</sup> Így valljuk meg mi is, és minden kétséget kizáróan így is van.

---

<sup>115</sup> Efl:3-6

<sup>116</sup> Efl:11, Mt25:34

<sup>117</sup> Efl:22-23

<sup>118</sup> Zsid2:7-8, 11-12, Zsolt22:23

<sup>119</sup> Zsid13:20, 1Pt2:24, 5:4

<sup>120</sup> Zsolt130:3, 143:2

<sup>121</sup> 1Tim2:5

<sup>122</sup> Jn1:12

<sup>123</sup> Jn20:17

<sup>124</sup> Rm5:17-19

<sup>125</sup> Rm8:15, Gal4:5-6

<sup>126</sup> Csel17:26

<sup>127</sup> Zsid2:11-12

<sup>128</sup> 1Pt3:18, Ézs53:8

<sup>129</sup> Csel2:24

<sup>130</sup> Jn1:2, Csel20:20, 1Tim3:16, Jn3:16

## **9. cikkely: Krisztus halála, szenvedése, temetése, stb.**

Valljuk, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus önkéntes áldozatkén kínálta Magát Atyjának érettünk,<sup>131</sup> elszenvette a bűnösök gyalázatát, megsebesített és megveretett a mi vétkeinkért,<sup>132</sup> hogy Ő, Isten tiszta és ártatlan Bárányaként,<sup>133</sup> egy földi bíró jelenlétében ítéltetett el,<sup>134</sup> hogy mi feloldozást nyerjünk Isten ítélőszéke előtt.<sup>135</sup> Nemcsak a kegyetlen kereszthalált szenvedte el (amit Isten ítélete megátkozott),<sup>136</sup> hanem egy időre Atyja haragját is elszenvette,<sup>137</sup> amit a bűnösök érdemeltek. Kijelentjük azonban, hogy Ő mégis Atyjának hően szeretett és áldott Fia maradt, még a testben és lélekben elszenvett kín és gyötorem közepette is, és teljes elégtételt adott a nép bűneiért.<sup>138</sup> Valljuk és kijelentjük, hogy ezután nincs más bűnért való áldozat,<sup>139</sup> amit ha bárkik állítanak, azokról habozás nélkül kijelentjük, hogy Krisztus halálának, valamint az Átala megszerzett örök megtisztulásnak és elégtételnek a káromlóit.

## **10. cikkely: A feltámadás**

Rendíthetetlenül hisszük, hogy miután a halál fájdalmai nem tarthatták fogva az élet Szerzőjét,<sup>140</sup> aki a mi Urunk Jézus Krisztus, Aki megfeszített, meghalt, és eltemettetett, alászállott a poklokra, feltámadt a mi megigazulásunkért,<sup>141</sup> megsemmisítette a halál szerzőjét, és újra elhozta az életet nekünk, akik alá voltunk vetve a halálnak és a rabszolgaságának.<sup>142</sup> Tudjuk, hogy eme feltámadását megerősítették ellenségei bizonyágtételei,<sup>143</sup> valamint azoknak a halottaknak a feltámadása, akik sírjai megnyíltak, ők feltámadtak, és sokaknak megjelentek Jeruzsálem városában.<sup>144</sup> Megerősítették ezt az angyalok bizonyágtételei,<sup>145</sup> valamint az apostolok és mások érzékszervei és megítélései is, akik beszéltek, és együtt ettek és ittak Vele a feltámadása után.<sup>146</sup>

## **11. fejezet: A mennybemenetel**

Egyáltalán nem kételkedünk abban, hogy ugyanaz a test, amely a szűztől született, megfeszített, meghalt és eltemettetett, majd ismét feltámadt, felvitetett a mennybe minden dolog beteljesítése végett.<sup>147</sup> Ott a mi nevünkben és a mi vigasztalásunkra megkapott minden hatalmat mennyen és földön,<sup>148</sup> s ahol az Atya jobbján ül beiktatván az Ő királyságába, Ügyvédként és egyedüli Közbenjáróként a számunkra.<sup>149</sup> Ezt a dicsőséget, tisztességet és

---

<sup>131</sup> Zsid10:1-12

<sup>132</sup> Ézs53:5, Zsid12:3

<sup>133</sup> Jn1:29

<sup>134</sup> Mt27:11, 26, Mk15, Lk23

<sup>135</sup> Gal3:13

<sup>136</sup> 5Móz21:23

<sup>137</sup> Mt26:38-39

<sup>138</sup> 2Kor5:21

<sup>139</sup> Zsid9:12, 10:14

<sup>140</sup> Csel2:24

<sup>141</sup> Csel3:26, Rm6:5, 9, 4:25)

<sup>142</sup> Zsid2:14-15

<sup>143</sup> Mt28:4

<sup>144</sup> Mt27:52-53

<sup>145</sup> Mt28:5-6

<sup>146</sup> Jn20:27, 21:7, 12-13, Lk24:41-43

<sup>147</sup> Mk16:9, Mt28:6, Lk24:51, Csel1:9

<sup>148</sup> Mt28:18

<sup>149</sup> 1Jn2:1, 1Tim2:5

előjogot egyedül Ő birtokolja az atyjafiai között mindaddig, amíg az összes ellensége nem tétetik lába zsámolyává,<sup>150</sup> aminek az utolsó ítélet során történő bekövetkezésében kételkedés nélkül hiszünk. Szilárdan hisszük, hogy ennek végrehajtására ugyanaz a mi Urunk Jézus ugyanolyan látható módon fog visszajönni, amiképpen a mennybe emelkedni látták.<sup>151</sup> S szilárdan hisszük, hogy akkor majd eljön mindenek megújításának és helyreállításának ideje,<sup>152</sup> oly módon, hogy akik a kezdettől fogva erőszakot, sérelmeket és igazságtalanságot szenvedtek el, örökölni fogják a kezdettől megígért áldott hallhatatlanságot.<sup>153</sup>

Ezzel szemben a makacsok, engedetlenek, kegyetlen elnyomók, tisztátalanok, bálványimádók és mindenféle hitetlenek mind a külső sötétség pincebörtönébe vettetnek, ahol férgük el nem hal, és tüzők ki nem aluszik.<sup>154</sup> A megemlékezésnek erről a napról, valamint az akkor végrehajtott ítéletről nemcsak meg kell zaboláznia minket, ami által testi vágyainkat visszazorítjuk, de egyben felbecsülhetetlen vigasztalást is jelent, hogy sem a földi fejedelmek fenyegetése, sem az evilági halál és a jelen veszedelmek rá ne vegyenek arra, hogy megtagadjuk és elhagyjuk azt az áldott közösséget, amit mi, a tagok, a Fönkkel és egyetlen Közbenjárónkkal, Krisztus Jézussal tartunk fenn.<sup>155</sup> Ha pedig akár ember, akár angyal magának tulajdonítja ezeket a tisztességeket és tisztségeket, azt mi teljes mértékben megvetjük, és elutasítjuk, mint a mi szuverén és legfelsőbb rendű Kormányzónknak, Krisztus Jézusnak a káromlóját.<sup>156</sup>

## **12. cikkely: A Szentlélekbe vetett hit**

Ez a mi hitünk és meggyőződésünk nem testből és vérből származik, azaz mondhatni nem a bennünk rejlő természetes képességekből, hanem a Szentlélek ihletéséből,<sup>157</sup> Akit mi az Atyával és a Fiúval egyenlő Istennek vallunk,<sup>158</sup> Aki megszentel, és saját tevékenységével elvezet minket minden igazságra, s Aki nélkül örökre Isten ellenségei maradnánk, és tudatlanok lennénk az Ő Fiát, Krisztus Jézust illetően. Természetünknel fogva ugyanis olyannyira halottak, vakok és romlottak vagyunk, hogy sem az ösztökélést nem érezzük, sem a világosságot nem látjuk ragyogni, továbbá Isten kijelentett akarata sem fogadjuk el, amíg az Úr Jézus Lelke meg nem eleveníti, ami halott, el nem veszi a sötétséget az elménkről, és nem kényszeríti makacs szívünket engedelmességre az Ő szent akarata iránt.<sup>159</sup> S amiképpen valljuk, hogy az Atya Isten teremtett minket, akik azelőtt nem léteztünk,<sup>160</sup> az Ő Fia, a mi Urunk Jézus megváltott minket, mikor még az ellenségei voltunk,<sup>161</sup> úgy valljuk meg azt is, hogy a Szentlélek szentel meg és szül újjá minket bármiféle, az újjászületésünket megelőző, vagy azt követő érdemünkre való tekintet nélkül.<sup>162</sup> S hogy ezt az egy dolgot még világosabban kimondjuk: amiképpen szándékosan fosztottuk meg magunkat a saját teremtésünk és megváltásunk minden tisztességétől és dicsőségétől,<sup>163</sup> úgy cselekszünk az újjászületésünkkel és a megszentelődésünkkel is, mert magunktól nem vagyunk elégségesek

<sup>150</sup> Zsolt110:1, Mt22:44, Mk12:36, Lk20:42-43

<sup>151</sup> Csel1:8

<sup>152</sup> Csel3:19

<sup>153</sup> Mt25:34

<sup>154</sup> Jel21:27, Ézs66:24, Mt25:41, Mk9:44, 46, 48, Mt22:13

<sup>155</sup> 2Pt3:11, 2Kor5:9-11, Lk21:27-28, Jn14:1, stb.

<sup>156</sup> Ézs7:14, Ef1:22, Kol1:18, Zsid9:11, 15, 10:21, 1Jn2:1, 1Tim2:5

<sup>157</sup> Mt16:17, Jn14:26, 15:26, 16:13

<sup>158</sup> Csel5:3-4

<sup>159</sup> Kol2:13, Ef2:1, Jn9:39, Jel3:17, Mt17:17, Mk9:19, Lk9:41, Jn6:63, Mik7:8, 1Kir8:57-58

<sup>160</sup> Zsolt100:3

<sup>161</sup> Rm5:10

<sup>162</sup> Jn3:5, Tit3:5, Rm5:8

<sup>163</sup> Fil3:7

még a jót elgondolni sem, de Aki elkezdte bennünk a jó munkát, egyedül folytatja is azt bennünk<sup>164</sup> az Ő meg nem érdemelt kegyelmének dicsőítésére.<sup>165</sup>

### **13. cikkely: A jócselekedetek oka**

Ezért a jócselekedetek okának nem a magunk szabad akaratát, hanem az Úr Jézus Lelkét valljuk, Aki a szívünkben lakozván igaz hit által előhozza azokat a jócselekedeteket, melyeket Isten készített el, hogy azokban járjunk. Ezért a legnyíltabban kijelentjük: istenkáromlás azt mondani, hogy Krisztus olyanok szívében lakozik, akikben nincs meg a megszentelődés Lelke.<sup>166</sup> Ezért nem félünk kimondani, hogy sem a gyilkosokban, sem az elnyomókban, sem a kegyetlen üldözőkben, sem a házasságtörőkben, sem a paráznákban, sem a tisztátalanokban, sem a bálványimádókban, sem az iszákosokban, sem a tolvajokban, sem a romlottság más cselekvőiben nincs sem igaz hit, sem a megszentelődésnek az Úr Jézustól származó Lelke semmilyen része mindaddig, amíg makacsul kitartanak a gonoszságukban.

Amint ugyanis az Úr Jézus Lelke (amit Isten választott gyermekei az igaz hit által kapnak) birtokba veszi valakinek a szívét, abban a pillanatban újjászüli és megújítja az illetőt, így az elkezd gyűlölni azt, amit előtte szeretett és szeretni kezdi azt, amit előtte gyűlölt. S abból fakad az a folytonos harc test és Lélek között Isten gyermekeiben. Miközben a test és a természeti ember (a saját romlottságának megfelelően) az énjének örömet és gyönyörűséget okozó dolgokra vágyik, zsémbelve a nyomorúságban, s szárnyalva a bővelkedésben, minden pillanatban hajlamos és kész a Felséges Istent megsérteni.<sup>167</sup> Isten Lelke azonban, Aki bizonyoságot tesz a mi lelkünknek arról, hogy Isten fiai vagyunk,<sup>168</sup> arra készlet, hogy álljunk ellene a szennyes örömöknek, s Isten jelenlétében nyögjünk szabadulásért a romlottság eme rabszolgaságából,<sup>169</sup> végül segít legyőzni a bűnt, hogy az ne uralkodjon a halandó testünkben.<sup>170</sup>

A testi emberekben azonban, akikben nincs meg az Isten Lelke, ez a csata nem dül, hanem mohón és megbánás nélkül engedelmeskednek a bűnnek, ahogyan a gonosz és a romlott vágyaik sarkantyúzzák őket. Isten fiai azonban (amiképpen az előbb elhangzott) harcolnak a bűn ellen, s zokognak és búslakodnak, ha észlelik, hogy a romlottság kísérti őket. Ha pedig elbuknak, komoly és őszinte megbánással állnak talpra újra.<sup>171</sup> Ezeket pedig nem a maguk erejéből teszik, hanem az Úr Jézus erejével, Aki nélkül semmit sem cselekedhetnek.<sup>172</sup>

### **14. cikkely: Milyen cselekedetek számítanak jónak Isten előtt?**

Megvalljuk és elismerjük, hogy Isten átadta az embernek az Ő szent törvényét, melyben nemcsak megtiltotta az Ő isteni Felségének nem tetsző, és az azt sértő cselekedeteket, de ajánlotta is a neki tetsző cselekedeteket, melyek megjutalmazását is megígérte.<sup>173</sup> S ezek a cselekedetek kétfélék: némelyeket Isten dicsóságára, másokat a felebarátaink javára teszünk, s mindkettőnek Isten kijelentett akaratában van a bizonyossága.

---

<sup>164</sup> Fil1:6

<sup>165</sup> Efl:6

<sup>166</sup> Ef2:10, Fil2:13, Jn15:5, Rm8:9

<sup>167</sup> Rm7:15-25, Gal5:17

<sup>168</sup> Rm8:16

<sup>169</sup> Rm7:24, 8:22

<sup>170</sup> Rm6:12

<sup>171</sup> 2Tim2:26

<sup>172</sup> Jn15:5

<sup>173</sup> 2Móz20:3, stb. 5Móz5:6, stb. 4:8



Egy Istent hinni, Őt imádni és tisztelni, Őt segítségül hívni minden bajunkban, tisztelni az Ő szent nevét, hallgatni szavát, és hinni abban, élni az ő szent sákramentumaival – ezek az első törvénytábla cselekedetei.<sup>174</sup> Tisztelni atyánkat, anyánkat, a fejedelmeket, kormányzókat és felsőbb hatalmakat, szeretni őket, támogatni őket, sőt engedelmeskedni a parancsaiknak (amennyiben azok Isten parancsával nem ellentétesek), az ártatlanok életét élni, elnyomni a zsarnokságot, védeni az elnyomottakat, megtartani a testünket szentségben és tisztaságban, józanul és mértékletesen élni, igazságosan bánni minden emberrel mind szóban, mind tettben, s végül elnyomni minden, a felebarátunk kárára irányuló vágyat<sup>175</sup> – ezek a második törvénytábla cselekedetei, melyek a leginkább tetszők és elfogadhatóak Isten számára, miután Ő Maga parancsolta meg ezeket.

Ennek ellentéte a leggyűlöletesebb bűn, ami mindig is felháborítja, és haragra ingerli Őt: ha nem egyedül Őt hívjuk segítségül, mikor szükségben vagyunk, nem hallgatjuk az Ő szavát tisztelettel, hanem lenézzük és megvetjük azt, ha bálványokat tartunk, vagy azokat imádjuk, ha üzzük, vagy védelmezzük a bálványimádást, ha könnyedén vesszük Isten szent nevét, ha megszenteltelenítjük Jézus Krisztus sákramentumait, visszaélünk azokkal, vagy megvetjük azokat, ha nem engedelmeskedünk, vagy ellenszegülünk bárkinek, akit Isten emelt hatalomra (ha nem lépik túl a hivataluk korlátait),<sup>176</sup> ha gyilkosságot követünk el, vagy azt jóváhagyjuk, ha gyűlölködünk, vagy eltűrjük az ártatlan vér kiontását, noha megakadályozhatnánk azt.<sup>177</sup> Végül, az első, vagy második törvénytábla bármely másik parancsának megszegését bűnnek valljuk és ismerjük el,<sup>178</sup> ami Isten haragját és nemtetszését váltja ki a gőgös és hálátlan világgal szemben. Így jócselekedeteknek csak azokat tartjuk, amelyeket hitből tesznek<sup>179</sup> Isten parancsára,<sup>180</sup> Aki az Ő törvényében kifejezte, melyek a Neki tetsző dolgok. S gonosz cselekedeteknek nemcsak azokat tartjuk, melyeket kifejezetten Isten parancsa ellenére tesznek,<sup>181</sup> hanem azokat is, melyeknek a vallás és az istentisztelet dolgában nincs más bizonyosságuk, mint az emberek koholmányai és vélekedései, amit Isten a kezdetektől fogva mindig is elvetett, amiképpen Ézsaiás próféta,<sup>182</sup> és a mi Mesterünk, Krisztus Jézus tanította ezekkel a szavakkal: *hiába tisztelnek engem, ha oly tudományokat tanítanak, a melyek embereknek parancsolatai.*<sup>183</sup>

## **15. cikkely: A törvény tökéletessége és az ember tökéletlensége**

Isten törvényét a legigazságosabbnak, a legméltányosabbnak, a legszentebbnek és a legtökéletesebbnek valljuk és ismerjük el: oly dolgokat parancsol meg, melyeket ha tökéletesen teljesítenénk, képesek lennénk életet és örök boldogságot adni.<sup>184</sup> A mi természetünk azonban annyira romlott, annyira gyenge, és annyira tökéletlen, hogy soha nem vagyunk képesek tökéletesen betölteni a törvény cselekedeteit.<sup>185</sup> Sőt, *ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mibennünk* (még miután újjá is születtünk), *magunkat csaljuk meg és Isten igazsága nincsen mi bennünk.*<sup>186</sup> Ezért szükséges nekünk megértenünk Jézus Krisztust az Ő

<sup>174</sup> Lk10:27-28, Mik6:8

<sup>175</sup> Ef6:1-7, Ezék22:1, stb. 1Kor6:19-20, 1Thess. 4:3-7, Jer22:3, stb. Ézs50:1, stb. 1Thess4:6.

<sup>176</sup> Rm13:2

<sup>177</sup> Ezék22:13, stb.

<sup>178</sup> 1Jn3:4

<sup>179</sup> Rm14:23, Zsid11:6

<sup>180</sup> 1Sám15:22, 1Kor10:31

<sup>181</sup> 1Jn3:4

<sup>182</sup> Ézs29:13

<sup>183</sup> Mt15:9, Mk7:7

<sup>184</sup> 3Móz18:5, Gal3:12, 1Tim1:8, Rm.7:12, Zsolt19:7-9, 19:11

<sup>185</sup> 5Móz5:29, Rm10:3

<sup>186</sup> 1Kir8:46, 2Krón6:36, Péld20:9, Préd7:22, 1Jn1:8

igazságával és elégtételével együtt, Aki a törvény vége és beteljesedése, s Aki által olyan szabadságot nyertünk, hogy a törvény szidalma és átka akkor sem sújt minket, ha annak nem is teljesítjük minden pontját.<sup>187</sup> Isten, az Atya ugyanis minket az Ő Fiának, Krisztus Jézusnak a teste tagjaiként tekintve úgy fogadja el tökéletlen engedelmisségünket, mintha az tökéletes lenne,<sup>188</sup> s befedezi a mi cselekedeteinket, melyek megannyi folttal szennyezettek,<sup>189</sup> az Ő Fiának igazságával.

Ezalatt nem azt értjük, hogy akkora szabadságot kaptunk, aminek következtében ne tartoznánk a törvénynek engedelmisséggel (ezt korábban ugyanis nyíltan megvallottuk). Azt azonban állítjuk, hogy ezen a földön egyetlen ember (Krisztus Jézus kivételével) sem adta meg, adja meg, vagy fogja megadni azt az engedelmisséget a törvénynek, amit a törvény megkövetel. S ha már mindent megtettünk is, le kell borulnunk és őszintén meg kell vallanunk, *hogy haszontalan szolgák vagyunk*.<sup>190</sup> Így bárki dicsekszik a saját cselekedeteinek érdemeivel, vagy a túlbuzgóság cselekedeteibe veti a bizalmát, azzal dicsekszik, ami nincs, így a kárhozatos bálványimádásban bízunk.

## **16. cikkely: Az egyházzól**

Amiképpen egyetlen Istenben, Atyában, Fiában és Szentlélekben hiszünk, úgy hiszünk a legállhatatosabban azt is, hogy a kezdetektől fogva létezett, létezik, és a világ végéig létezni is fog az egyház: azaz az Isten által kiválasztott emberek társasága és sokasága, akik helyesen imádják és fogadják be Őt a Jézus Krisztusba vetett igaz hit által,<sup>191</sup> Aki ugyanannak az egyháznak az egyedüli Feje, mely egyház az Ő teste és menyasszonya. Ez az egyház katolikus, azaz egyetemes, mivel magában foglalja minden kor, minden birodalom, minden nemzet és nyelv választottjait, legyenek azok zsidók, vagy a pogányok közül valók. Nekik közösségük és társaságuk van Istennel, az Atyával, és az Ő Fiával, a Krisztus Jézussal a Szentlélek megszentelésén keresztül.<sup>192</sup> Ezért nevezik nem profán személyek, hanem a szentek közösségének, akik mennyei Jeruzsálem<sup>193</sup> polgáraiként részesei az egy Isten, egy Úr Jézus, az egy hit és az egy keresztség felbecsülhetetlen jótéteményei gyümölcseinek.<sup>194</sup> Eme egyházon kívül sem élet, sem örök boldogság nincsen. Ezért a végletekig undorodunk azok istenkáromlásától, akik azt állítják, hogy akik a méltányosság és a jogosság szerint élnek, üdvözülni fognak, bármiféle hitet is vallottak. Miután Krisztus Jézus nélkül nincs sem élet, sem üdvösség,<sup>195</sup> így azoknak nem is lesz részese más, csak akiket az Atya az Ő Fiának, Krisztus Jézusnak adott, s akik időben Hozzá jönnek,<sup>196</sup> elismerik a tanítását, és hisznek Benne (ide számítjuk a hívő szülők gyermekeit is).<sup>197</sup> Ez az egyház láthatatlan, azt csak Isten ismeri, Aki egyedül tudja, kiket választott ki.<sup>198</sup> Ez az egyház foglalja magában (ahogy mondják) az eltávozott kiválasztottakat (rendszerint ezt nevezik győzedelmes egyháznak), azokat, akik még élnek és harcolnak a bűn és a Sátán ellen, valamint azokat, akik majd ezután fognak élni.<sup>199</sup>

---

<sup>187</sup> Rm10:4, Gal3:13, 5Móz27:26

<sup>188</sup> Fil2:15

<sup>189</sup> Ézs64:6

<sup>190</sup> Lk17:10

<sup>191</sup> Mt28:20, Ef14

<sup>192</sup> Kol1:18, Ef5:23-24, stb. Jel7:9

<sup>193</sup> Ef2:19

<sup>194</sup> Ef4:5

<sup>195</sup> Jn3:36

<sup>196</sup> Jn5:24, 6:37, 6:39, 6:65, 17:6

<sup>197</sup> Csel2:29

<sup>198</sup> 2Tim2:19, Jn13:18

<sup>199</sup> Ef1:10, Kol1:20, Zsid12:4.

## **17. cikkely: A lelkek halhatatlansága**

Az eltávozott választottak békeességben vannak, és megnyugodtak az ő fáradságaiktól.<sup>200</sup> Nem alszanak, s nem merültek feledésbe (amint azt egyes képzelők állítják), hanem megszabadultak minden félelemtől, minden kintől és minden kísértéstől, melyeknek mi, és Isten minden választottja ki van téve ebben az életben,<sup>201</sup> amiért is viselik a harcoló egyház nevet. Ezzel ellentétben az eltávozott elvetettek és hitetlenek kimondhatatlan gyötrelmeket, kint és fájdalmat szenvednek.<sup>202</sup> Sem ezek, sem azok nincsenek tehát oly álomba merülve, hogy ne éreznének örömet, vagy kint, ahogyan azt Lukács evangéliumának tizenhatodik fejezetében Krisztus Jézus példabeszéde,<sup>203</sup> az Ő a latornak mondott szavai,<sup>204</sup> és az oltár alatt kiáltó lelkek szavai<sup>205</sup> is élénk adják: *Uram, te szent és igaz, meddig nem ítélsz még, és nem állasz bosszút a mi vérünkért azokon, a kik a földön laknak?*

## **18. cikkely: Az igaz egyházat a hamistól megkülönböztető jegyekről, valamint arról, hogy ki ítélheti meg a tanítást**

Miután a Sátán a kezdettől fogva azon munkálkodott, hogy a maga fertelmes zsinagógáját az Isten egyházának nevével ékesítse, a kegyetlen gyilkosok szívét pedig az igaz egyháznak és tagjainak az üldözésére, bosszantására és zaklatására indítsa fel, amiképpen Káin tette Ábellel,<sup>206</sup> Izmael Izsákkal,<sup>207</sup> Ézsau Jákóbbal,<sup>208</sup> a zsidók egész papsága magával Krisztus Jézussal, majd utána az apostolaival,<sup>209</sup> a legszükségesebb dolog megkülönböztetni tiszta s tökéletes jegyekkel az igaz egyházat a szennyes zsinagógától, nehogy megcsalattatván az egyiket a másik helyett fogadjuk el és karoljuk fel a magunk kárhozátára. Kijelentjük, hogy a jellegzetességek, jelek, és biztos jelzések, melyekkel Krisztus Jézus makulátlan menyasszonya megkülönböztethető attól a borzalmas paráznától, a gonosz egyháztól, nem származhatnak sem régiségből, bitorolt címből, leszármazásból, kijelölt helyből, sem valamely tévhitet elfogadó emberek nagy tömegéből. Káin ugyanis életkorban és címben megelőzte Ábelt és Séthet,<sup>210</sup> Jeruzsálemnek is kiváltságos volt a Föld minden más helyével szemben,<sup>211</sup> ahol a papok Áron egyenes ági leszármazottai voltak, de nagyobb tömeg követte az írástudókat, a farizeusokat és a papokat, mint amennyien őszintén hitték és elfogadták Krisztus Jézust és a tanítását.<sup>212</sup> Mégis úgy véljük, hogy egyetlen (józan ítélőképességű) ember sem nevezheti a fent nevezettek egyikét sem Isten egyházának.

Az igaz egyház jeleinek tehát az alábbiakat hisszük, valljuk meg és ismerjük el: először, Isten Ígénének igaz prédikálása, melyben Isten Önmagát jelentette ki nekünk, amiképpen azt a próféták és apostolok írásai előnkbe adják. Másodszor Krisztus Jézus sákramentumainak helyes kiszolgáltatása, amit Isten Ígétéhez és ígéretéhez kell kapcsolni, hogy utóbbiakat elpecsételjük a szívünkben.<sup>213</sup> Végül az Isten Ígéje által előírt és helyesen

<sup>200</sup> Jel14:13

<sup>201</sup> Ézs25:8, Jel7:14-17, 21:4

<sup>202</sup> Jel16:10-11, Ézs66:24, Mk9:44, 46, 48

<sup>203</sup> Lk16:23-26

<sup>204</sup> Lk23:43

<sup>205</sup> Jel6:9-10

<sup>206</sup> 1Móz4:8

<sup>207</sup> 1Móz21:9

<sup>208</sup> 1Móz27:41

<sup>209</sup> Mt23:34, Jn15:18-20, 24, 11:47, 53; Csel4:1-3, 5:17, stb.

<sup>210</sup> 1Móz4:1

<sup>211</sup> Zsolt48:2-3, Mt5:35

<sup>212</sup> Jn12:42

<sup>213</sup> Ef2:20, Ceel2:42, Jn10:27, 18:37, 1Kor1:13, Mt18:19-20, Mk16:15-16, 1Kor11:24-26, Rm4:11

alkalmazott egyházfegyelem, mellyel a bűnök visszaszorulnak, és az erény táplálják.<sup>214</sup> Valahol tehát csak feltűnnek ezek a jelek (még ha csak ketten, vagy hárman is gyűlnek össze), ott kétségtelenül Krisztus igazi egyháza van jelen, melyben az ígérete alapján Ő is jelen van.<sup>215</sup> Nem az egyetemes [egyház] (amit korábban említettünk), hanem a konkrét, amelynek voltak Korinthusban,<sup>216</sup> Galáciában,<sup>217</sup> Efézusban,<sup>218</sup> és más helyeken, ahol a szolgálatot Pál plántálta el, s amelyeket ő maga is Isten egyházának nevezett.

Mi, a Sót Királyság lakosai, Krisztus Jézust valljuk, magunk tanúsítjuk, hogy reformált városainkban, kisvárosainkban, és helységeinkben ilyen egyházak vannak. Mert az egyházainkban tanított tanítás Isten Ígétében, azaz az Új- és Ószövetség könyveiben foglaltatik. Azokban a könyvekben, melyeket a kezdetektől fogva kanonikusaknak tekintettek, s amelyekben állítjuk, hogy minden dolog kellőképpen ki van fejezve, amikben szükséges hinni az emberiség üdvözléséhez.<sup>219</sup> Valljuk, hogy ennek értelmezése nem illet meg egyetlen magánszemélyt, vagy közszereplőt, illetve bármely egyházat sem, bármiféle kiválóság, vagy előjog okából, legyen az személyes, vagy helyi egymáshoz viszonyítva, hanem ez kizárólag Isten Lelkére tartozik, Aki által íródott is a Szentírás.<sup>220</sup>

Amikor tehát vita támad a Szentírás bármely helyének, vagy mondatának helyes értelmezését, vagy az Isten egyházában történt bármely visszaélés helyrehozatalát illetően, nekünk nem annyira arra kell nézni, amit az előttünk élő emberek mondtak, vagy tettek, hanem inkább arra, amit a Szentlélek mond egységesen a Szentírásban, illetve amit Maga Krisztus Jézus cselekedett, s parancsolt megcselekedni.<sup>221</sup> Egyetemesen elismert dolog ugyanis, hogy Isten Lelke (Aki az egység Lelke) semmiben sem mond ellent Önmagának<sup>222</sup> Ha tehát bármely doktor, egyház, vagy zsinat magyarázata, határozata, vagy rendelete ellentétes Istennek a Szentírásban máshol szereplő világos Ígétével, akkor a legbiztosabb, hogy az nem a Szentlélek igaz magyarázata és értelme, még ha zsinatok, birodalmak, és nemzetek hagyták is jóvá és fogadták is el azt. Nem merészelünk ugyanis elfogadni, vagy elismerni bármiféle értelmezést, mely közvetlenül ellentétes hitünk bármely alapvető pontjával, vagy a Szentírás bármely más nyilvánvaló szövegével, illetve a szeretet szabályával.

## **19. cikkely: A Szentírás tekintélye**

Amiképpen hisszük és valljuk, hogy az isteni Szentírás elégséges arra, hogy tanítsa és tökéletessé tegye az Isten emberét, úgy állítjuk és jelentjük ki hogy isteni tekintéllyel rendelkezik, s nem függ sem emberektől, sem angyaloktól.<sup>223</sup> Kijelentjük tehát, hogy akik csak annyi tekintélyt tulajdonítanak a Szentírásnak, amennyit az egyháztól nyer, káromolják Istent, és kártékonyak az igaz egyházra nézve, amely mindig hallja a Vőlegénye és Pásztor hangját, s engedelmeskedik neki, de nem akar annak úrnőjévé válni.<sup>224</sup>

---

<sup>214</sup> Mt18:15-18, 1Kor5:4-5

<sup>215</sup> Mt18:19-20

<sup>216</sup> 1Kor1:2, 2Kor1:2

<sup>217</sup> Gall:2

<sup>218</sup> Ef1:1, Csel6:9-10, 18:1, stb., 20:17, stb.

<sup>219</sup> Jn20:31, 2Tim3:16-17

<sup>220</sup> 2Pt1:20-21

<sup>221</sup> Jn5:39

<sup>222</sup> Ef4:3-4

<sup>223</sup> 1Tim3:16-17

<sup>224</sup> Jn10:27

## **20. cikkely: Az egyetemes zsinatokról, hatalmukról, tekintélyükről és összehívásuk céljáról**

Ahogy nem ítéljük el elhamarkodottan azokat a dolgokat, melyeket az egyetemes zsinatokon törvényesen összegyülekezett istenfélő emberek ajánlottak nekünk, úgy nem merészelünk alapos vizsgálat nélkül elfogadni semmi olyasmit sem, amit az egyetemes zsinat neve alatt erőszakoltak rá az emberekre. Nyilvánvaló ugyanis, hogy ők emberek voltak, így néhányan közülük egyértelműen tévedtek, mégpedig nagy súlyú és fontosságú dolgokban.<sup>225</sup> Ha tehát egy zsinat bebizonyítja, hogy határozatait és rendeleteit Isten világos Ígéje alapján hozta, azokat tiszteljük és felkaroljuk. Ha azonban az emberek a zsinat nevének örve alatt arra törekednek, hogy hitünk új tételeit, vagy az Isten Ígétével ellenkező határozatokat fogadtassanak el velünk, akkor azokat teljes mértékben el kell vetnünk, mint az ördög tanításait, aki elvonja lelkünket, hogy az egyetlen Istenünk hangja helyett az emberek tanításait és határozatait kövessük.<sup>226</sup>

Az ok tehát, amiért az egyetemes zsinatok összegyültek, nem holmi örök törvény megalkotása (amit Isten előzőleg nem alkotott meg). Nem is a hitünk új cikkelyeit akarták összekovácsolni, sem tekintélyt nem akartak azokkal kölcsönözni Isten Ígétének, még kevésbé akarták azokat Isten Ígétévé, vagy annak olyan igaz magyarázatává tenni, amit szent akarata előzőleg ne fejezett volna ki az Ő Ígétében.<sup>227</sup> A zsinatokat (itt azokra gondolunk, melyek megérdemlik a zsinat elnevezést) részben azért hívták össze, hogy megcáfolják az eretnkségeket, s nyilvános vallást tegyenek a hitükről az utánuk következő generációknak. Mindkettőt Isten Ígétének tekintélye alapján tették, nem pedig az egyetemes zsinatuk tévedhetetlenségének vélelme, vagy előjoga alapján. S ezt ítéljük az egyetemes zsinatok összehívása okának. További cél volt az egyház jó irányelveinek és rendjének megalkotása és megőrzése az egyházban, ahol (mint Isten házában)<sup>228</sup> *mindennek ékesen és jó rendben kell történnie.*<sup>229</sup> Nem arra gondolunk, hogy bármely irányelvek és egyetlen rend a ceremóniák területén megszabható minden korra, időre és helyre, mert a ceremóniák (mint emberi találmányok) csak időlegesek, ezért megváltozhatnak és meg is kell változniuk, mikor a gyakorlásuk az egyház építése helyett inkább a babonát mozdítja elő.

## **21. cikkely: A sákramentumokról**

Amiképpen a törvény alatt élő atyáknak (az áldozatok sokfélesége mellett) a körülmetélkedés és a húsvét volt a két fő sákramentumuk, melyek megvetői és lenézői nem számítottak Isten népe közé,<sup>230</sup> úgy ismerjük el és valljuk meg mi, hogy most, az evangélium korszakában is csak két sákramentummal rendelkezünk, melyeket az Úr Jézus alapított, és parancsolt meg, hogy éljenek vele mindazok, akik az Ő teste tagjai közé számíttatnak. Ez a keresztség és az úrvacsora, vagy az Úr asztala, amit az Ő testével és vérével való közösségnek neveznek.<sup>231</sup> S ezeket a sákramentumokat (mind az ó-, mind az újszövetségeket) Isten alapította, s nemcsak azért, hogy látható különbséget tegyen az Ő népe, valamint az Ő szövetségén kívül állók között, hanem hogy gyakoroltassa gyermekei hitét, hogy egyazon sákramentumból való részesedésen keresztül elpecsételje a szívükben az ígéret, valamint

---

<sup>225</sup> Gal2:11-14

<sup>226</sup> 1Tim4:1-3, Kol2:18-23

<sup>227</sup> Csel15:1, stb.

<sup>228</sup> 1Tim3:15, Zsid3:2

<sup>229</sup> 1Kor14:40

<sup>230</sup> 1Móz17:10-11, 2Móz23:3, stb. 1Móz17:14, 4Móz9:13

<sup>231</sup> Mt28:19, Mk16:15-16, Mt26:26-28, Mk14:22-24, Lk22:19-20, 1Kor11:23-26

annak a legáldottabb egyesülésnek, egységnek és társaságnak bizonyosságát, amit a választottak a Főjükkel, Krisztus Jézussal élveznek.

Ezért a végtelenségig kárhozzátjuk azok hiábavalóságát, akik azt állítják, hogy a sákramentumok nem többek pusztá és üres jeleknél. Nem, határozottan hisszük, hogy a keresztség által Krisztus Jézusba oltatunk be, részeseivé leszünk az Ő igaz mivoltának, mely lefedez és megbocsátja bűneinket. Azt is hisszük, hogy a helyesen használt úrvacsorában Krisztus Jézus oly módon egyesül velünk, hogy a lelkünk tényleges táplálékává és élelmévé válik.<sup>232</sup> Nem képzeljük semmiféle, a kenyérnek Krisztus természetes testévé, és a bornak az Ő természetes vérévé történő átlényegülését (amiképpen a pápisták ártalmasan tanítják, és kárhozzatosán hiszik). Ezt az egységet és egyesülést Krisztus Jézus testével és vérével a sákramentumok helyes használata során a Szentlélek munkálja ki, Aki az igaz hit által felemel minket minden látható, testi és földi dolog fölé, s Jézus Krisztus egykoron megtörtetett testével és kiontott vérével táplál minket, Aki most a mennyben van és értünk az Atya színe előtt megjelenik.<sup>233</sup> S mégis, dacára a nagy távolságnak, mely az Ő most a mennyben levő megdicsőült teste és a mi földi halandó testünk között van, a leghatározottabban hisszük, hogy a kenyér, amit megtörünk, a Krisztus testével való közösség, a pohár pedig, amit megáldunk az Ő vérével való közösség.<sup>234</sup> Ezért megvalljuk és kétségtelenül hisszük, hogy a kegyesek az Úr asztalának helyes használata során úgy eszik az Úr Jézus testét és isszák az Ő vérével, hogy Ő megmarad bennük, s ők is Őbenne. Sőt, a testéből való testté és a csontjából való csonttá lesznek,<sup>235</sup> hogy amiképpen az örök Istenség Krisztus Jézus testének (ami a maga állapotában és természetében halandó és romlandó volt),<sup>236</sup> életet és halhatatlanságot adott, úgy adja nekünk Jézus Krisztus általunk megevett teste és megivott vére ugyanezeket a kiváltságokat. Noha valljuk, hogy ezek nemcsak akkor, és nem csak a sákramentum ereje és hatása adatnak meg nekünk, mégis állítjuk, hogy a kegyesek az Úr asztalának helyes használata során olyan kapcsolatba kerülnek Krisztus Jézussal,<sup>237</sup> amit a természeti ember nem képes felfogni. Sőt, továbbá azt is állítjuk, hogy noha a kegyeseknek, akiket lenyom a hanyagság, és az emberi gyengeség, nincs akkora hasznuk, mint lehetne az úrvacsora vételekor, az mégis megtermi később a maga gyümölcsét, mint a jó földbe vetett élő mag. A Szentlélek ugyanis (Aki soha el nem választható az Úr Jézus igazi rendelésétől) nem okoz csalódást a kegyeseknek eme titokzatos cselekedet gyümölcseit illetően. Mindez pedig, azt mondjuk, az igaz hitből fakad, mely azt a Krisztus Jézust fogja fel, Aki egymaga teszi hatékonyá ezt a sákramentumot a számunkra. Ezért bárki azzal rágalmaz minket, hogy azt állítjuk, vagy hisszük a sákramentumokról, hogy ezek csak pusztá és üres jelek, megsért bennünket és a nyilvánvaló igazság ellen beszél.

Azt azonban szabadon és nyíltan meg kell vallanunk, hogy különbséget teszünk Krisztus Jézus között az Ő természetes szubsztanciájában, valamint a sákramentum jegyeinek elemei között. Nem imádjuk tehát a jegyeket ahelyett, amit jeleznek, de nem is vetjük meg és tekintjük azokat haszontalannak és hiábavalónak, hanem teljes tisztelettel használjuk, szorgalmasan megvizsgálván önmagunkat annakelőtte, hogy ezt tennénk, mert az apostol szavai arról biztosítanak minket, hogy *a ki méltatlanul eszi e kenyeret, vagy issza az Úrnak poharát, vétkezik az Úr teste és vére ellen.*<sup>238</sup>

---

<sup>232</sup> 1Kor10:16, Rm6:3-5, Gal3:27

<sup>233</sup> Mk16:19, Lk24:51, Csel1:11, 3:21

<sup>234</sup> 1Kor10:16

<sup>235</sup> Ef5:30

<sup>236</sup> Mt27:50, Mk15:37, Lk23:46, Jn19:30

<sup>237</sup> Jn6:51, 6:53-58

<sup>238</sup> 1Kor11:27-29

## 22. cikkely: A sákramentumok helyes kiszolgáltatásáról

Ahhoz, hogy a sákramentumok helyesen legyenek kiszolgáltatva, két dolgot tartunk szükségesnek: először, hogy törvényes szolgálók szolgáltatassák azt ki. Ilyeneknek csak azokat tekintjük, akik kijelöltettek az Íge prédikálására, vagy akiknek a szájába Isten adott intő beszédet, emellett valamelyik egyház törvényesen megválasztotta őket. Másodszor, hogy ezek olyan elemekkel és módon legyenek kiszolgáltatva, melyeket Isten rendelt. Ellenkező esetben valljuk, hogy ezek megszűnnek a Krisztus Jézus igazi sákramentumainak lenni.

Azért menekülünk a pápista egyházak társaságától, és a sákramentumaikban való részvételtől, mert először is az ő szolgálói nem Krisztus Jézus szolgálói, sőt (ami még visszataszítóbb), eltűrik, hogy az asszonyok kereszteljének, akiket a Szentlélek nem tűri, hogy a gyülekezetben tanítsanak. Másodszor azért, mert annyira megrontották mindkét sákramentumot a saját koholmányaikkal, hogy a Krisztus által elrendelt szertartásnak egyetlen része sem maradt meg abban eredeti tisztaságában. A keresztségben használt olaj, só, nyál és máseffélék ugyanis csak emberi koholmányok. A kenyér imádása, tisztelete, a városok és kisvárosok utcáin való körülhordozása és dobozokban, vagy ládáknban tartása Krisztus sákramentumainak megszenteltségtenítései, és semmi hasznuk sincs. Krisztus Jézus ugyanis ezt mondja: *Vegyétek és egyétek, stb. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.*<sup>239</sup> Ezekkel a szavakkal és paranccsal szentelte a kenyeret és a bort az Ő testének és vérének sákramentumaivá avégett, hogy megegyük az egyiket és megigyuk a másikat, nem pedig azért, hogy Istennek tartsuk és ekképpen imádjuk, ahogyan azt a vak pápisták tették egykoron, akik még azzal is szentségtörést követtek el, hogy a sákramentum egyik részét ellopták az emberektől: nevezetesen az áldott poharat.

Ezen kívül ahhoz, hogy sákramentumokat helyesen használjuk, szükséges, hogy a sákramentumok rendszeresítésének célját és okát mind a szolgáló, mind a sákramentumok átvevője megértse és betartsa. Ha ugyanis az átvevő helytelenül vélelmezi azokat, a helyes használat többé nem áll fenn: ezt világosan kimutatta az áldozatok elutasítása. Ugyanez a helyzet, ha a tanító nyilvánvalóan hamis tant tanít, amelyek utálatosak és gyűlöletesek Isten előtt (bár maguk a sákramentumok Isten rendelései), mert akkor a gonosz emberek más célra használják azokat, mint amire az Isten elrendelte. Ugyanezt állítjuk a pápista egyházakban használatos sákramentumokról, melyben állítjuk, hogy az Úr Jézus által elrendelt egész szertartást megrontották mind a külső formáját, mind a végcélját és jelentését tekintve. Amit Krisztus Jézus tett és parancsolt megtenni, az nyilvánvaló az evangélisták és Szent Pál által elmondottakból. Amit a papok tesznek az oltárnál, az nem kell elismételünk. Krisztus rendelésének végcélját és okát, amiért pontosan ugyanúgy kell eljárunk, az alábbi szavak tartalmazzák: *ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek, azaz prédikáljátok, magasztaljátok, és dicsérjétek a míg eljövend.*<sup>240</sup> De tegyenek bizonyosságot a mise szavai, valamint a saját doktoraik és tanításaik arról, hogy mi a mise célja: nevezetesen hogy ők, mint közvetítők Krisztus és az egyháza között Istennek, az Atyának kínálnak engesztelő áldozatot az élők és a holtak bűneiért. Ezt a tanítást, mint Krisztus Jézus káromlót, és az Ő mindenre elégséges egyszeri áldozatát megkisebbitőt, amit egykor azért mutatott be, hogy mindazokat megtisztítsa, akik majd meg lesznek szentelve,<sup>241</sup> teljes mértékben utáljuk, megvetjük és elutasítjuk.

<sup>239</sup> Mt26:26, Mk14:22, Lk22:19, 1Kor. 11:24

<sup>240</sup> 1Kor11:24-26

<sup>241</sup> Zsid9:27-28, 10:14

## **23. cikkely: Kikre vonatkoznak a sákramentumok**

Megvalljuk és elismerjük, hogy a keresztség ugyanúgy vonatkozik a kegyesek gyermekeire, mint a már felnőtt korúakra. Ezért kárhozzátjuk az anabaptisták tévelygését, akik tagadják, hogy a keresztség a gyermekekre is vonatkozik azelőtt, hogy hitre és értelemre jutnának.<sup>242</sup> Az úrvacsora azonban, valljuk, hogy csak azokra vonatkozik, akik a hit háznépéhez tartoznak, és képesek magukat mind a hitük, mint a felebarátaikkal szembeni kötelezettségeik tekintetében megpróbálni és megvizsgálni. Azok, akik hit nélkül esznek és isznak annál a szent asztalnál, vagy civakodik és elszakad a felebarátjaitól, méltatlanul eszik.<sup>243</sup> Ezért a mi egyházainkban a szolgálók nyilvánosan és konkrétan megvizsgálják azok tudását és életvitelét, akiket az Úr Jézus asztalához engednek.

## **24. cikkely: A polgári elöljáróságról**

Megvalljuk és elismerjük, hogy a birodalmakat, királyságokat, uradalmakat és városokat Isten rendelte: ezek hatalma és tekintélye (legyen az a császároké a császárságukban, a királyoké a maguk birodalmában, a főhercegeké és hercegeké a maguk uradalmában, vagy más elöljáróságoké a szabad városokban) Isten szent rendeléséből áll fenn, az Ő saját dicsőségének kimutatására rendeltetett, az emberiség saját hasznára és jóléte végett.<sup>244</sup> Ezért bárkik akarják elvenni, vagy felforgatni a régóta fennálló polgári vezetés egész státuszát, azokról kijelentjük, hogy nemcsak az emberiség ellensége, de bűnös módon harcolnak Isten kifejezett akarata ellen.<sup>245</sup>

Továbbá azt is megvalljuk és elismerjük, hogy az ekképpen a hatalomba helyezett személyeket szeretni, félni és a legnagyobb elismeréssel megbecsülni szükséges,<sup>246</sup> mert ők Isten helytartói, akinek egyházi bíróságában maga Isten ül és ítél<sup>247</sup> (még magukat a bírákat és a fejedelmeket is), akiknek Isten adta a kardot a jó emberek dicséretére és védelmére, s a nyílt gonosztevők megbosszulására és megbüntetésére.<sup>248</sup> Kijelentjük ezen felül, hogy a királyokra, fejedelmekre, kormányzókra és elöljárókra tartozik főleg és legalapvetőbben a vallás megőrzése és megtisztítása. Ezért nemcsak a polgári irányelvek, hanem az igaz vallás fenntartására, mindenféle bálványimádás és babona visszazsorítására is rendeltettek, amint az Dávid,<sup>249</sup> Jósafát,<sup>250</sup> Ezékiás,<sup>251</sup> Jósiás<sup>252</sup> és mások példájában látható, akik ezekben a dolgokban dicséretes buzgóságot tanúsítottak.

Ezért tehát megvalljuk és kijelentjük, hogy aki ellenáll a felsőbb hatóságnak (azt cselekedvén, ami arra tartozik), ellenáll Isten rendelésének, ezért nem lehet vétlen. Azt is kijelentjük, hogy aki megtagadja tőlük a segítséget, tanácsot, vagy támogatást, miközben a fejedelmek és kormányzók éberén fáradoznak a hivataluk ellátásában, az Istentől tagadja meg a segítséget, támogatást és tanácsot, Aki a maga helytartóinak jelenléte által mindezeket megköveteli tőlük.

---

<sup>242</sup> Kol2:11-12, Rm4:11, 1Móz17:10, Mt28:19

<sup>243</sup> 1Kor11:28-29

<sup>244</sup> Rm13:1, Tit3:1, 1Pt2:13-14

<sup>245</sup> Rm13:2

<sup>246</sup> Rm13:7, 1Pt2:17

<sup>247</sup> Zsolt82:1

<sup>248</sup> 1Pt2:14

<sup>249</sup> 1Krn22-26

<sup>250</sup> 2Krn17:6, stb. 19:8, stb.

<sup>251</sup> 2Krn29-31

<sup>252</sup> 2Krn34-35



## 25. cikkely: Az egyháznak ingyenesen adott lelki ajándékok

Noha Isten tisztán hirdettet *Ígéje*, a helyesen kiszolgáltató sákramentumok és az Isten *Ígéje* szerint gyakorolt egyházfegyelem az igaz egyház biztos és tévedhetetlen jelei, mégsem állítjuk, hogy az ehhez a közösséghez társuló minden egyes személy Jézus Krisztus kiválasztott tagja.<sup>253</sup> Elismerjük, hogy a gyom, a konkoly, és a pelyva elvethető a gabona között, ott növekedhet és nagy bőségben megtalálható, azaz az elvetettek csatlakozhatnak a választottak közösségéhez, s külsődlegesen velük együtt használhatják az *Ígét* és a sákramentumokat. Ezek azonban csak szájjal, de nem szívvel tesznek időleges vallást a hitükről, visszaesnek, és nem tartanak ki mindvégig,<sup>254</sup> ezért nem is részesülnek Krisztus halálának, feltámadásának és mennybemenetelésnek gyümölcseiből.

Azok viszont, akik őszintén, szívből hisznek, és szájjal bátran megvallják az *Úr Jézust* (amint már korábban mondtuk), a legbizonyosabban megkapják az alábbi ajándékokat.<sup>255</sup> először is, ebben az életben a bűnbocsánatot, mégpedig csakis a Krisztus vérébe vetett hit által úgy, hogy jóllehet a bűn megmarad és folytonosan lakozik továbbra is a mi halandó testünkben, mégse tulajdonítatik nekünk, hanem megbocsáttatik és elfedeztetik Krisztus igazságosságával.<sup>256</sup> Másodszor, a végítélet során minden férfinak és nőnek megadatik a test feltámadása,<sup>257</sup> mert a tenger ki fogja adni a halottait, s a föld is azokat, akiket magába zárt. Sőt, az örök Isten nyújtja majd ki a kezét a por fölé, s a halottak feltámadnak romolhatatlanságban,<sup>258</sup> pont ugyanabban a testi lényegükben, amit most minden ember hordoz,<sup>259</sup> hogy mindenki megkapja azt, ami a cselekedetei szerint megilleti, jutalmat, vagy büntetést.<sup>260</sup> Azok, akik most örömeiket lelik a hiábavalóságban, kegyetlenségben, tisztátalanságban, babonában, vagy bálványimádásban, az olthatatlan tűzre ítéltetnek és kínoztatnak örökkön örökké úgy testben, mint lélekben, melyekkel most az ördögöt szolgálják minden utálatosságban. Azokról azonban, akik mindvégig kitartanak a jó cselekvésében, bátran megvallják az *Úr Jézust*, szilárdan hisszük, hogy dicsőséget, tisztességet és halhatatlanságot nyernek, hogy együtt uralkodjanak az örök életben Jézus Krisztussal.<sup>261</sup> Az *Ő* dicsőséges testéhez lesz hasonlónvá minden választott,<sup>262</sup> mikor *Ő* ismét megjelenik az ítéletre, s átadja az országot Istennek, az *Atyának*, Aki majd minden lesz és marad mindenekben, az örökké áldott Isten,<sup>263</sup> s *Akinek* a fiúval és a Szentlélekkel együtt legyen minden tisztesség és dicsőség most és mindörökké, *Ámen*.

*Kelj fel Uram, és add, hogy ellenségeid megsemmisüljenek. Késztesd őket menekülésre, akik gyűlölik a te szent nevedet. Adj a te szolgálóidnak erőt, hogy bátran szólják a te Ígédet, és minden nemzet ragaszkodjék a Te igaz ismeretedhez. Úgy legyen.*<sup>264</sup>

---

<sup>253</sup> Mt13:24, stb.

<sup>254</sup> Mt13:20-21

<sup>255</sup> Rm10:9, 13

<sup>256</sup> Rm7, 2Kor5:21

<sup>257</sup> Jn5:28-29

<sup>258</sup> Jel20:13

<sup>259</sup> Jób19:25-27

<sup>260</sup> Mt25:31-46

<sup>261</sup> Jel14:10, Rm2:6-10

<sup>262</sup> Fil3:21

<sup>263</sup> 1Kor15:24, 38

<sup>264</sup> 4Móz10:35, Zsolt68:2, Csel4:39

# La Rochellei Hitvallás<sup>265</sup>

---

<sup>265</sup> Forrás: <http://cfcreforme.blogspot.com/2007/11/preface-of-gallican-confession-1559.html> és <http://cfcreforme.blogspot.com/2007/11/gallican-confession-of-faith-1559.html>

## Tartalomjegyzék

Bevezetés .....	60
A La Rochellei Hitvallás.....	61
A királyhoz.....	61
A Francia Királyság református gyülekezetei által kölcsönös egyetértésben megalkotott hitvallás .....	63
1. cikkely .....	63
2. cikkely .....	63
3. cikkely .....	63
4. cikkely .....	63
5. cikkely .....	63
6. cikkely .....	64
7. cikkely .....	64
8. cikkely .....	64
9. cikkely .....	64
10. cikkely .....	65
11. cikkely .....	65
12. cikkely .....	65
13. cikkely .....	65
14. cikkely .....	65
15. cikkely .....	66
16. cikkely .....	66
17. cikkely .....	66
18. cikkely .....	66
19. cikkely .....	66
20. cikkely .....	66
21. cikkely .....	67
22. cikkely .....	67
23. cikkely .....	67
24. cikkely .....	67
25. cikkely .....	67
26. cikkely .....	68
27. cikkely .....	68
28. cikkely .....	68
29. cikkely .....	68
30. cikkely .....	68
31. cikkely .....	69
32. cikkely .....	69
33. cikkely .....	69
34. cikkely .....	69
35. cikkely .....	69
36. cikkely .....	69
37. cikkely .....	70
38. cikkely .....	70
39. cikkely .....	70
40. cikkely .....	70

## Bevezetés

Ezt a hitvallást Kálvin és diákja, De Chandieu készítették, majd az 1559-es párizsi zsinat vizsgálta felül és fogadta el. Béza Tódor vitte el IX. Károlynak 1561-ben Poissybe, majd miután 1571-ben a la rochellei zsinat is elfogadta (ezért is nevezik La Rochellei Hitvallásnak), IV. Henrik ünnepélyesen szentesítette.

A francia eredeti a régi helyesírással szerepel Béza *Histoire ecclesiastique des Eglises réformées* című munkájában, a *Niemeyer'e Collectio*-ban (313-326. oldalak), valamint dr. Heppé *Zeitschrift für die historische Theologie* (Gotha, 1875) című kiadványában (524. és azt követő oldalak) egy genfi kéziratos másolatból átvéve. Az 1566-os latin változat megtalálható a *Corpus & Syntagma Confess.*-ben és a *Niemeyer'e Collectio*-ban (329-339. oldalak). A német változat 1562-ből, Heidelbergből és Bockelből származik.

A hiteles szöveget közöljük modern helyesírással, a *Société des livres religieux* szerkesztésében 1864-ben Toulouse-ban megjelent kiadásból: *Confession de foi et discipline ecclésiastique des eglises reformées de France*. Az előszót az eredeti formájában adjuk közre, ahogyan a Niemeyer-ben és Kálvin Operájának IX. kötete 737. oldalán szerepel. A rövidebb francia recenzió, melyben csak 39 cikkely van, megtalálható Kálvin Operájának IX. kötete 733-758. oldalain, a későbbi kiadás változtatásaival.

Az angol fordítást a new yorki Miss Emily O. Butler készítette. Egy régebbi változat megtalálható az 1692-es Quick's Synodicon 1. kötetében.

## A La Rochellei Hitvallás

Mindazon franciák által egy akarattal megalkotott hitvallás, akik a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumának tisztasága szerint kívánnak élni.

### A királyhoz

1561

Felség, hálát adunk Istennek, hogy bár mindezidáig nem engedte meg, hogy Fenséged tudomására jusson az üldöztetések keménysége, amit elszenvedtünk, és naponta elszenvedünk, amiért az evangélium tisztaságában és a saját lelkiismeretünkkel békességben akarunk élni, most azonban megengedi látnunk, hogy ügyünk érdemessége után érdeklődik, amint az kiderül az ez év márciusában Amboise-ban kiadott legutolsó királyi rendeletből, melyet tetszett Fenségednek kihirdetni. Ez felbátorít minket arra, hogy megszólaljunk, amiben eddig meggátolt minket az ön egyes hivatalnokainak igazságtalansága és erőszakossága, akiket inkább a velünk szemben táplált gyűlölet, mintsem az ön szolgálatának szeretete mozgatott. S végezetül Felség, hogy teljes tájékoztatást adhassunk Felségednek ebben a dologban, alázatosan könyörgünk önnek, hogy lássa és hallgassa meg a Hitvallásunkat, melyet eljuttatván önnek reméljük, hogy kielégítő választ ad vádakra és gyalázkodásra, amit azok fogalmaztak meg velünk szemben, akik mindig kárhóztatnak bennünket anélkül, hogy ismernék az ügyünket. Abban pedig kijelenthetjük Felségednek, hogy semmi Isten Ígétével vagy azzal a hűbéri esküvel ellentétes sincs, amivel önnek tartozunk. Hitünk cikkelyei ugyanis, melyek mindegyike kellő hosszúságban ki vannak fejtve a Hitvallásban, mind ide vezetnek: mivel Isten kellőképpen kijelentette az akaratát a számunkra a prófétáin és apostolain keresztül, valamint a saját Fia, a mi Urunk Jézus Krisztus szája által, mi tartozunk úgy tekintetbe venni és tisztelni Isten Ígétét, hogy az meggátoljon minket abban, hogy bármit magunktól hozzátegyünk, sőt teljességgel igazodnunk kell az általa előírt szabályokhoz. Mivel pedig a római egyház, elhagyván az ősegyház gyakorlatát és szokásait, úgy parancsolatokat és új istentiszteleti formákat vezetett be, ésszerűnek tartjuk az Isten parancsolatait előnyben részesíteni, Aki Maga az igazság, az emberi parancsolatokkal szemben, akik a természetüknél fogva hajlamosak a megtévesztésre és a hiábavalóságra. S bármit is mondjanak ránk ellenségeink, Isten és ember előtt kijelenthetjük, hogy nem más okból szenvedünk, mint hogy a mi Urunk Jézus Krisztust tartjuk az egyedüli Megmentőnknek és Megváltónknak, s az Ő tanítását az élet és üdvösség egyedüli tanításának. S ez az egyetlen oka annak, Felség, amiért a hóhérok kezét oly gyakran szennyezte szegény alattvalóid vére, akik nem kímélték az életüket, ragaszkodván ugyanehhez a Hitvalláshoz, s ezzel megmutatták, hogy más Lélek mozgatta őket, mint az embereket, akik természetüknél fogva többet törődnek a saját békességükkel és kényelmükkel, mint Isten tiszteletével és dicsőségével. Ezért tehát Felség, összhangban önnek a szegény alattvalói iránti jóság és könyörületesség ígéreteivel, alázatosan könyörgünk Felségednek: vizsgálja meg kegyelmesen az ügyet, amelynek következtében a haláltól, vagy a száműzetéstől való állandó fenyegetettség következtében elveszítjük a képességet annak az alázatos szolgálatnak az ellátására, amellyel önnek tartozunk. Kegyeskedjen hát Felséged az eddig használt tűz és kard helyett engedélyt és biztonságot adni az Isten Ígéje által meghatározott Hitvallásunknak. Reméljük továbbá hogy ön lesz az ártatlanságunk bírója, tudván, hogy nincsen bennünk lázadás, vagy eretnokség, hanem csak arra törekszünk, hogy a lelkiismeretünkkel békességben éljünk, szolgálván Istennek az Ő parancsolatai szerint, és tisztelvén Felségedet minden

alázatossággal és engedelmisséggel. S mivel nagy szükségünk van arra, hogy Isten Ígéjének prédikálásával maradjunk meg az Ő, valamint az ön szolgálatában, alázatosan könyörgünk, Felség, hogy engedtesse meg nekünk időnként összegyülekezni, hogy Isten félelmére lehessünk buzdítva az Ő Ígéje által, valamint megerősödhessünk azoknak a sákramentumoknak a kiszolgáltatásával, melyeket az Úr Jézus Krisztus rendelt el az Ő egyházában. S ha tetszik Felségednek helyet kijelölni, ahol bárki megnézheti, mi folyik a gyülekezeteinkben, fel leszünk mentve a szörnyűséges bűnök vádja alól, amikkel ugyanezeket a gyülekezeteket megrágalmazták. Semmi mást nem fognak látni ugyanis, csak ami illő és ékes rendben való, és semmi mást nem fognak hallani, csak Isten dicséretét, buzdítást az Ő szolgálatára, s imákat Felségednek és Felséged országának a megtartásáért. De ha nem is tetszik Felségednek megadni nekünk ezt a kegyet, legalább engedtesse meg nekünk magánúton követni egymás között a kialakult rendet. A legalázatosabban könyörgünk önnek Felség, hogy ezt a most ön elé tárt könyörgést meghallgatva higgye el, végtelenül sok szegény alattvalója kiáltásait és nyögéseit hallja, akik azért könyörögnek, hogy kegyeskedjék kioltani a tüzeket, melyeket az ön bírának kegyetlensége lobbantott fel királyság-szerte. S engedtesse meg így nekünk önt szolgálván, Felség, hogy Őt szolgáljuk, Aki önt a hatalomra és a méltóságra emelte. Ha pedig ön Felség nem kegyeskedik meghallgatni a mi hangunkat, kérjük, hallgasson az Isten Fiának hangjára, aki hatalmat adván önnek a mi tulajdonunk, testünk, sőt életünk felett megköveteli, hogy lelkünk és lelkiismeretünk ellenőrzése és uralma, amit a tulajdon vérével vásárolt meg, megmaradjon Neki. Őhöz könyörgünk Felség, hogy Önt mindig az Ő Lelkével vezesse, az életkorával a nagyságát és a hatalmát is növelje, győzelmet adván önnek minden ellensége felett, s örökre megszilárdítván Fenséged trónját egyenlőségben és igazságban. De mindenekelőtt azért könyörgünk, hogy kegyelmet találjunk Előtte, s jelen könyörgésünknek legyen valamelyes gyümölcse, így a fájdalmainkat és a megpróbáltatásainkat békességre és szabadságra cserélve könnyeinket és siralmainkat is örök hálaadásra cserélhessük az Istennek és Fenségednek, amiért azt tette, ami a legkedvesebb Neki, a legméltóbb az ön jóságához és könyörületeségéhez, s a legszükségesebb az ön legalázatosabb és legengedelmesebb alattvalóinak és szolgálóinak a megtartásához.

## ***A Francia Királyság református gyülekezetei által kölcsönös egyetértésben megalkotott hitvallás***

### **1. cikkely**

Hisszük és valljuk, hogy csak egyetlen Isten létezik, aki egyetlen és oszthatatlan lényegű, lelki, örökkévaló, láthatatlan, változhatatlan, végtelen, felfoghatatlan, kifejezhetetlen, mindenható, aki tökéletesen bölcs, teljesen jó, teljesen igazságos és teljesen könyörületes.

### **2. cikkely**

Ez az Isten kijelenti Magát az embereknek. Először a munkáiban: a teremtésükben, valamint a gondviselésükben és a felügyeletükben. Másodsor, és világosabban, az Ő Ígétében, mely a kezdetektől fogva kijelentetett próféciaikban, majd írásos formában könyvekbe foglaltatott, melyeket Szentírásnak nevezünk.

### **3. cikkely**

Ez a Szentírás az Ó-, és Újszövetség kanonikus könyveiben foglaltatik össze, melyek a következők: Mózes öt könyve, nevezetesen a Genézis, Exodus, Leviticus, Numeri és Deuteronomium. Ezután a Józsué, a Bírák, és Ruth könyve, Sámuel első és második könyve, a Királyok első és második könyve, a Krónika első és második könyve, más néven a Paralipomenonok, Ezdrás első könyve. Ezután Nehémiás könyve, Eszter, Jób könyvei, Dávid Zsoltárai, Salamon Példabeszédei, vagy Velős mondásai, a Prédikátor könyve, Salamon Énekek éneke. Ezután Ézsaiás, Jeremiás könyvei, Jeremiás Siralmi, Ezékiel, Dániel, Hóseás, Joel, Ámós, Abdiás, Jónás, Mikeás, Náhúm, Habakuk, Sofóniás, Aggeus, Zakariás, Malakiás könyvei. Ezután a szent evangélium szent Máté, szent Márk, szent Lukács és szent János szerint, majd szent Lukács második könyve, amit az Apostolok cselekedeteinek is neveznek. Ezután szent Pál levelei: egy a rómaiaknak, kettő a korinthusbelieknek, egy a galáciabelieknek, egy az efézusbelieknek, egy a filippibeliéknél, egy a kolossébelieknek, kettő a thesszalonikabelieknek, kettő Timóteusnak, egy Titusnak, egy Filemonnak. Ezután a Zsidókhöz írott levél, szent Jakab levele, szent Péter első és második levele, szent János első, második és harmadik levele, szent Júdás levele, majd az Apokalipszis, más néven a Jelenések könyve szent Jánostól.

### **4. cikkely**

Ezeket a könyveket kanonikusoknak, és hitünk biztos mércéinek ismerjük el, de nem annyira az egyház közös egyetértése és megegyezése okából, mint inkább a Szentlélek bizonyágtétele és belső megvilágosítása folytán, ami lehetővé teszi a számunkra, hogy megkülönböztessük őket más apokrif könyvektől, melyek bármennyire is hasznosak, azokra egyetlen hittételt sem alapozhatunk.

### **5. cikkely**

Hisszük, hogy az ezekben a könyvekben levő Íge Istentől származott és nem az emberektől, hanem egyedül Tőle nyeri a tekintélyét. Miután minden igazságnak ez a mércéje, ami tartalmaz mindent, ami szükséges Isten szolgálatához és a mi üdvösségünkhöz, sem emberek, sem angyalok számára nem törvényes hozzátenni ahhoz, elvenni belőle, vagy megváltoztatni azt. Ebből következik, hogy semmiféle tekintély, legyen az a régiségből, vagy szokásból, vagy létszámból, vagy emberi bölcsességből, vagy megítélésekből, vagy kinyilatkoztatásokból, vagy rendeletekből, vagy rendelésekből, vagy zsinatoktól, vagy

látomásokból, vagy csodákból fakadó, nem szegülhet szembe a Szentírással, hanem épp ellenkezőleg, minden dolgot a Szentírás alapján kell megvizsgálni, szabályozni és megreformálni. Ennek megfelelően valljuk a három hitvallást, azaz az Apostolit, a Niceait és az Athanasius-féle Hitvallást, mert ezek összhangban vannak Isten Ígétével.

## **6. cikkely**

Ez a Szentírás arra tanít minket, hogy az általunk megvallott egyetlen és osztatlan isteni lényegben három Személy létezik: az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Az Atya mindennek az ős-oka, alapelve, és eredete. A Fiú az Ő Ígéje és örökkévaló bölcsessége. A Szentlélek az Ő ereje, hatalma és hatékonysága. A Fiút öröktől fogva az Atya nemzette. A Szentlélek öröktől fogva mindkettőtől származik. A három személy nem keveredik össze, hanem elhatárolható, mégis egylényegűek, örökkévalóságban és hatalomban egyenrangúak. S ebben azt valljuk, hogy amit a régi zsinatok nyilatkoztattak ki, és megvetjük azokat a szektákat és eretnekségeket, amit az olyan szent hittudósok utasítottak el, mint szent Hilarius, szent Athanasius, szent Ambrus és szent Cirill.

## **7. cikkely**

Hisszük, hogy Isten a három együttesen munkálkodó személyben az Ő hatalma, bölcsessége, és felfoghatatlan jósága által teremtett mindeneket: nemcsak eget és földet, és mindazt, ami azokban van, hanem a láthatatlan lelkeket is, melyek közül némelyek elbuktak, és kárhozatra jutottak, míg mások továbbra is kitartottak az engedelmisségben. Az előbbieket a gonoszágtól megromolván minden jónak, így következképpen az egész egyháznak is ellenségei. Utóbbiak megtartották Isten kegyelme által, s Isten neve dicsősége, valamint az Ő választottai üdvössége támogatásának szolgálói.

## **8. cikkely**

Hisszük, hogy Isten nemcsak megteremtett mindeneket, de kormányozza és irányítja is, szuverén akarata által elrendelvén és előírván mindent, ami ebben a világban történik. Nem azt jelenti ez, hogy Ő a gonoszság szerzője, vagy hogy bűn tulajdonítható Neki, miután az ő akarata minden jónak és igazságosnak a szuverén és tévedhetetlen szabálya. De rendelkezik csodálatos eszközökkel az ördögök és a bűnösök olyaténképpen történő felhasználásához, hogy képes jóra fordítani az általuk tett gonoszt, amelyben ők maguk a vétkesek. Megvallván tehát, hogy Isten gondviselése rendel el mindent, alázatosan meghajtjuk a fejünket az előlünk elrejtett titkok előtt, nem kételkedvén abban, ami meghaladja értelmünket, hanem inkább alkalmazván azt, ami a békességünkre és a biztonságunkra jelentetett ki a Szentírásban, mivelhogy Isten, Akinek minden dolog alá van vetve, atyai gondoskodással ügyel ránk, így a hajunk szála sem eshet le az Ő akarata nélkül. Sőt, még az ördögöket és összes ellenségünket is annyira féken tartja, hogy nem árthatnak nekünk az Ő engedélye nélkül.

## **9. cikkely**

Hisszük, hogy az ember tisztának és tökéletesnek teremtett Isten képmására, s a saját maga vétkének következtében esett ki a kapott kegyelemből, és idegenedett el ezáltal Istentől, az igazságosság és minden jó forrásától, amiért is a természete teljességgel romlott. S elméjében megvakulván, szívében megromolván minden épségét elveszítette, így nincs benne semmi jó. Jóllehet még mindig képes megkülönböztetni a jót és a rosszat, mindazonáltal azt mondjuk, hogy a világosság, amivel rendelkezik, sötétséggé válik, mikor Istent keresi, így semmi módon sem képes közeledni Őhöz az értelmével és a gondolkodásával. S noha rendelkezik akarattal, mely felindítja őt ennek, vagy amannak a megcselekvésére, mégis teljesen a bűn foglya, ezért nincs több szabadsága a jót cselekedni, csak amit Istentől kap.



## 10. cikkely

Hisszük, hogy Ádám minden utódja az eredendő bűn rabszolgája, ami egy öröklődő gonoszság, s nem pusztán csak utánzás, amiképpen azt a pelágiánusok állították, akiket megvetünk a tévelygésükben. S úgy véljük, nem szükséges azt kutatnunk, miképpen adódik át a bűn az egyik emberről a másikra, mert amit Isten Ádámnak adott, az nemcsak az övé volt, hanem minden leszármazottjáié is. Ezért az ő személyében mi is meg lettünk fosztva minden jó dologtól, s vele együtt a bűn és a nyomorúság állapotába zuhantunk.

## 11. cikkely

Azt is hisszük, hogy ez a gonoszság valóban olyan bűn, mely elegendő az egész emberi faj kárhozatra juttatásához, beleértve az anyaméhben levő kisgyermekeket is, s Isten Maga is ekképpen tekint erre. Ez még a keresztség után is a bűn természete, de az érte járó kárhoztatás Isten gyermekei számára eltöröltetik az Ő ingyenes kegyelméből és szeretetéből. Hisszük továbbá, hogy ez a romlottság mindig is a rosszindulat és a lázadás gyümölcseit termi, így még a legszentebb emberek is, jóllehet ellenállnak neki, mégis be vannak szennyezve megannyi gyengeséggel és tökéletlenséggel, amíg még ebben az életben vannak.

## 12. cikkely

Hisszük, hogy ebből a romlottságból és általános kárhoztatból, amibe minden ember beletaszított, Isten az Ő örök és megváltoztathatatlan tanácsvégzésének megfelelően elhívta azokat, akiket egyedül az Ő jósága és könyörülete által választott ki Jézus Krisztusban, tekintet nélkül a cselekedeteikre, hogy bennük mutassa ki kegyelmének gazdagságát, meghagyván a többieket ugyanabban a romlottságban és kárhoztatban az igazságosságának megmutatása végett bennük. Egyesek ugyanis mindaddig nem jobbak másoknál, amíg Isten meg nem különbözteti őket az Ő megváltoztathatatlan célja szerint, amit Jézus Krisztusban határozott el a világ teremtését megelőzően. S egyetlen ember sem szerezhethet efféle jutalmat a maga érdemeivel, mert a természetünkönél fogva képtelenek vagyunk bármiféle jó érzellemmel, vonzalommal, gondolattal rendelkezni, míg Isten azokat bele nem helyezi előzőleg a szívünkbe.

## 13. cikkely

Hisszük, hogy minden, ami az üdvösségünkhöz szükséges, Jézus Krisztusban lett nekünk felkínálva és velünk közölve. Ő a mi üdvösségünkre adatott nekünk, „ki bölcseségül lőn nekünk Istentől, és igazságul, szentségül és váltságul”. Ezért ha elutasítjuk Őt, azzal megtagadjuk az Atya kegyelmét, pedig egyedül abban lelhetünk menedékre.

## 14. cikkely

Hisszük, hogy Jézus Krisztus, Aki az Isten bölcsessége és az Ő örök Fia, Magára öltötte a mi testünket, hogy így Isten és ember legyen egyetlen személyben. Hozzánk hasonló ember, aki képes testben és lélekben szenvedni, de mégis mentes a bűn minden szennyfoltjától. S ami az Ő emberi mivoltját illeti, Ő Ábrahám és Dávid valódi magva, jóllehet a Szentlélek titkos hatalmával fogantatott. Ebben elvetünk minden eretnekséget, melyek a régi időktől fogva háborgatták az egyházat, de különösen Szervét ördögi képzelgéseit, melyek bizarr istenséget tulajdonítanak az Úr Jézusnak, elnevezvén Őt minden dolog képzetének és mintájának, valamint a személyes, vagy jelképes Isten Fiának, s végül három nem teremtett elemből álló testet tulajdonít Neki, összekevervén és megsemmisítvén ezzel a két természetet.

## **15. cikkely**

Hisszük, hogy egyetlen személyben, azaz Jézus Krisztusban a két természet ténylegesen és elválaszthatatlanul összekapcsolódott és egyesült, de mindkettő megtartja a maga sajátos tulajdonságait. Így ebben az egységben az isteni természet, megtartván a maga attribútumait, teremtetlen, végtelen, és mindeneket betöltő maradt, az emberi természet is megmaradt végesnek a maga formáját, mértékét és tulajdonságait tekintve. S noha Jézus Krisztus feltámadván a halálból halhatatlansággal ruházta fel a testét, ezzel azonban nem vette el tőle a természetének igaz valóját, ezért úgy tekintjük Őt a Maga istenségében, hogy az emberi mivoltától sem fosztjuk meg eközben.

## **16. cikkely**

Hisszük, hogy Isten, elküldvén a Fiát az irántunk való szeretetét és felbecsülhetetlen jóságát akarta kimutatni, s a halálra adta Őt, hogy minden igazságot betöltsön, majd feltámasztotta a halálból, hogy biztosítsa számunkra az örök életet.

## **17. cikkely**

Hisszük, hogy Jézus Krisztusnak a kereszten felkínált tökéletes áldozata által megbékéltünk Istennel, s megigazultunk Őelőtte. Mi ugyanis nem lehetünk elfogadhatóak az Ő számára, és nem válhatunk részeseivé az örökbefogadás kegyelmének, csak ha Ő megbocsátja bűneinket, és eltörli azokat. Ezért kinyilatkoztatjuk, hogy Jézus Krisztuson keresztül megtisztultunk és tökéletesekké lettünk, az Ő halála által teljesen megigazultunk, s csakis Rajta keresztül szabadulhatunk meg a bűneinktől és a vétkeinktől.

## **18. cikkely**

Hisszük, hogy a teljes megigazulásunk a bűneink megbocsátásán alapszik, ami egyben az egyetlen áldottságunk is, amint azt a zsoltáros is mondja (Zsolt31:2). Ezért elvetjük az Isten előtti megigazulás minden más eszközét, s anélkül, hogy bármiféle erényre, vagy érdemre hivatkoznánk, egyedül Jézus Krisztus engedelmességében nyugszunk meg, ami nekünk tulajdoníttatik, hogy egyrészt eltörölje minden bűnünket, másrészt hogy kegyelmet és jóindulatot találjunk Istennél. S ténylegesen hisszük, hogy bármilyen csekély mértékben is térünk el ettől az alaptól, sehol nem találunk majd nyugalmat, hanem mindig zaklatottak leszünk, mivelhogy soha meg nem békülünk Istennel, amíg el nem szánjuk magunkat arra, hogy Jézus Krisztusban legyünk szeretettek, mert önmagunkban a gyűlöletre vagyunk méltók.

## **19. cikkely**

Hisszük, hogy ezen a módon van szabadságunk és kiváltságunk Istent segítségül hívni azzal a teljes meggyőződéssel, hogy számunkra Atyaként fog megmutatkozni. Nekünk ugyanis nincs menetelünk az Atyához, csak a Közbenjárón keresztül, s hogy meghallgatást nyerhessünk, Őhöz, mint Főhöz kell kötnünk az életünket.

## **20. cikkely**

Hisszük, hogy egyedül hit által válunk részeseivé ennek a megigazulásnak, amint meg van írva: „Ő szenvedett a mi üdvösségünkért, hogy valaki csak hisz benne, el ne vesszen”. S ez elvégeztetett, amikor a magunkévá tesszük az élet ígéreteit, melyek Rajta keresztül adattak nekünk, s érezzük a hatásukat, ahogyan elfogadjuk azokat, meg lévén győződve arról, hogy Isten Ígéje erősít meg bennünket, és soha nem fogunk csalódní. Így a megigazulásunk hit által azoktól az ingyenes ígéretektől függ, melyekkel Isten az irántunk érzett szeretetét jelenti ki és bizonyítja.

## 21. cikkely

Hisszük, hogy a hitben a Szentlélek titkos hatalma által világosodunk meg, s ez egy ingyenes és speciális ajándék, amit Isten annak ad meg, akinek akarja, így a választottaknak nincs okuk a dicsekedésre, hanem duplán hálásaknak kell lenniük azért, hogy másokkal szemben előnyben részesültek. Azt is hisszük, hogy a hit nemcsak azért adatik a választottaknak, hogy rávegyesse őket a helyes útra, hanem azért is, hogy megmaradjanak azon mindvégig. Isten ugyanis az, Aki elkezdte a munkát, s Ő be is fogja azt fejezni.

## 22. cikkely

Hisszük, hogy eme hit által születünk újjá az élet új mivoltára, mert természetünkénél fogva a bűnnek vagyunk alávetve. Hit által kapunk kegyelmet arra, hogy szent és istenfélő életet éljünk, elfogadván az evangélium által nekünk adott ígéretet, nevezetesen hogy Isten megadja nekünk a Szentleket. Ez a hit nemcsak nem gátol meg minket abban, hogy szent életet éljünk, s nem fordít el minket az igazság szeretetétől, hanem szükségszerűen nemzi bennünk az összes jócselekedetet. Sőt, jóllehet Isten munkálkodik bennünk az üdvösségünkre, s megújítja a szívünket, meghatározván a számunkra, mi a jó, mégis valljuk, hogy az általunk tett jócselekedetek az Ő Lelkétől származnak. S nem számíthatók be nekünk a megigazuláshoz, illetve nem tesznek minket érdemesekké arra, hogy Isten fiakként örökbe fogadjon, mert a szívünkben mindaddig kételkedőknek és nyugtalanoknak kell maradnunk, míg nem arra az engesztelésre támaszkodunk, mely által Jézus Krisztus mentett fel minket.

## 23. cikkely

Hisszük, hogy a törvény rendelkezései véget értek Jézus Krisztus eljövételével. S jóllehet a ceremóniákat többé nem használjuk, azok lényege és igazsága fennmarad az Ő személyében, Akiben beteljesedtek. Sőt, a törvényt és a prófétákat kell segítségül hívnunk az életünk irányításához, valamint ahhoz, hogy az evangélium ígéreteiben megerősödhessünk.

## 24. cikkely

Hisszük, hogy miután Jézus Krisztus az egyetlen Szószólónk, és azt parancsolja nekünk, hogy az Ő nevében kérjük az Atyát, továbbá mivel nem szabad másként imádkoznunk csak annak a mintának megfelelően, amelyre Isten tanított minket az Ő Ígétében, ezért az emberek minden képzelgése a halott szentek közbenjárását illetően visszaélés és a Sátán eszköze, mellyel elvonja az embereket a helyes imádságtól. Elvetünk minden más eszközt is, melyek által az emberek megváltani remélik önmagukat Isten előtt, mert ezek elvesznek Jézus Krisztus áldozatából és szenvedéseiből. Végül a purgatóriumot is ugyanebből a bazárból származó káprázatnak tekintjük, amelyből származnak ugyancsak a szerzetesi fogadalmak, a zarándoklások, a házasság és a húsevés tiltása, a napok ceremonális megtartása, a fülbegyónások, a bűnbocsátó cédulák, valamint minden dolog, mellyel a bűnbocsánatot és az üdvösséget remélik kiérdemelni. Ezeket a dolgokat nemcsak az érdemek hozzájuk kapcsolódó hamis elképzelése miatt utasítjuk el, hanem mert emberi koholmányok, melyek igát tesznek a lelkiismeretre.

## 25. cikkely

Miután Krisztust csak az evangéliumon keresztül élvezzük, hisszük, hogy az egyház rendjének, amit az Ő tekintélye szab meg, szentnek és sérthetetlennek kell lennie, ezért az egyház nem létezhet tanító pásztorok nélkül, akiket méltányolni kell, és tisztelettudóan oda kell rájuk figyelni, mikor a megfelelő módon hívtak el, és hűségesen gyakorolják a hivatalukat. Nem mintha Isten kötve lenne efféle segítséghez, és alárendelt eszközökhöz, hanem mert tetszett Neki minket efféle korlátokkal kormányozni. Ebben megvetünk minden

képzelt, akik minden tőlük telhető módon szeretnék megsemmisíteni a szolgálatokat, az igehirdetést és a sákramentumokat.

## **26. cikkely**

Hisszük, hogy senkinek sem szabad elkülönülni, és önmagával megelégedni, hanem mindenkinek együtt kell megtartani és előmozdítani az egyház egységét, s alávetni magát a nyilvános tanításoknak, valamint Jézus Krisztus igájának bárhol, ahol Isten felállítja az egyház valódi rendjét, még ha a magisztrátusok és rendeleteik ellenzik is ezt. Ha ugyanis nem vesznek részt ebben, vagy elkülönülnek tőle, akkor az Isten Ígésével ellentétesen cselekszenek.

## **27. cikkely**

Mindazonáltal hisszük, hogy fontos dolog gondosan és megfontoltan megkülönböztetni az igazi egyházat, mert ezzel a megnevezéssel sokszor visszaélték. Azt mondjuk tehát Isten Ígéje alapján, hogy az a hívők közössége, amelyik egyetért az Ő Ígésének, az általa tanított tiszta vallásnak a követésében, akik egész életükben ebben járnak, növekedvén és szilárdulván Isten félelmében, ahogyan a növekedés és az előrehaladás hiányát érzik. S noha folytonosan erre törekednek, a bűneik bocsánatán kívül nem lehet más reménységük. Mindazonáltal nem tagadjuk, hogy a kegyesek között lehetnek képmutatók és elvetettek is, az ő gonoszságuk azonban nem semmisítheti meg az egyház megnevezését.

## **28. cikkely**

Ebbéli hitünkben kijelentjük, hogy szigorúan szólva nem lehet ott egyház, ahol Isten Ígését nem fogadják el, nem vallják magukat neki alávetettnek, s nem használják a sákramentumokat. Ezért elítéljük a pápista összejöveteleket, miután Isten tiszta Ígését azokból száműzték, a sákramentumaikat pedig megrontották, meghamisították, vagy megsemmisítették, s tele vannak babonával és bálványimádással. Azt valljuk tehát, hogy mindenki, aki részt vesz ezekben a cselekedetekben, és közösködik azzal az egyházzal, elkülöníti és elvágja magát Krisztus Testétől. Miután azonban némi nyoma maradt az egyháznak a pápaságban, és megmaradt benne a kerestség erénye és szubsztanciája is, továbbá miután a kerestség hatékonysága nem függ az azt kiszolgáltató személytől, valljuk, hogy a megkeresztelteknek nincs szükségük második keresztségre. De a romlottsága következtében nem kereszteltethetjük meg velük a gyermekeinket anélkül, hogy be ne szennyeznék őket.

## **29. cikkely**

Ami az igaz egyházat illeti, hisszük, hogy azt a mi Urunk Jézus Krisztus által megszabott rend szerint kell kormányozni. Szükség van pásztorokra, felvigyázókra, és diakónusokra, hogy az igaz tanítás járhasa a maga útját, hogy a hibák kijavíthatók és kiküszöbölhetőek legyenek, a szegények és a lesújtottak segítséget kaphassanak a szükségükben, s istentiszteletek tartathassanak Isten nevében, ahol kicsi és nagy egyaránt épülhet.

## **30. cikkely**

Hisszük, hogy valamennyi igaz pásztor, legyenek bárhol is, ugyanazzal a tekintéllyel és hatalommal rendelkeznek az egyetlen Fő, az egyetlen szuverén és egyetemes püspök, Jézus Krisztus alatt. Következésképpen egyetlen egyház sem követelhet magának bármiféle tekintélyt, vagy hatalmat bármely másik felett.

### **31. cikkely**

Hisszük, hogy senki sem vállalhatja fel az egyház kormányzását a saját maga tekintélye alapján, hanem annak, amennyire csak lehetséges, és ha Isten megengedi, választásból kell származnia. Elismerjük azonban, hogy néha, még napjainkban is, mikor az egyház szervezete megbénult, Isten számára szükségessé vált, hogy rendkívüli módon támasszon embereket a romokban és pusztulásban heverő egyház helyreállítása végett. Mindazonáltal valljuk, hogy az alábbi szabályhoz mindig ragaszkodnunk kell: a pásztoroknak, a felvigyázóknak és a diakónusoknak bizonyítékot kell szolgáltatniuk az elhívásukról a hivatalukra.

### **32. cikkely**

Azt is hisszük, hogy kívánatos és hasznos, ha a felügyelői tisztségbe választottak megtanácskozzák egymással, miféle eszközöket kell elfogadni az egész testület kormányzásához, de mégsem szabad soha eltávolodniuk attól, amit a mi Urunk Jézus Krisztus rendelt el. Ez azonban nem lehet akadálya egyes speciális rendeletek foganatosításának az egyes konkrét helyeken, ahogyan a szükség megkívánja.

### **33. cikkely**

Elvetünk azonban minden emberi koholmányt, és az összes törvényt, melyeket az emberek Isten szolgálatának ürügyén igyekeznek hatályba léptetni, de amelyekkel a lelkiismeretet akarják megkötni, s csak azt fogadjuk el, amely egyetértésre vezet és mindenkit engedelmségben tart a legnagyobbtól a legkisebbig. Ebben azt kell követnünk, amit az Úr Jézus Krisztus jelentett ki kiközösítésnek, amit elfogadunk és szükségesnek vallunk minden előzményével és következményével egyetemben.

### **34. cikkely**

Hisszük, hogy a sákramentumok a nagyobb megerősítés végett adattak az Ígéhez, hogy zálogai és pecsétjei lehessenek Isten kegyelmének, s eszközei hitünk megsegítésének és megerősítésének a bennünk levő gyengeség okából. Ezek külső jelek, melyeken át Isten munkálkodik az Ő Lelke által, nehogy a jelentésük hiábavaló legyen a számunkra. Mégis valljuk, hogy lényegük és igazságuk Jézus Krisztusban van, s önmagukban ezek csak füst és árnyék.

### **35. cikkely**

Megvalljuk, hogy csak két közös sákramentum létezik az egész egyház számára. Ezek közül első a keresztség, ami az örökbefogadásunk zálogaként adatik nekünk, mert általa leszünk belevésve Krisztus Testébe, mondhatni mosatunk és tisztítatunk meg az Ő vére által és újulunk meg az élet tisztaságában az Ő Szentlelke által. Azt is valljuk, hogy jóllehet csak egyszer leszünk megkeresztelve, az általa jelképezett haszon egész életünkre és halálunkra is kiterjed, így tartós bizonyosságunk van arról, hogy Jézus Krisztus lesz mindig a mi megigazulásunk és megszentelődésünk. Mindazonáltal, noha ez a hit és a bűnbánat sákramentuma, mégis, miután Isten a kisgyermeket az atyáikkal együtt fogadja be az egyházba, Jézus Krisztus tekintélyével mondjuk, hogy a hívő szülők gyermekeit meg kell keresztelni.

### **36. cikkely**

Megvalljuk, hogy az Úrvacsora, ami a második sákramentum, a Krisztussal fennálló egységünk bizonyosága, mert Ő nemcsak meghalt és feltámadt értünk egykoron, hanem valóságosan táplál és fenntart minket az Ő testével és vérével, hogy egyek lehessünk Vele, s

közös életünk lehessen. S noha a mennyben van, míg el nem jön megítélni az egész Földet, mégis hisszük, hogy a Lelke titkos és felfoghatatlan hatalmával táplál és megerősít minket testének és vérének szubsztanciájával. Nem azért valljuk, hogy ez lelkileg történik, mert a képzelgést és a fantáziát állítjuk a tény és az igazság helyébe, hanem mert ennek a titoknak a nagysága meghaladja felfogóképességünket, és a természet törvényeit. Röviden, miután ez mennyei dolog, csakis hit által fogható fel.

### **37. cikkely**

Hisszük, hogy amint megmondattott, az Úrvacsorában a keresztséghez hasonlóan Isten ténylegesen megadja nekünk a kiábrázolt valóságot. Következésképpen ezekkel a jelekkel megadatik azoknak a dolgoknak a valódi birtoklása és élvezete, amit bemutatnak nekünk. S mindenki, akik tiszta hitet hoznak mintegy edényként Krisztus szent asztalához, valóban megkapják azt, aminek ezek a jelei, mert Krisztus teste és vére ugyanúgy táplálék a lélek számára, mint ahogyan a kenyér és a bor táplálják a testet.

### **38. cikkely**

Ezért valljuk, hogy a víz, noha gyenge elem, mégis igaz bizonyosságot tesz nekünk a lelkünk belső megtisztulásáról Jézus Krisztus vérében, amit az Ő Lelke tesz hatékonnyá, a kenyér és a bor pedig, amit a sákramentumban kapunk, a lelki táplálásunkat szolgálják, mivelhogy mintegy a számunkra látható módon mutatják meg, hogy Krisztus teste a mi ételünk, s az Ő vére a mi italunk. Ezért elutasítjuk a rajongókat és a sákramentáriánusokat, akik nem fogadják el ezeket a jeleket, noha a Megváltó megmondta: „Ez az én testem, és ez pohár az én vérem”.

### **39. cikkely**

Hisszük, hogy Isten törvényekkel és magisztrátusokkal akarja kormányoztatni a világot, hogy bizonyos mértékig megzabolázza annak rendetlen vágyait. Miután királyságokat, köztársaságokat, és mindenféle hercegségeket alakított ki akár örökösödési jogon, akár másképpen, valamint minden mást is, ami az igazságos kormányzás része, s azt akarja, hogy Őt ismerjék el mindennek a Szerzőjeként, így kardot is adott a magisztrátusok kezébe, hogy elnyomják az Isten parancsolatainak első, valamint a második táblájával szembeni bűnöket. Nekünk tehát ezen az alapon nemcsak engedelmeskednünk kell nekik, mint feljebbvalóknak, hanem tisztelnünk és becsülnünk is kell őket, mint az Ő helytartóit és tisztségviselőit, akikre rábízta a törvényes és szent hatalom gyakorlását.

### **40. cikkely**

Valljuk tehát, hogy engedelmeskednünk kell a törvényeiknek és a rendeleteiknek, fizetnünk kell a vámokat, adókat és egyéb járandóságokat, s jó és szabad akarattal kel hordoznunk az alávetettség igáját még akkor is, ha hitetlenek, feltéve, hogy Isten szuverén birodalma érintetlen marad. Ezért megvetünk mindenkit, akik szeretnék elvetni a tekintélyt, vagyonközösséget kívánnak létrehozni és fel akarják forgatni a jogrendet.

# **A Consensus Tigurinus (Zürichi Egyezmény)<sup>266</sup>**

---

<sup>266</sup> Forrás: <http://www.apuritansmind.com/Creeds/ConsensusTiguriusCalvin.htm>

## Tartalomjegyzék

Bevezetés .....	73
A Consensus Tigurinus.....	75
1. cikkely: Az egyház egész lelki kormányzása Krisztushoz vezet minket.....	75
2. cikkely: A sákramentumok helyes ismerete Krisztus ismeretével kezdődik.....	75
3. cikkely: Krisztus ismeretének természete.....	75
4. cikkely: Krisztus pap és király .....	75
5. cikkely: Miképpen közli velünk Önmagát Krisztus .....	75
6. cikkely: Lelki közösség, a sákramentumok elrendelése .....	76
7. cikkely: A sákramentumok céljai .....	76
8. cikkely: Hála.....	76
9. cikkely: A jelek és a jelzett dolgok nem szétváltak, hanem különbözőek.....	76
10. cikkely: A sákramentumokban elsősorban szemlélendő ígélet.....	76
11. cikkely: Nem szabad megállnunk az alkotóelemek bámulatánál.....	77
12. cikkely: A sákramentumoknak önmagukban semmiféle hatásuk sincs.....	77
13. cikkely: Isten használja az eszközöket, de a teljes hatékonyság az övé .....	77
14. cikkely: Az egészet Krisztus végzi el .....	77
15. cikkely: Miképpen erősítenek meg a sákramentumok.....	77
16. cikkely: Azok közül, akik részesülnek a sákramentumokból, nem mindenki részesül azok valóságából .....	77
17. cikkely: A sákramentumok nem közvetítik a kegyelmet.....	77
18. cikkely: Az ajándékok mindenkinek fel vannak kínálva, de csak a hívők kapják meg azokat.....	78
19. cikkely: A hívők már a sákramentumok előtt, illetve azok használata nélkül is közösségben vannak Krisztussal .....	78
20. cikkely: A jótétemény nem mindig adatik meg a közösségi aktusban .....	78
21. cikkely: Nem szabad helyszíni jelenléte képzelni.....	78
22. cikkely: Az „ez az én testem” szavak magyarázata.....	78
23. cikkely: A test evéséről.....	79
24. cikkely: A transzszubsztancia és más ostobaságok .....	79
25. cikkely: Krisztus teste fizikailag a mennyben van .....	79
26. cikkely: Krisztust nem szabad imádni a kenyérben.....	79



## Bevezetés<sup>267</sup>

A szakramentális vitában – ami a reformáció történetének leghevesebb, legkínzóbb és leghaszontalanabb vitája – Kálvin Luther és Zwingli között állt, s megpróbálta egyesíteni az igazság elemeit mindkét oldalon a Krisztus hit általi valóságos lelki jelenlétéről és magunkhoz vételéről szóló elméletében. Ez nem elégítette ki sem a merev lutheránusokat, sem a merev zwingliánusokat. Előbbiek nem láttak kézzelfogható különbséget Kálvin és Zwingli között, mivel mindketten elvetették az „ez az én testem” szó szerinti elfogadását, valamint a testi jelenlétet és evést. Utóbbiak azt gyanították, hogy Kálvin elhajolt a lutheránus konzubsztancia felé, és Bucer kezére játszik, aki simulékony kompromisszumaival és rosszul leplezett engedményeivel tette magát ellenszenvenné a Wittenbergi Konkordiában (1536).

A sebet újra feltépte Luther heves, a zwingliánusok elleni támadása (1545), valamint azok csípős válasza. Kálvin mindkét féllel elégedetlen volt, és mértékletességet tanácsolt. Nagyon kívánatos volt összehangolni a svájci gyülekezetek tanításait. Bullinger, aki először lépett túl az eredeti zwingliánus alapokon, s elfogadta Kálvin mélyebb teológiáját, elküldte neki a sákramentumokkal kapcsolatos könyvének kéziratát (1546) azzal a kéréssel, hogy mondjon róla véleményt. Kálvin ezt nagy őszinteséggel meg is tette, de olyan fokú cenzúrázással, ami először felbosszantotta Bullingert. Ezután következett egy levelezés és személyes tanácskozás Zürichben, amely a svájci gyülekezetek kálvinista és zwingliánus szekcióinak teljes egységét eredményezte ebben a vitás kérdésben. A tárgyalások mindkét fél részéről nagy bizalmat mutattak, s az őszinteség, a mértékletesség, az elnézés és a türelem bámulatos lelkületét nyilatkoztatták ki, ami minden személyes érzékenységet és bosszúságot legyőzött.

A Consensus Tigurinus első változata 1548 novemberében 24 rövid, Kálvin által megalkotott javaslatot tartalmazott Bullinger megjegyzéseivel, melyekre Kálvin 1549 januárjában válaszolt. Ezek kijelentik, hogy a sákramentumok nem önmagukban hatékonyak és kegyelem-közvetítők, hanem Isten a Szentlelken keresztül munkálkodik azokban, mint eszközökben. A belső hatásuk csak a választottakban mutatkozik meg. A sákramentumok haszna abban rejlik, hogy Krisztushoz vezetnek minket, valamint abban, hogy Isten kegyelmének eszközeiként őszintén mindenkinek fel vannak kínálva. A keresztségben bűnbocsánatot kapunk, jóllehet ez nem elsősorban a keresztségből származik, hanem Krisztus véréből. Az úrvacsorában Krisztus testét esszük, és vérét isszuk, de nem Krisztus emberi természetének testi jelenlétén keresztül, mert az a mennyben van, hanem a Szentlélek hatalma által, valamint a lelkünk jámbor felemelésével a mennybe.<sup>268</sup>

Március hónapban Kálvin elküldött húsz cikkelyt a berni zsinatnak,<sup>269</sup> de ebben a kantonban Kálvin szigorúsága heves ellenzésre talált, ami csak a halála után enyhült. 1549 májusában Farel társaságában személyesen találkozott Bullingerrel az ő szívélyes meghívására, s végleges formába öntötte az Egyezményt, 26 cikkelyre osztva azt. 1661-ben jelent meg Zürichben és Genfben.<sup>270</sup> Ez tartalmazza a zwingliánushoz a lehető legjobban hozzáigazított kálvinista tanítást továbbfejlesztett formában, de a szakramentális kegyelem zavaró predesztinációs korlátozásával a választottakra.<sup>271</sup> A zwingliánus nézetnek teljesen

<sup>267</sup> Forrás: <http://www.ccel.org/ccel/schaff/creeds1.ix.ii.ix.html>

<sup>268</sup> Opera, 7. kötet, 693. és azt követő oldalak

<sup>269</sup> Ugyanott, 717. és azt követő oldalak

<sup>270</sup> Ugyanott, 733. és azt követő oldalak. Ez a 26 cikkely Kálvin magyarázatával együtt szerepel Niemeyer *Collectio*-jában, 191-217. oldalak

<sup>271</sup> A 16. cikkely (*Præterea sedulo docemus, Deum non promiscue vim suam exserere in omnibus qui sacramenta recipiunt: sed tantum in electis. Nam quemadmodum non alios in fidem illuminat, quam quos præordinavit ad vitam, ita arcana Spiritus sui virtute efficit, ut percipiant*

igazat ad az átlényegüléssel és a konzubsztanciával szemben, de a valódi életközösséget Krisztussal a sákramentumban ugyanolyan világosan kihangsúlyozza, sőt még világosabbá teszi az Egyezmény Magyarázatában, amit Kálvin négy évvel később írt (1554). „A sákramentumok”, jelenti ki, „segítségek és közeg (*adminicula et media*), melyek által vagy beültettünk Krisztus Testébe, vagy már beültettétvén, egyre jobban és jobban összeforrunk azzal, amíg majd teljes mértékben egyesít Magával a mennyei életben... A sákramentumok nem üres jelképek, s nem is pusztán a kegyesség külső jelvényei, hanem Isten ígéreteinek pecsétjei, a lelki kegyelem tanúságtételei a hit táplálása és megerősítése végett, valamint közreműködők, melyek által Isten hatékonyan munkálkodik a választottaiban”.<sup>272</sup> Az Egyezményt elfogadták Zürich, Genf, St. Gallen, Schaffhausen gyülekezetei, a Grisonok, Neuchatel, majd némi vonakodás után Basle. Ugyancsak kedvező fogadtatásra talált Franciaországban, Angliában, és Németország egyes területein. Melancton kijelentette Lavaternek (Bullinger veje), hogy most először értette meg a svájciakat, és soha többé nem ír majd ellenük. Ugyanakkor kitörölte az Egyezmény ama cikkelyeit, melyek a sákramentumok hatékonyságát a kiválasztástól tették függővé. S miközben az Egyezmény békét és harmóniát hozott a svájci gyülekezetek számára, a hamburgi Joachim Westphal (1552) hevesen támadta azt a német ultra-lutheránus párt kedvéért, és ártatlan okává vált a második szakramentális háborúnak, amit a Formula Concordiae is említ.

---

electi quod offerunt sacramenta), amit a 18. cikkely mégis korlátoz (Certum quidem est, offeri communiter omnibus Christum cum suis donis, nec hominum infidelitate labefactari Dei veritatem, quin semper vim suam retineant sacramenta: sed non omnes Christi et donorum ejus sunt capaces. Itaque ex Dei parte nihil mutatur: quantum vero ad homines spectat, quisque pro fidei suæ mensura accipit).

<sup>272</sup> Sacramenta neque inanes esse figuras neque externa tantum pietatis insignia, sed promissionum Dei sigilla, testimonia spiritualis gratiæ ad fidem fovendam et confirmandam, item organa esse quibus efficaciter agit Deus in suis electis, ideoque, licet a rebus signatis distincta sint signa, non tamen disjungi ac separari, Niemeyer, 204. oldal

# A Consensus Tigurinus

Kálvin Jánostól

Kölcsönös egyetértés a sákramentumokat illetően a zürichi gyülekezet szolgálói, valamint Kálvin János, a genfi gyülekezet szolgálója között. Most azok adták ki, akik megalkották.

## **1. cikkely: Az egyház egész lelki kormányzása Krisztushoz vezet minket**

Látván, hogy Krisztus a törvény vége, s az Ő ismerete magában foglalja az evangélium teljes summáját, kétség sem férhet hozzá, hogy az egyház egész lelki kormányzásának a célja, hogy Krisztushoz vezessen bennünket, mert egyedül Őáltala járulunk Istenhez, ami a boldog élet végső célja. Bárki, aki ettől a legcsekélyebb módon is eltér, soha nem beszélhet illően és kellően Isten rendeléseiről.

## **2. cikkely: A sákramentumok helyes ismerete Krisztus ismeretével kezdődik**

Miután s sákramentumok az evangélium tartozékai, csak az értekezhet megfelelően és hasznosan azok természetéről, hatékonyságáról, hivataláról és jótéteményeiről, aki Krisztussal kezdi, de nemcsak futólag említvén Krisztus nevét, hanem ténylegesen vallván, hogy miféle céllal adta Őt nekünk az Atya, s miféle áldásokat ruházott Ő ránk.

## **3. cikkely: Krisztus ismeretének természete**

Nekünk tehát azt kell vallanunk, hogy Krisztus, mint Isten örökkévaló, az Atyával egylényegű és azonos dicsőségű Fia a mi testünket öltötte Magára, hogy az örökbefogadás jogán közölhesse velünk azt, amivel Ő a természeténél fogva rendelkezett, nevezetesen hogy Isten fiaivá tegyen minket. Ezt akkor teszi meg, mikor hit által belevés minket a Krisztus Testébe, s a Szentlélek közreműködésével először is igazaknak számíttatunk az igazság ingyenes nekünk tulajdonításával, majd megújulunk az új életre, aminek következtében újraformáltatunk a mi mennyei atyánk képmására, s megtagadjuk az óembert.

## **4. cikkely: Krisztus pap és király**

Krisztust tehát az Ő emberi természetében a papunknak kell tekintenünk, aki az Ő halálának egyetlen áldozatával a mi bűneinkért lakolt meg, engedelmisségével félretette a vétkeinket, s most közbenjár értünk, hogy Istenhez járulhassunk. Őt tehát javítónak kell tekinteni, Aki az Ő Lelkének közreműködésével mindent megjavít bennünk, ami romlott, hogy többé ne a világnak és a testnek éljünk, s Maga Isten lakozhasson bennünk. Őt királynak is kell tekinteni, Aki meggazdagít minket mindenféle áldással, kormányoz és véd a hatalmával, ellát minket lelki fegyverekkel, megszabadít minden ártalomtól, s szájának jogarával uralkodik rajtunk, és vezet bennünket. S azért kell Őt ilyennek tekinteni, hogy felemelhessen minket Önmagához, az igaz Istenhez, s az Atyához, amíg be nem következik az, aminek végül meg kell lennie, azaz míg Isten lesz minden mindenben.

## **5. cikkely: Miképpen közli velünk Önmagát Krisztus**

Emellett ahhoz, hogy Krisztus így bemutatkozhasson nekünk, s létrehozassa bennünk ezeket a hatásokat, Neki egygyé kell válnia velünk, s nekünk be kell vésetnünk az Ő Testébe. Ő

mindaddig nem tölt belénk életet, amíg nem Ő a mi Fejünk, s Tőle az egész Test, alkalmasan összekapcsolatván az Ő segedelmének minden kapcsaival az Ő munkája szerint minden egyes tagnak mértéke szerint teljesíti a testnek nevedését.

## **6. cikkely: Lelki közösség, a sákramentumok elrendelése**

Az Isten Fiával való lelki közösségünk akkor valósul meg, mikor Ő, a Lelke által bennünk lakozván elérhetővé teszi minden benne hívó számára a Benne meglevő összes áldást. Ezt bizonyítandó vezette be az evangélium prédikálását, valamint parancsolta meg nekünk a sákramentumok használatát, nevezetesen a keresztség és az úrvacsora sákramentumait.

## **7. cikkely: A sákramentumok céljai**

A sákramentumoknak az a célja, hogy jelei és jelvényei legyenek a keresztyén vallásgyakorlásnak, valamint a közösségnek, vagy testvériségnek, ösztönözzenek a hálára, a hit és a kegyes élet gyakorlására, röviden, legyenek minket ezekhez kötő szerződések. De más egyéb célok között a legfontosabb az, hogy Isten a sákramentumok eszközeivel bizonytságot tegyen a kegyelméről, valamint kiábrázolja és elpecsételje azt. Mert jóllehet semmi mást nem jelentenek, mint amit maga az Íge is hirdet nekünk, mégis nagy dolog, hogy először is élő képmásokat tár a szemünk elé, melyek mélyebb benyomásokat gyakorolnak az érzékekre, adott módon közvetlenül azok elé állítván a dolgot, továbbá az emlékezetünkbe idézik Krisztus halálát és annak minden jótéteményét, hogy még jobban gyakorolhassuk a hitet. Másodsor pedig, amit Isten szája hirdetett, azt mondhatni megerősítik és elpecsételik.

## **8. cikkely: Hála**

Látván tehát, hogy ezek a dolgok, melyeket az Úr az Ő kegyelmének bizonyítékaként és pecsétjeiként adott, igazak, Ő kétségtelenül elvégzi belsőleg az Ő Lelke által azt, amit a sákramentumok kiábrázolnak a szemeink és más érzékszerveink számára. Más szóval, azért vesszük birtokba Krisztust, mint minden áldás forrását, hogy egyrésztől kibékülhessünk Istennel az Ő halála által, megújulhassunk az élet szentségére az Ő Lelke által, röviden megszerezzhessük a megigazolást és az üdvösséget, másrésztől pedig, hogy hálát adhassunk azokért az áldásokért, melyek egykor a kereszten lettek kiábrázolva, s melyeket hit által naponta megkapunk.

## **9. cikkely: A jelek és a jelzett dolgok nem szétváltak, hanem különbözőek**

Annak okáért, noha különbséget teszünk, amint szükséges is, a jelek, és a jelzett dolgok között, mégsem szakítjuk el a valóságot a jelektől, hanem elismerjük, hogy mindazok, akik hitben felkarolják a bennünk kínált ígéreteket, lelkileg veszik Krisztust az Ő lelki ajándékaival egyetemben, azok pedig, akik már régóta Krisztus részeseivé váltak, folytatják és megújítják ezt a közösséget.

## **10. cikkely: A sákramentumokban elsősorban szemlélendő ígéret**

S helyes, ha nem pusztán a jelekre tekintünk, hanem a hozzájuk kapcsolódó ígéretekre is. Amennyire tehát a bennünk adott ígéretbe vetett hitünk van túlsúlyban, olyan mértékben mutatkozik meg az a hatékonyság és hatóerő, amelyről beszélünk. Azaz a víz, a kenyér és a bor szubsztanciája semmiképpen sem kínálják nekünk Krisztust, vagy nem tesznek minket képessé az Ő lelki ajándékainak elfogadására. Inkább az ígéretekre kell tekintenünk, melyeknek az a hivataluk, hogy elvezessenek minket Krisztushoz a hit közvetlen útján, s ez tesz minket Krisztus részeseivé.

### **11. cikkely: Nem szabad megállnunk az alkotóelemek bámulatánál**

Ez cáfolja azok tévedését, akik az alkotóelemeket bámulják, s üdvbizonyosságukat ezekhez kapcsolják. Látjuk ugyanis, hogy a sákramentumok Krisztustól elválasztva csak üres látványosságok, s konkrétan hallottuk hirdettetni, hogy egyedül csak Krisztushoz szabad ragaszkodnunk, s csakis Tőle várhatjuk az üdvösség ajándékát.

### **12. cikkely: A sákramentumoknak önmagukban semmiféle hatásuk sincs**

Emellett, ha bármiféle jó is származik a számunkra a sákramentumokból, az nem a tulajdonképpen bennük rejlő bármiféle hatékonyságnak köszönhető, még ha ideértjük azokat az ígéreteket is, melyekkel ezek megkülönböztetnek. Egyedül ugyanis Isten az, Aki cselekszik az Ő Szentlelke által. Mikor a sákramentumok eszközét használja, Ő se nem tölti át azokba a saját hatékonyságát, se nem vesz el semmiféle vonatkozásban semmit az Ő Lelke hatékony munkájából, hanem a mi gyengeségünkhöz igazodván segítségképpen használja a sákramentumokat. Teszi ezt azonban oly módon, hogy az egész cselekvő erő Nála marad.

### **13. cikkely: Isten használja az eszközöket, de a teljes hatékonyság az övé**

Annak okáért, ahogyan Pál is emlékeztet rá, sem az nem számít, hogy ő plántált, sem az, hogy más öntözött, hanem egyedül Isten adja a növekedést. Ezért mondhatjuk a sákramentumokról, hogy ezek semmik, mert semmi haszonnal nem járnak, amíg Isten nem teszi ezeket mindenben hatékonyvá. Ezek valóban eszközök, melyek segítségével Isten hatékonyan cselekszik, mikor úgy látja jónak, de mégis, az üdvösségünk teljes munkáját csakis Neki kell tulajdonítani.

### **14. cikkely: Az egészet Krisztus végzi el**

Arra a következtetésre jutunk tehát, hogy Krisztus az, Aki igazságban kereszstel belsőleg, s Aki Önmaga részeseivé tesz bennünket az Úrvacsorában, Aki tehát röviden beteljesíti mindazt, amit a sákramentumok kiábrázolnak, s oly módon használja fel ezek segítségét, hogy azok egész hatása az Ő Lelkében lakozik.

### **15. cikkely: Miképpen erősítenek meg a sákramentumok**

Így tehát a sákramentumokat néha pecséteknek is nevezik, s azt mondják róluk, hogy a hitet táplálják, megerősítik és fejlesztik. Azonban tulajdonképpen mégis egyedül a Lélek a pecsét, valamint a hit elkezdője és bevégezője. A sákramentumok mindezen jellemzői ugyanis alacsonyabb rendűek, hogy üdvösségünk legcsekélyebb morzsája se ruháztasson át teremtményekre, vagy alkotóelemekre.

### **16. cikkely: Azok közül, akik részesülnek a sákramentumokból, nem mindenki részesül azok valóságából**

Emellett gondosan tanítjuk, hogy Isten nem terjeszti ki az Ő hatalmát válogatás nélkül mindenkire, akik veszik a sákramentumokat, hanem csakis a választottakra. Miután a hitre is csak azokat világosítja meg, akiket eleve elrendelt az életre, így Lelke titkos közreműködésével csak a választottakat részesíti abból, amit a sákramentumok kínálnak.

### **17. cikkely: A sákramentumok nem közvetítik a kegyelmet**

Ezzel a tanítással cáfoljuk a szofisták ama feltevését, mely szerint a sákramentumok kegyelmet közvetítenek mindazoknak, akiknél nem lép közbe a halálos bűn akadály.

Amellett ugyanis, hogy a sákramentumokban semmi sem adatik, csakis hit által, azt is vallanunk kell, hogy Isten kegyelme semmiképpen sem terjed ki úgy, hogy bárki, aki veszi a jelet, azonnal a jelzett dolog birtokába is jut. A jeleket ugyanis elvetetteknek és választottaknak egyformán kiszolgáltadják, de a valóságuk csak az utóbbiakhoz jut el.

### **18. cikkely: Az ajándékok mindenkinek fel vannak kínálva, de csak a hívők kapják meg azokat**

Valóban igaz, hogy Krisztus, az Ő ajándékaival egyetemben mindenkinek fel van kínálva, s hogy az ember hitetlensége nem forgatja fel Isten igazságát, továbbá a sákramentumok is megőrzik a hatékonyságukat. Nem mindenki képes azonban elfogadni Krisztust és az Ő ajándékait. Ebből következően Isten részéről nincs semmiféle változás, de az embert illetően mindenki a hite mértéke szerint részesedik.

### **19. cikkely: A hívők már a sákramentumok előtt, illetve azok használata nélkül is közösségben vannak Krisztussal**

Miután a sákramentumok használata semmit sem ad a hitetleneknek ugyanúgy, mintha tartózkodtak volna attól, sőt csak pusztulást jelent nekik, ugyanúgy a hívők is, a sákramentumok használata nélkül is megkapják az azok által kiabrázolt valóságot. Így Pál bűneit a keresztség mosta el, noha azok már korábban is el voltak mosva. Hasonlóképpen Kornéliusz megkeresztelkedése is az újjászületés fürdője volt a számára, noha már korábban megkapta a Szentlelket. Így az úrvacsorában Krisztus Önmagát közli velünk, noha már korábban megadta Önmagát nekünk, és örökre bennünk marad. Láván ugyanis, hogy mindenkinek megparancsoltatott: vizsgálja meg önmagát, ebből következik: szükség van a hitre, mielőtt vennénk a sákramentumokat. A hit pedig nincsen Krisztus nélkül. Mivel azonban a hitet a sákramentumok megerősítik és növelik, általuk Isten ajándékai erősítettnek meg bennünk, ezzel viszont bizonyos módon Krisztus növekszik bennünk, és mi is Őbenne.

### **20. cikkely: A jótétemény nem mindig adatik meg a közösségi aktusban**

A hasznot, amit a sákramentumokból nyerünk, semmiképpen sem szabad a sákramentumok konkrét magunkhoz vételének időpontjára korlátozni, mintha a látható jel a kiszolgáltatásának pillanatában Isten kegyelmét is vinné magával. Azokat ugyanis, akiket csecsemőkorukban kereszteltek meg, Isten hol gyermekkorban, hol felnőttkorban, sőt néha idős korukban szül újjá. Azaz, a keresztség hasznossága az élet egész tartamára nézve nyitva áll, mert a benne foglalt ígéret örökre hatályos. S néha megtörténhet, hogy az úrvacsora magunkhoz vétele az elhamarkodottság, vagy a szív lassúsága következtében abban az időben csekély haszonnal jár, de később megtermi a gyümölcsöt.

### **21. cikkely: Nem szabad helyszíni jelenlétet képzelnünk**

Különösen óvakodnunk kell bármiféle helyszíni jelenlét elképzelésétől. Miközben ugyanis a jelek ebben a világban vannak jelen, szemmel láthatóan és kézzel foghatóan, Krisztust, mint embert nem szabad máshol keresni, mint a mennyben, s nem más módon, mint a hit szemeivel. Ebből következően romlott és istentelen babonáság Őt evilági alapelemekbe zártan elképzelni.

### **22. cikkely: Az „ez az én testem” szavak magyarázata**

Azokat, akik ahhoz ragaszkodnak, hogy az úrvacsora formális „ez az én testem, ez az én vérem” szavait pontosan szó szerinti értelemben kell venni, ostoba magyarázókként

tagadjuk meg. Minden ellentmondás nélkül valónak tekintjük ugyanis ezeknek a szavaknak a jelképes értelmezését, mikor a kenyér és a bor azt a megnevezést kapják, amit jelképeznek. S nem szabad új, vagy szokatlan dolognak tartani a jelképezett dolgok nevének fogalomcserével történő áthelyezését a jelekre, miután hasonló kifejezőmódokkal Biblia-szerte találkozunk, s ekképpen szólva nem mondunk mást, csak ami megtalálható az egyház legkorábbi, és legelfogadottabb szerzőinek munkáiban is.

### **23. cikkely: A test evéséről**

Mikor azt mondjuk, hogy Krisztus az Ő testének evése és az Ő vérének ivása által, melyeket a sákramentumokban jelképezünk, hit által táplálja a lelkünket a Szentlélek közreműködésével, akkor nem szabad azt képzelünk, hogy a szubsztancia bármiféle keveredése, vagy átömlése ment végbe, hanem ez azt jelenti, hogy életet nyerünk az egykor feláldozott testből, és az engesztelés végett kiontott vérből.

### **24. cikkely: A transzszubsztancia és más ostobaságok**

Ezen a módon nemcsak a pápistáknak a transzszubsztanciára vonatkozó képzeléseit cáfoljuk meg, hanem minden otromba koholmányt, és haszontalan csűrös-csavarást is, ami elvesz az Ő mennyi dicsőségéből, vagy valamelyest ellentmond az Ő emberi természetének. Nem kevésbé abszurdnak tartjuk ugyanis Krisztus elrejtését a kenyérben, vagy az Ő összepárosítását a kenyérrel, mint átlényegíteni a kenyeret az Ő testévé

### **25. cikkely: Krisztus teste fizikailag a mennyben van**

S hogy semmiféle kétértelműség se maradjon, mikor azt mondjuk, hogy Krisztus a mennyben keresendő, a kifejezés magában foglalja a távolság jelzését, és mi is így értelmezzük. Mert jóllehet filozofikusan szólva nincs hely az egek felett, mégis, ami Krisztus testét illeti, ami magán viseli az emberi test természetét és létformáját, az véges, és a mennyben, mint lakóhelyen tartózkodik. A tér szempontjából tehát ugyanolyan távol van tőlünk, mint a menny a földtől.

### **26. cikkely: Krisztust nem szabad imádni a kenyérben**

Törvénytelenység, ha a képzeletünkben Krisztust a kenyérhez és a borhoz kötjük, s még nagyobb törvénytelenység Őt a kenyérben imádni. Mert jóllehet a kenyér számunkra a Krisztussal élvezett közösségünk jele és záloga, mégis, mivel ez jelkép, s nem pedig a dolog maga, mintha az benne rejlene, vagy hozzá kötődne, azok, akik elméiket azért irányítják rá, hogy Krisztust imádják benne, bálványt alkotnak abból.

# A dordti kánonok<sup>273</sup>

---

<sup>273</sup> Forrás: <http://www.apuritansmind.com/Creeds/SynodOfDordt.htm>



## Tartalomjegyzék

Bevezetés .....	83
A dordti kánonok (1618-1619).....	84
A tanítás első fő pontja: Az isteni kiválasztás és elvettetés.....	84
1. cikkely: Isten joga elítélni minden embert .....	84
2. cikkely: Isten szeretetének megmutatkozása.....	84
3. cikkely: Az evangélium prédikálása .....	84
4. cikkely: Kettős válasz az evangéliumra .....	84
5. cikkely: A hitetlenség és a hit forrásai .....	84
6. cikkely: Isten örökkévaló határozata .....	84
7. cikkely: A kiválasztás .....	85
8. cikkely: A kiválasztás egyetlen határozata.....	85
9. cikkely: A kiválasztás nem az előre látott hiten alapszik.....	85
10. cikkely: A kiválasztás Isten jótetszésén alapszik.....	86
11. cikkely: A kiválasztás megmásíthatatlan .....	86
12. cikkely: A kiválasztás bizonyossága.....	86
13. cikkely: Ennek a bizonyosságnak a gyümölcse.....	86
14. cikkely: A kiválasztás helyes tanítása.....	86
15. cikkely: Az elvettetés .....	87
16. cikkely: Válaszok az elvettetés tanítására .....	87
17. cikkely: A hívők újszülöttjeinek üdvössége.....	87
18. cikkely: A helyes viselkedés a kiválasztás és az elvettetés iránt.....	87
Ama tévelygések elutasítása, melyek a holland egyházakat egy ideig megzavarták.....	88
A tanítás második fő pontja: Krisztus halála és általa az ember megváltása.....	91
1. cikkely: A büntetés, amit Isten igazsága megkövetel .....	91
2. cikkely: A Krisztus által elvégzett engesztelés.....	91
3. cikkely: Krisztus halálának határtalan értéke.....	91
4. cikkely: E határtalan érték okai .....	91
5. cikkely: Küldetés az evangélium hirdetésére minden teremtménynek.....	91
6. cikkely: A hitetlenség az ember felelőssége.....	91
7. cikkely: A hit Isten ajándéka .....	91
8. cikkely: Krisztus halálának üdvözítő hatékonysága.....	92
9. cikkely: Isten tervének beteljesedése .....	92
A tévelygések elutasítása .....	92
A tanítás harmadik és negyedik fő pontja: Az ember romlottsága, a megtérés Istenhez, és amiképpen ez bekövetkezik .....	94
1. cikkely: Az emberi természet bukásának hatása .....	94
2. cikkely: A romlás elterjedése .....	94
3. cikkely: Teljes tehetetlenség.....	94
4. cikkely: A természet világosságának elégtelensége .....	94
5. cikkely: A törvény elégtelensége.....	94
6. cikkely: Az evangélium üdvözítő ereje.....	95
7. cikkely: Isten szabadsága az evangélium kinyilatkoztatásában .....	95
8. cikkely: Az evangélium komoly elhívása .....	95
9. cikkely: Az embernek az evangélium elutasítása miatti felelőssége.....	95
10. cikkely: A megtérés, mint Isten munkája.....	95
11. cikkely: A Szentlélek munkája a megtérésben.....	96
12. cikkely: Az újjászületés természetfeletti munka.....	96
13. cikkely: Az újjászületés felfoghatatlan módja.....	96

14. cikkely: A mód, ahogyan Isten hitet ad.....	96
15. cikkely: A válaszok Isten kegyelmére.....	97
16. cikkely: Az újjászületés hatásai .....	97
17. cikkely: Isten eszközei az újjászületésben.....	97
A tévelygések elutasítása .....	98
A tanítás ötödik fő pontja: A szentek állhatatossága.....	101
1. cikkely: Az újjászületettek nem mentesek teljesen a büntől .....	101
2. cikkely: A hívó reakciója a gyengeség bűneire .....	101
3. cikkely: A megtértek megőrzése Isten által .....	101
4. cikkely: Az igaz hívők komoly bűnbe esésének veszélye .....	101
5. cikkely: Az efféle komoly bűnök hatása.....	101
6. cikkely: Isten megmentő beavatkozása.....	101
7. cikkely: Megújulás a megtérésre .....	102
8. cikkely: E megtartatás bizonyossága .....	102
9. cikkely: A megőrzés bizonyossága.....	102
10. cikkely: E bizonyosság alapja.....	102
11. cikkely: E bizonyossággal kapcsolatos kételyek .....	102
12. cikkely: E bizonyosság, mint a kegyesség serkentője.....	103
13. cikkely: E bizonyosság nem indíték a gondatlanságra.....	103
14. cikkely: Az Isten által az állhatatossághoz használt eszközök.....	103
15. cikkely: Ellenkező reakciók az állhatatosság tanításával szemben .....	103
A tévelygések elutasítása .....	104
Záró megfontolások.....	106
A hamis vádak visszautasítása .....	106

## Bevezetés

„A dordrechtzi zsinat döntése a tanítás Hollandiában vitatott öt fő pontjában” általánosan *A dordti kánonok* néven ismeretes. Ez tartalmazza a tanításnak ama nagy dordti zsinat által elfogadott tételeit, melyet Dordrecht (Dordt) városában tartottak 1618-1619-ben. Jóllehet ez a holland református egyházak nemzeti zsinata volt, mégis nemzetközi jellegű, mert nemcsak holland, hanem huszonhat más delegáció is részt vett rajta nyolc különböző országból.

A dordti zsinatot azért tartották, hogy elrendezzenek egy komoly ellentétet a holland egyházakban, amit az arminianizmus feltűnése indított el. James Arminius, a Leydeni Egyetem teológiaprofesszora megkérdőjelezte Kálvin és követőinek tanításait egy sor fontos ponton. Arminius halála után a követői öt pontban foglalták össze a nézeteiket az 1610-es Remonstranciában. Ebben a dokumentumban, vagy a későbbi határozottabb írásokban az arminianusok az előre látott hiten alapuló kiválasztást, az egyetemes engesztelést, a részleges romlottságot, az elutasítható kegyelmet és a kegyelemből történő kiesés lehetőségességét tanították. A dordti kánonokban a dordti zsinat elvetette ezeket a nézeteket, és megfogalmazta a református tanításokat e pontokkal kapcsolatosan, nevezetesen a feltétel nélküli kiválasztást, a korlátozott engesztelést, a teljes romlottságot, az ellenállhatatlan kegyelmet és a szentek állhatatosságát.

A kánonoknak azért van speciális jellege, mert eredeti céljuk a jogi döntéshozatal a tanítás vitatott pontjaiban az arminianus vita során. Az eredeti előszó így nevezte ezeket a kánonokat: „ítélet, melyben mind az Isten Ígétével egyező helyes nézet megmagyaráztatik, mind az Isten Ígétével ellentétes hamis nézet elvetteik a fent említett öt pontban”. A kánonok egyben korlátozott jellegűek, mert nem terjednek ki a teljes tanításra, hanem csak a tanítás vitatott öt pontjára összpontosulnak.

Mind az öt pont tartalmaz egy-egy jóváhagyó, és cáfoló részt. Előbbi a témával kapcsolatos református tanítás magyarázata, utóbbi az arra vonatkozó tévelygések cáfolata. Noha formailag csak négy pontból állnak, mégis helyesen beszélünk öt pontról, mert a kánonokat úgy állították össze, hogy azok megfeleljenek az 1610-es Remonstrancia öt cikkelyének. Ennek soráén vonták össze a 3. és a 4. pontot, melyet mindig a 3-4. pontként jelöltek meg.

A kánonok jelen fordítása a zsinat által aláírtak közötti egyetlen fennmaradt latin kézirat felhasználásával készült.<sup>274</sup>

---

<sup>274</sup> Már mint az angol változat. A magyar változat pedig ebből készült - *a ford.*

## A dordti kánonok (1618-1619)

Korábbi nevén:

A dordrehti zsinat döntése a tanítás Hollandiában vitatott öt fő pontjában.

### A tanítás első fő pontja: Az isteni kiválasztás és elvettetés

Az isteni eleve elrendeléssel kapcsolatos ítélet, melyet a zsinat összhangban állónak ítél Isten Ígétével, s ami mostanáig elfogadott a református egyházakban, néhány cikkelyben kinyilatkoztatva.

#### 1. cikkely: Isten joga elítélni minden embert

Miután minden ember vétkezett Ádámban, s az átok és az örök halál ítélete alá került, Isten senkivel sem lenne igazságtalan, ha meg akarná hagyni az egész emberi fajt a bűnben és az átok alatt, és el akarná ítélni őket a bűneik alapján. Amint az apostol is mondja: „az egész világ Isten ítélete alá essék” (Rm3:19), „Mert mindnyájan vétkeztek, és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül” (Rm3:23), és „a bűn zsoldja halál” (Rm6:23).

#### 2. cikkely: Isten szeretetének megmutatkozása

De így mutatta ki Isten a szeretetét: elküldte a világba egyszülött Fiát, hogy valaki hisz Őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

#### 3. cikkely: Az evangélium prédikálása

Avégett, hogy az embereket hitre vezesse, Isten kegyelmesen elküldi az ő nagyon örömteli üzenetének hirdetőit ahhoz a néphez, amelyhez akarja, és akkor, amikor akarja. Ezzel a szolgálattal szólítják fel az embereket a megtérésre és a megfeszített Krisztusban való hitre. „Mimódon hívják azért segítségül azt, a kiből nem hisznek? Mimódon hisznek pedig abban, a ki felől nem hallottak? Mimódon hallának pedig prédikáló nélkül? Mimódon prédikálnak pedig, ha el nem küldetnek?” (Rm10:14-15)

#### 4. cikkely: Kettős válasz az evangéliumra

Isten haragja marad azokon, akik nem hisznek ebben az evangéliumban. Akik azonban elfogadják, s igaz és élő hittel ragadják meg Jézust, a Megváltót, Rajta keresztül megszabadulnak Isten haragjától és a pusztulástól, s megkapják az örök élet ajándékát.

#### 5. cikkely: A hitelenség és a hit forrásai

Ennek a hitelenségnek a forrása, vagy felelőssége, mint minden más bűnnek is, egyáltalán nem Istenben, hanem az emberben rejlik. A Jézus Krisztusba vetett hit azonban, valamint az üdvösség Rajta keresztül, Isten ingyenes ajándéka. Amiképpen a Szentírás is mondja: „Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez” (Ef2:8). Hasonlóképpen: „Mert néktek adatott az a kegyelem... hogy higgyetek Ő benne” (Fil1:29).

#### 6. cikkely: Isten örökkévaló határozata

A tény, hogy egyesek időben megkapják a hit ajándékát Istentől, mások pedig nem, az Ő örökkévaló határozatából ered. Mert „tudja az Isten öröktől fogva minden ő cselekedeteit” (Csel15:18, Efl:11). Ennek a határozatnak megfelelően a választottainak szíveit, bármilyen

kemények is legyenek azok, kegyelmesen meglágyítja, s a hitre hajlítja, de igazságos ítéletével meghagyja a gonoszságukban és a szívük keménységében azokat, akik nem lettek kiválasztva. S különösen ebben tárul fel előttünk az Ő kifürkészhetetlen, és amilyen könyörületes, annyira igazságos cselekedete, mellyel az egyformán elveszett emberek között tesz különbséget. Ez a jól ismert kiválasztás és elvettetés határozata, mely Isten Ígében jelentetik ki. Ezt a döntést a bűnös, tisztátalan és ingatag emberek elcsúrik-csavarják a maguk vesztére, de a szent és istenfélő lelkek számára kimondhatatlan vigasztalást jelent.

## **7. cikkely: A kiválasztás**

A kiválasztás Isten megváltoztathatatlan szándéka, aminek következtében az alábbiakat tette:

A világ megalapítása előtt pusztá kegyelemből, az Ő szabad jótetszésének megfelelően kiválasztott Krisztusban az üdvösségre bizonyos határozott számú embert az emberi fajból, akik a saját hibájukból estek ki az eredendő ártatlanságukból a bűnbe és a romlásba. A kiválasztottak semmivel sem voltak jobbak, vagy méltóbbak másoknál, hanem velük együtt vesztegeltek a közös nyomorúságban. Tette ezt Isten Krisztusban, Akit szintén az örökkévalóságtól fogva jelölt ki Közbejárónak, minden választott Fejének és az üdvösségük alapjának.

Így határozván átadta Krisztusnak a választottakat, hogy üdvözljenek, s hatékonyan elhívattassanak a Krisztussal való közösségre az Ő Ígéje és Lelke által. Más szóval, eldöntötte: igaz hitet ad nekik Krisztusban, hogy megigazítsa, megszentelje, s végül miután hatékonyan megtartotta őket a közösségben az Ő Fiával, meg is dicsőítse valamennyit.

Isten mindezt azért tette, hogy bemutassa az Ő könyörületért az Ő dicsőséges kegyelme gazdagságának dicséretére.

Amint a Szentírás mondja: „A szerint, a mint magának kiválasztott minket Ő benne a világ teremtése előtt, hogy legyünk mi szentek és feddhetetlenek Ő előtte szeretet által, eleve elhatározván, hogy minket a maga fiaivá fogad Jézus Krisztus által az Ő akaratjának jó kedve szerint, kegyelme dicsőségének magasztalására, a melylyel megajándékozott minket ama Szerelmesben” (Efl:4-6). Vagy máshol: „A kiket pedig eleve elrendelt, azokat el is hívta; és a kiket elhívott, azokat meg is igazította; a kiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette” (Rm8:30).

## **8. cikkely: A kiválasztás egyetlen határozata**

Ez a kiválasztás nem sokféle, hanem egy és ugyanaz a kiválasztás mindenki számára, akiknek az Ó- és az Újszövetségben üdvözlüniük kell. A Szentírás ugyanis kijelenti, hogy Isten akaratának egyetlen jótetszése, célja és terve van, mely által kiválasztott minket az örökkévalóságtól fogva a kegyelemre és a dicsőségre, mind az üdvösségre, mind pedig az üdvösség útjára, melyet előre elkészített, hogy azon járjunk.

## **9. cikkely: A kiválasztás nem az előre látott hiten alapszik**

Ugyanez a kiválasztás nem az előre látott hit, a hitbéli engedelmesség, a szentség, vagy bármely jó tulajdonság és hajlam alapján történt, mintha előfeltételszerű okon, vagy állapoton alapulna a kiválasztandó személyekben, hanem inkább a hit, a hitbéli engedelmesség, a szentség, és így tovább a célja a kiválasztásnak. Ennek megfelelően a kiválasztás a forrása az üdvösség minden jótéteményének. A hit, a szentség, és a többi üdvözítő ajándék, valamint végül maga az örök élet is a kiválasztásból fakadnak annak gyümölcsiként és hatásaiként. Amiképpen az apostol mondja: „a mint magának kiválasztott minket” (nem azért, mert azok voltunk, hanem) „hogy legyünk mi szentek és feddhetetlenek Ő előtte szeretet által” (Efl:4).

## **10. cikkely: A kiválasztás Isten jótetszésén alapszik**

Ennek a meg nem érdemelt kiválasztásnak az oka kizárólagosan Isten jótetszése. Ez nem foglal magában bizonyos emberi tulajdonságok, vagy cselekedetek kiválasztását az összes lehetséges közül az üdvösség feltételeként, hanem inkább bizonyos konkrét személyek örökbe fogadását jelenti a bűnösök közös tömegéből a saját tulajdonaként. Amint a Szentírás mondja: „Mert mikor még meg sem születtek, sem semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek... Megmondatott néki (Rebekának), hogy: A nagyobbik szolgál a kisebbiknek. Miképen meg van írva: Jákóbot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem”. (Rm9:11-13) Aztán: „a kik csak örök életre választattak vala, hívének” (Csel13:48).

## **11. cikkely: A kiválasztás megmásíthatatlan**

Pont amiképpen Maga Isten a legbölcsebb, változhatatlan, mindentudó és mindenható, úgy az Ő kiválasztása sem függeszthető fel, nem módosítható, nem vonható vissza és nem törölhető el. Így a választottai sem vethetők el, és a számuk sem csökkenthető.

## **12. cikkely: A kiválasztás bizonyossága**

Ennek az örök és változhatatlan kiválasztásnak az üdvbizonyossága a megfelelő időben megadatik a választottaknak, bár különféle módokon, és eltérő mértékben. Az efféle bizonyosság nem az Isten rejtett és mély dolgainak tolakodó kutatásából származik, hanem abból, hogy lelki örömmel és szent élvezettel fedezik fel önmagukban a kiválasztásnak az Isten Ígésében megjelölt gyümölcsseit – például az igaz hitet Krisztusban, a gyermekies istenfélelmet, az Isten szerinti szomorúságot a bűneik miatt, az éhséget és a szomjúságot az igazságra, és így tovább.

## **13. cikkely: Ennek a bizonyosságnak a gyümölcse**

Ennek a kiválasztásnak a tudatában és a bizonyosságával Isten gyermekei naponta jó okot találnak arra, hogy megalázzák magukat Isten előtt, ámuljanak könyörületének mélységein, megtisztítsák magukat, és heves szeretetet adjanak viszonzásképpen annak, Aki előbb szerette őket. Messze nem azt akarja ez jelenteni, hogy ez a kiválasztással, valamint a rá adott reakciókkal kapcsolatos tanítás Isten gyermekeit az Ő parancsolatainak megtartásában lazákká, vagy testileg elbizakodottakká teszi. Isten jogos ítélete alapján ez rendszerint azokkal történik meg, akik alkalomszerűen veszik biztosra a kiválasztás kegyelmét, vagy üres és vakmerő fecsegésekbe bocsátkoznak vele kapcsolatban, de nem akarják a választottak útját járni.

## **14. cikkely: A kiválasztás helyes tanítása**

Pont amiképpen Isten bölcs terve által az isteni kiválasztásra vonatkozó eme tanítást hirdették a próféták, Maga Krisztus és az apostolok az ó- és újszövetségi időkben egyaránt, majd a Szentírásban később meg is íratott, úgy kell ezt a tanítást manapság is hirdetni Isten egyházában, mert főleg neki szólt, – a józan ész lelkületével, istenfélő és szent módon, a megfelelő helyen és időben, a Magasságos útjainak tolakodó kutatása nélkül. Ezt Isten legszentebb nevének dicsőségére, valamint népének eleven vigasztalására kell cselekedni.

## **15. cikkely: Az elvettetés**

Amellett, hogy a Szentírás legfőképpen a kiválasztásunk eme örök és meg nem szolgált kegyelmére világít rá, még világosabban kiemeli azt a számunkra abban, hogy további bizonyosságot tesz róla: nem minden ember választatott ki, hanem egyesek nem lettek kiválasztva, illetve kimaradtak Isten örök kiválasztásából. Ők azok, akikre vonatkozólag Isten az Ő teljességgel szabad, feddhetetlen és megváltozhatatlan jótetszése alapján az alábbi döntést hozta: meghagyja őket abban a közös nyomorúságban, amelyben a saját hibájukból önmagukat taszították bele. Nem adja meg nekik az üdvözítő hitet és a megtérés kegyelmét, hanem végül elítéli, és örök büntetésre adja őket (meghagyván őket a maguk útján és az Ő ítélete alatt), de nemcsak a saját hitetlenségük, hanem az összes többi bűnük miatt is, igazságosságának bemutatása végett.

Ez pedig az elvettetés rendelete, ami egyáltalában nem a bűn szerzőjévé (istenkáromló gondolat!), hanem inkább félelmetes, feddhetetlen, igazságos bíróvá és bosszúállóvá teszi Istent.

## **16. cikkely: Válaszok az elvettetés tanítására**

Azok, akik még nem tapasztalják meg aktívan önmagukban a Krisztusba vetett élő hitet, vagy a szív biztos bizonyosságát, a lelkiismeret békességét, a gyermeki engedelmesség iránti buzgóságot, és a megdicsőülést Istenben Krisztuson keresztül, ám mégis használják azokat az eszközöket, melyekkel Isten megígérte, hogy ezeket a dolgokat munkálja ki bennünk, az ilyen embereknek nem kell megijedniük az elvettetés említésétől, s nem is kell magukat az elvetettek közé sorolniuk. Inkább továbbra is szorgalmasan kell használniuk az eszközöket, buzgón vágyakozva a bőségesebb kegyelem idejére, tisztelettel és alázattal várva azt. Másrészt azok, akik komolyan az Úrhoz akarnak fordulni, egyedül Neki akarnak tetszeni, és meg akarnak szabadulni a halál testétől, de még nem képesek akkora előrelépést tenni a kegyesség és a hit útján, amekkorát szeretnének, nekik még kevésbé kell félniük az elvettetésre vonatkozó tanítástól, mert a mi könyörületes Istenünk megígérte, hogy nem oltja el a füstölő gyertyát, és nem töri ketté a sérült nádszálat. Azok viszont, akik megfélemedtek Istenről és a Megváltójukról, Jézus Krisztusról, s teljesen átadták magukat a világi gondoknak, és a testi örömeinknek, az ilyen embereknek minden okuk megvan a félelemre ettől a tanítástól, amíg nem fordulnak oda komolyan Istenhez.

## **17. cikkely: A hívők újszülöttjeinek üdvössége**

Mivel Isten akaratát az Ő Ígétéből kell megítélnünk, ami bizonyosságot tesz arról, hogy a hívők gyermekei szentek, bár nem a természetüknél, hanem annál a kegyelmi szövetségnél fogva, melybe a szüleikkel együtt beletartoznak, az istenfélő szülőknek nem szabad kételkedniük ama gyermekeik kiválasztásában és üdvösségében, akiket Isten a csecsemőkorban szólít el ebből az életből.

## **18. cikkely: A helyes viselkedés a kiválasztás és az elvettetés iránt**

Azoknak, akik a meg nem érdemelt kiválasztás eme kegyelmére, valamint a jogos elvettetés szigorúságára panaszkodnak, az apostol, valamint a Megváltónk szavaival válaszolunk: „Sőt inkább kicsoda vagy te óh ember, hogy versengsz az Istennel?” (Rm9:20), „Avagy nem szabad-e nékem a magaméval azt tennem, amit akarok?” (Mt20:15). Ugyanakkor, tisztelettel csodálván ezeket a titkos dolgokat, az apostollal együtt kiáltjuk: „Óh

Isten gazdagságának, bölcseségének és tudományának mélysége! Mely igen kikutathatatlanok az ő ítéletei s kinyomozhatatlanok az ő útai! Mert kicsoda ismerte meg az Úr értelmét? vagy kicsoda volt néki tanácsosa? Avagy kicsoda adott előbb néki, hogy annak visszafizesse azt? Mert ő tőle, ő általa és ő reá nézve vannak mindenek. Övé a dicsőség mindörökké. Ámen.” (Rm11:33-36)

## ***Ama tévelygések elutasítása, melyek a holland egyházakat egy ideig megzavarták***

A kiválasztással és az elvettetéssel kapcsolatos ortodox tanítás kifejtése után a zsinat elveti azok tévelygését,

I. Akik azt tanítják, hogy Isten akarata azokat üdvözíteni, akik hinni fognak és kitartanak a hitben, s ez az üdvösségre történő kiválasztás teljes és egész rendelése, továbbá hogy semmi más ezzel a rendeléssel kapcsolatosan nem jelentetett ki Isten Ígében. Ők ugyanis megtévesztik az egyszerű embereket, és nyilvánvalóan ellentmondanak a Szentírás ama bizonyágtételének, mely szerint Isten nemcsak üdvözíteni akarja azokat, akik majd hisznek, hanem az örökkévalóságtól fogva ki is választott bizonyos embereket, akiknek másokkal ellentétben megadja a hitet Krisztusban és az állhatatosságot. Amint a Szentírás mondja: „Megjelentettem a te nevedet az embereknek, a kiket e világból nékem adtál” (Jn17:6). Továbbá: „a kik csak örök életre választattak vala, hívének” (Csel13:48), illetve „magának kiválasztott minket Ő benne a világ teremtése előtt, hogy legyünk mi szentek” (Ef1:4).

II. Akik azt tanítják, hogy Isten kiválasztása az örök életre sokféle: az egyik általános és határozatlan, a másik részleges és határozott, s az utóbbi vagy nem teljes, visszavonható, nem végérvényes (vagyis feltételes), vagy teljes, visszavonhatatlan, és végérvényes (vagyis feltétlen). Hasonlóképpen, akik az tanítják, hogy létezik egy kiválasztás a hitre, egy másik az üdvösségre, így elképzelhető a megigazító hitre történő kiválasztás az üdvösségre történő végérvényes kiválasztástól függetlenül is.

Ez ugyanis az emberi elme koholmánya a Szentírástól függetlenül, mely eltorzítja a kiválasztásra vonatkozó tanítást és szétszakítja az üdvösség eme aranyláncát: „A kiket pedig eleve elrendelt, azokat el is hívta; és a kiket elhívott, azokat meg is igazította; a kiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette.” (Rm8:30)

III. Akik azt tanítják, hogy Isten jótetszése és célja, amit a Szentírás említ a kiválasztással kapcsolatos tanításában, nem azt foglalja magában, hogy Isten egyeseket másokkal szemben kiválaszt, hanem azt, hogy Isten az összes lehetséges állapot közül (melybe a törvény cselekedetei is beletartoznak), vagy a dolgok egész rendjéből kiválasztja a hit lényegében méltatlan cselekedetét, valamint a hit tökéletlen engedelmisségét az üdvösség feltételéül. S ebben benne van az Ő kegyelmes akarata, mellyel ezt tökéletes engedelmisségnek kívánja tulajdonítani, és úgy tekint rá, mint ami méltó az örök élet jutalmára.

Ez a veszedelmes tévelygés ugyanis elrabolja Isten jótetszésétől és Krisztus érdemeitől a hatékonyságot, s az embereket haszontalan kíváncsisággal elvonja a meg nem érdemelt megigazulás igazságától és a Szentírás egyszerűségétől. Emellett az apostol alábbi szavait is hazuggá teszi: „A ki [Isten] megtartott minket és hívott szent hívással, nem a mi cselekedeteink szerint, hanem az ő saját végezése és kegyelme szerint, mely adatott nekünk Krisztus Jézusban örök időknél előtte” (2Tim1:9)



IV. Akik azt tanítják, hogy a kiválasztásnak a hitre megkövetelt feltétele, az, hogy az ember helyesen használja a természet világosságát, legyen becsületes, szerény, alázatos, és hajlandó az örök életre, mintha a kiválasztás bizonyos mértékig ezektől a tényezőktől függne.

Ez ugyanis Pelagiusra emlékeztet, s világosan megkérdőjelezi az apostol szavait: „A kik között forgolódtunk egykor mi is mindnyájan a mi testünk kívánságaiban, cselekedvén a testnek és a gondolatoknak akaratját, és természet szerint haragnak fiai valánk, mint egyebek is. De az Isten gazdag lévén irgalmasságban, az Ő nagy szerelméből, melylyel minket szeretett, minket, kik meg voltunk halva a vétkek miatt, megelevenített együtt a Krisztussal, (kegyelemből tartattatok meg!) És együtt feltámasztott és együtt ültetett a mennyekben, Krisztus Jézusban: Hogy megmutassa a következő időkben az Ő kegyelmének felséges gazdagságát hozzánk való jóságából a Krisztus Jézusban. Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; Nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék.” (Ef2:3-9).

V. Akik azt tanítják, hogy a konkrét személyek üdvösségre való nem teljes és nem végérvényes kiválasztása az előre látott hitük, megtérésük, szentségük és kegyességük alapján történt, mely épp csak megkezdődött, vagy már tartott egy ideje, a teljes és végérvényes kiválasztás azonban az előre látott hitben való mindvégig állhatatosságon, megtérésen, szentségen és kegyességen alapszik. S ez a kegyelmes és evangélikál érdemesség, melynek alapján a kiválasztott érdemesebb, mint a ki nem választott. Így tehát a hit, a hitbéli engedelmség, a szentség, a kegyesség és az állhatatosság nem a dicsőségre történő változhatatlan kiválasztás gyümölcsei, vagy hatásai, hanem nélkülözhetetlen feltételek és okok, melyek előfeltételek a teljes kiválasztással kiválasztottakban, s amelyek eleve megvalósultaknak látszanak bennük. Ez az egész Szentírással ellentétes, mely más egyebek mellett az alábbi Ígéket vési a fülünkbe és a szívünkbe: „A kiválasztás nem a cselekedetek által, hanem az elhívó által van” (v. ö. Rm9:11-12). „A kik csak örök életre választottak vala, hívének” (Csel13:48). „Magának kiválasztott minket... hogy legyünk mi szentek” (Ef1:4). „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket” (Jn15:16). „Hogyha pedig kegyelemből, akkor nem cselekedetekből” (Rm11:6). „Nem abban van a szeretet, hogy mi szerettük az Istent, hanem hogy ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát...” (1Jn4:10).

VI. Akik azt tanítják, hogy nem minden üdvösségre való kiválasztás megváltoztathatatlan, hanem némely kiválasztottak elpusztulhatnak, s valójában örökre el is pusztulnak anélkül, hogy Isten rendelése ezt meggátolná. Ezzel a hatalmas tévedéssel Istent változóvá teszik, megsemmisítik a kegyeseknek a kiválasztás szilárdságával kapcsolatos vigasztalását, és ellentmondanak a Szentírásnak, ami azt tanítja, hogy „a választottakat nem lehet becsapni” (v. ö. Mt24:24), illetve „Krisztus semmit sem veszít el abból, amit az Atya adott neki” (v. ö. Jn6:39), és „A kiket pedig eleve elrendelt, azokat el is hívta... meg is igazította... meg is dicsőítette” (Rm8:30).

VII. Akik azt tanítják, hogy ebben az életben nincs gyümölcse, tudata és bizonyossága valaki az örök életre történő változhatatlan kiválasztásának, csak feltételesen, valami változón és esetlegesen alapulva. Nemcsak abszurd ugyanis a bizonytalan bizonyosságról beszélni, de ezek a dolgok ellene szólnak ama szentek tapasztalatainak is, akik az apostollal együtt örvendeznek a kiválasztásuk bizonyosságának, és éneklük Isten eme ajándékának dicséretét, akik, ahogyan Krisztus buzdított, a tanítványaival együtt „azon örvendeznek, hogy a neveik fel vannak írva a mennyben” (Lk10:20), s végül akik a gonosz kísértései tüzes nyilainak útjába a kiválasztásuk tudatát tartják az alábbi kérdéssel: „Kicsoda vádolja az Isten választottait?” (Rm8:33)

VIII. Akik azt tanítják, hogy nem egyedül az Ő igazságos akaratának alapján döntött úgy Isten, hogy bárkit meghagy Ádám bukásában és a bűn és a kárhozat általános állapotában, vagy bárkit kihagy a hithez és a megtéréshez szükséges kegyelem megadásából. Ezek a szavak ugyanis szilárdan megállnak: „a kin akar könyörül, a kit pedig akar, megkeményít” (Rm9:18). Vagy máshol: „néktek megadatott, hogy érthessétek a mennyek országának titkait, ezeknek pedig nem adatott meg” (Mt13:11), illetve: „Hálákat adok néked, Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsék és az értelmesek elől, és a kisdedeknek megjelentetted. Igen, Atyám, mert így volt kedves te előtted.” (Mt11:25-26).

IX. Akik azt tanítják, hogy annak oka, amiért Isten az egyik néphez elküldi az evangéliumot, a másikhoz pedig nem küldi el, nem pusztán és kizárólagosan Isten jótetszése, hanem az egyik nép jobb a másiknál, akiknek az evangélium nem adatik át. Mózes ugyanis ellentmond ennek, mikor így szól Izrael népéhez: „Ímé az Úréi, a te Istenedéi az egek, és az egeknek egei, a föld, és minden, a mi rajta van! De egyedül a ti atyáitokat kedvelte az Úr, hogy szeresse őket, és az ő magvokat: titeket választott ki ő utánok minden nép közül, a mint e mai napon is látszik” (5Móz10:14-15). De Krisztus is mondja: „Jaj néked Korazin! Jaj néked Bethsaida! Mert ha Tirusban és Sidonban történnek vala azok a csodák, a melyek bennetek lőnek, rég megtértek volna gyászruhában és hamuban.” (Mt11:21)

# **A tanítás második fő pontja: Krisztus halála és általa az ember megváltása**

## **1. cikkely: A büntetés, amit Isten igazsága megkövetel**

Isten nemcsak a legkegyelmesebb, de a legigazságosabb is. Az Ő igazsága megköveteli (amint azt Ő Maga jelentette ki az Ígében), hogy az Ő végtelen fensége ellen elkövetett bűneink miatt a lelkünk és a testünk mind időbeli, mind örök büntetéseket kapjanak. E büntetéseket nem kerülhetjük el mindaddig, amíg Isten igazságának elégtétel nem adatik.

## **2. cikkely: A Krisztus által elvégzett engesztelés**

Miután tehát mi magunk nem tudjuk megadni ezt az engesztelést, illetve nem tudjuk megszabadítani önmagunkat Isten haragjától, Isten az ő határtalan könyörületéből az Ő egyszülött Fiát adta nekünk kezesként, Aki bűnné és átokká lett értünk, és a mi helyünkön, a kereszten, hogy elégtételt adhasson értünk-

## **3 cikkely: Krisztus halálának határtalan értéke**

Isten Fiának eme halála az egyetlen és abszolút teljes áldozat és elégtétel a bűnökért: végtelen értékű és becsű, több, mint elégséges engesztelésül a világ összes bűneiért.

## **4. cikkely: E határtalan érték okai**

Ez a halál azért olyan hatalmas értékű és becsű, mert a Személy, aki elszenvedte – amiképpen az szükséges is volt ahhoz, hogy a Megváltónk lehessen – nemcsak valóban és tökéletesen szent ember, de Isten egyszülött Fia is, Aki ugyanazon örök és végtelen lényeggel bír, mint az Atya és a Szentlélek. A máik ok pedig az, hogy ezt a halált Isten haragjának és átkának az a megtapasztalása kísérte, melyre a bűneinkkel teljes mértékben rászolgáltunk.

## **5. cikkely: Küldetés az evangélium hirdetésére minden teremtménynek**

Emellett az evangélium azt ígéri, hogy bárki, aki hisz a megfeszített Krisztusban, nem fog elveszni, hanem örök élete van. Ezt az ígéretet a megtérésre és a hitre felszólító paranccsal együtt megkülönböztetés, vagy válogatás nélkül minden nemzetnek és népnek hirdetni kell, akikhez Isten a saját jótetszéséből elküldi az evangéliumot.

## **6. cikkely: A hitelenség az ember felelőssége**

Az azonban, hogy az evangélium hívogatására sokan nem térnek meg és nem hisznek Krisztusban, hanem hitetlenül elvesznek, nem a Krisztusnak a kereszten felkínált áldozatának a hibája, vagy az elégtelenségének a következménye, hanem ők maguk a vétkesek benne.

## **7. cikkely: A hit Isten ajándéka**

Mindazok azonban, akik őszintén hisznek, s Krisztus halála által megszabadulnak a bűneikből és üdvözülnek, ezt a kegyet kizárólag Isten kegyelméből kapják, – amivel Ő senkinek sem tartozik, – s az örökkévalóságtól fogva adatik meg nekik.

## **8. cikkely: Krisztus halálának üdvözítő hatékonysága**

Mert az Atyaisten teljességgel szabad és nagyon kegyelmes akarata és szándéka volt az, hogy az Ő Fia értékes halálának megelevenítő és üdvözítő hatékonysága megvalósuljon minden választottjában avégett, hogy megigazító hitet adhasson csak nekik, s ez által okvetlenül elvezesse őket az üdvösségre. Más szóval, Isten akarata az volt, hogy Krisztus a kereszt vérében át (mellyel az új szövetséget erősítette meg) hatékonyan megváltsa minden népből, törzsből, nemzetből és nyelvből azokat, és csakis azokat, akik az örökkévalóságtól fogva az üdvösségre választottak, s akiket az Atya Neki adott; hogy megadja nekik a hitet (amit a Szentlélek más üdvözítő ajándékaihoz hasonlóan az Ő halála szerzett meg a számukra); hogy megtisztítsa őket a vére által minden bűntől, mind az eredendőtől, mind ténylegestől, akár a hitre jutásuk előtt, akár után a követték el azt; s hogy végül dicsőséges népként állítsa őket Maga elé, hibátlan állapotban.

## **9. cikkely: Isten tervének beteljesedése**

Ez a terv, mely Istennek a választottai iránt érzett örök szeretetéből fakad, a világ kezdete óta mostanáig a beteljesedés felé haladt és a jövőben is a beteljesedés felé halad, hiába próbálják meg a pokol kapui az útját állni. Ennek eredményeképpen a választottak egybegyűjtenek, valamennyi a maga idejében, és mindig van egyház, mely a Krisztus vérében alapszik, egyház, mely szilárdan szereti, kitartóan imádja, és – itt, és az örökkévalóságban egyaránt – dicséri Őt, mint Megváltóját, Aki az életét adta érte a kereszten, mint vőlegény a menyasszonyáért.

## **A tévelygések elutasítása**

Az ortodox tanítás kifejtése után a zsinat elveti azok tévelygését,

I. Akik azt tanítják, hogy Isten, az Atya a nélkül adta kereszthalálra a Fiát, hogy lett volna konkrét és határozott terve bárki megváltására név szerint, így az a szükségesség, hasznosság és érdemlegesség, amit Krisztus halála megszerzett, érintetlen és mindenestől tökéletes, teljes és egész maradhatott volna akkor is, ha a kiérdemelt megváltás ténylegesen valójában soha egyetlen személyre se lett volna alkalmazva.

Ez a kijelentés ugyanis sértés az Atya Isten bölcsességére és Jézus Krisztus érdemeire nézve, valamint ellentétes a Szentírással. Maga a Megváltó mondja ugyanis: „életemet adom a juhokért... és én ismerem őket” (Jn10:15, 27). Ézsaiás próféta pedig így beszél a Megváltóról: „hogyha önlelkét áldozatul adja, magot lát, és napjait meghosszabbítja, és az Úr akarata az ő keze által jó szerencsés lesz” (Ézs53:10). Végezetül ez aláaknázza a hitvallás ama cikkelyét, melyben megvalljuk, hogy az egyházat illetően hiszünk.

II. Akik azt tanítják, hogy Krisztus halálának célja nem az új szövetség tényleges megalapítása volt az Ő vére által, hanem csak a jog megszerzése az Atya számára, hogy ismét akár kegyelmi, akár cselekedeti szövetségre léphessen az emberekkel.

Ez ugyanis ellentétben áll a Szentírással, ami azt tanítja, hogy Krisztus „jobb szövetségnek lett kezesévé”, azaz, „új szövetségnek” (Zsid7:22, 9:15), „mivel a végrendelet holtak után jogerős, különben pedig, ha él a végrendelkező, épen nem érvényes” (Zsid9:17)

III. Akik azt tanítják, hogy Krisztus az Átala adott elégtétellel nem érdemelte ki biztosan senki számára magát az üdvösséget, és a hitet, mely által Krisztus eme elégtétele hatékonyan közvetíti az üdvösséget, hanem csak megszerezte az Atya számára a

felhatalmazást, vagy teljes akaratot, mely arra irányul, hogy új kapcsolatba lépjen az emberekkel, és a tetszése szerinti új feltételeket szabjon, mely feltételek kielégítése az ember szabad választásától függ, következésképpen lehetségessé vált, hogy mindenki eleget tegyen, illetve senki ne tegyen eleget azoknak. Ők ugyanis túl kevésre becsülik Krisztus halálát, egyáltalában nem ismerik el annak legkiválóbb gyümölcsét, vagy javát, és visszaidézik a pokolból a pelágiánus tévelygést.

IV. Akik azt tanítják, hogy az új kegyelmi szövetségben, amit Isten, az Atya kötött az emberekkel Krisztus közbenjáró halálán keresztül, nem az foglaltatik benne – amennyiben ez Krisztus érdemeinek jutalma, – hogy megigazulunk Isten előtt, és hit által üdvözülünk, hanem hogy Isten, visszavonva a törvény iránti tökéletes engedelmességre vonatkozó követelését, magát a hitet, valamint a hit tökéletlen engedelmisségét számítja be a törvény iránti tökéletes engedelmességnek, s kegyelmesen tekint erre, mint az örök élet jutalmára méltóra.

Ők ugyanis ellentmondanak a Szentírásnak: „Megigazulván ingyen az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban való váltság által, Kit az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul, hit által, az ő vérében, hogy megmutassa az ő igazságát az előbb elkövetett bűnöknek elnézése miatt” (Rm3:24-25). S együtt az istentelen Socinusszal új és idegen megigazulását hirdetik az embernek Isten előtt, az egész egyház közös nézetével szemben.

V. Akik azt tanítják, hogy minden ember befogadtatott a megbékélés állapotába és a szövetség kegyelmébe, így az eredendő bűn okából senki sem kárhoztatható, vagy nem kell elkárhoznia, hanem valamennyien mentesek ennek a bűnnek a büntetendőségétől. Ez a vélemény ugyanis összeütközésben áll a Szentírással, ami kijelenti, hogy természet szerint valamennyien a harag gyermekei vagyunk.

VI. Akik a megszerzés és az alkalmazás közötti különbséget arra használják, hogy beleneveljék a meggondolatlanokba és a tapasztalatlanokba azt a véleményt, miszerint Isten, amennyire Őt illeti, minden emberre válogatás nélkül rá akarta ruházni a Krisztus halála által megszerzett javakat, ám a különbség, mely által egyesek másoknál jobban részesülnek a bűnbocsánatban és az örök életben, a saját szabad (magára a válogatás nélkül felkínált kegyelemre vonatkozó) választásuktól függ, de nem függ a kegyelem különleges ajándékától, mely hatékonyan munkálkodik bennük, ezért ők másoknál jobban élnek ezzel a kegyelemmel.

Miközben ugyanis elfogadható értelemben próbálják meg ezt a különbséget megmagyarázni, a pelagianizmus halálos mérgét igyekeznek az embereknek adni.

VII. Akik azt tanítják, hogy Krisztus sem meg nem halhatott, sem meghalnia nem kellett, sem meg nem halt azokért, akiket Isten oly nagyon szeretett és az örök életre választott, mert ezeknek az embereknek nincs szükségük Krisztus halálára. Ők ugyanis ellentmondanak az apostol által mondottaknak: „[Krisztus] szeretett engem és önmagát adta érettem” (Gal2:20), vagy hasonlóképpen: „Kicsoda vádolja az Isten választottait? Isten az, a ki megigazít; Kicsoda az, a ki kárhoztat? Krisztus az, a ki meghalt”, mármint értük (Rm8:33-34). S ellentmondanak a Megváltónak is, Aki kijelenti: „életemet adom a juhokért” (Jn10:15), illetve: „Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, a miképen én szerettelek titeket. Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért.” (Jn15:12-13).

# **A tanítás harmadik és negyedik fő pontja: Az ember romlottsága, a megtérés Istenhez, és amiképpen ez bekövetkezik**

## **1. cikkely: Az emberi természet bukásának hatása**

Az ember eredetileg Isten képmására teremtett, és elméjében rendelkezett Teremtőjének, valamint a lelki dolgoknak igaz, és üdvözítő ismeretével, akarata és szíve igaz, minden érzelme pedig tiszta volt. Valójában ez egész ember szent volt. Fellázadván azonban Isten ellen az ördög fejbujtására és a saját szabad akaratából, megfosztotta magát ezektől a kiváló ajándékoktól. Sőt, helyettük vakságot, félelmetes sötétséget, haszontalanságot, elméje ítélőképességének eltorzulását; szívének és akaratának romlottságát, dacosságát és keménységét; végül, minden érzelmének tisztátalanságát hozta magával.

## **2. cikkely: A romlás elterjedése**

Az ember a bukás után a sajátjával megegyező természetű gyermekeket hozott a világra, azaz mondhatni romlottként romlott gyermekeket nemzett. A romlás Isten igazságos ítéletének következtében Ádámtól minden egyes leszármazottjára – egyedül Krisztus kivételével – nem utánczás által terjedt át (ahogyan azt a pelágiánusok állították korábban), hanem ennek a romlott természetnek a szaporítása révén.

## **3. cikkely: Teljes tehetetlenség**

Így tehát az összes ember bűnben fogantatnak, és a harag gyermekeiként születnek, alkalmatlanok bármi üdvözítő jóra, hajlamosak a gonoszra, halottak a bűneikben, és a bűn rabszolgái. A megújító Szentlélek kegyelme nélkül nem is akarnak és nem is képesek visszatérni Istenhez eltorzult természetük megjobbítása végett, s nem is hajlamos efféle megjobbításra.

## **4. cikkely: A természet világosságának elégtelensége**

Meg kell hagyni, megmaradt a természetnek némi világossága az emberben a bukás után is, mely által képes emlékezetében tartani bizonyos elképzeléseket Istenről, a természeti dolgokról, valamint az erkölcsös és az erkölcstelen közötti különbségről, további mutat némi igyekezetet az erények és a helyes külső viselkedés iránt. A természet eme világossága azonban messze áll attól, hogy lehetővé tegye az ember számára az üdvözítő istenismeretet és a megtérést Őhöz – valójában olyan messze, hogy az ember még a természet és a társadalom dolgainak vonatkozásában sem használja azt helyesen. Ehelyett különféle módokon teljes mértékben eltorzítja ezt a világosságot, bármi legyen is annak pontos jellege, és elnyomja azt a hamissággal. Ezt cselekedvén menthetetlenné teszi magát Isten előtt.

## **5. cikkely: A törvény elégtelensége**

Ebben a vonatkozásban, ami igaz a természet világosságára, az igaz az Isten által Mózesen át külön a zsidóknak adott Tízparancsolatra is. Az ember ugyanis nem képes megszerezni az üdvözítő kegyelmet a Tízparancsolaton keresztül, mert jóllehet az feltárja bűnének nagyságát, és egyre jobban meggyőzi őt a véttségéről, de mégsem kínál

orvosságot, vagy nem menti ki őt a nyomorúságából. Sőt, miután a test révén meggyengül, a törvénysértőt átok alatt hagyja.

## **6. cikkely: Az evangélium üdvözítő ereje**

Amit tehát sem a természet világossága, sem a törvény nem képes megtenni, az Isten a Szentlélek erejével végzi el az Ígén, vagy a kibékítés szolgálatán keresztül. Ez az evangélium a Messiásról, melyen át tetszett Istennek megtartani a hívőket mind az ószövetségi, mind az újszövetségi időkben.

## **7. cikkely: Isten szabadsága az evangélium kinyilatkoztatásában**

Az Ószövetségben Isten akarata eme titkát csak keveseknek jelentette ki. Az Újszövetségben (most a népek közötti bármiféle megkülönböztetés nélkül) sokaknak kijelenti. Ennek a különbségnek az okát nem szabad annak tulajdonítani, hogy valamely nemzet többet ér, mint a másik, vagy jobban használja a természet világosságát, hanem csak Isten szabad jótetszésének és meg nem érdemelt szeretetének. Ezért azoknak, akik ennyi kegyelmet kapnak, mindazon túl és mindazzal szemben, amit érdemelnek, alázatos és hálás szívvel kell azt méltányolniuk. Másrésről az apostollal együtt csodálniuk kell (de természetesen nem kíváncsian kutatni) Isten ítéleteinek szigorúságát és igazságosságát másokon, akik nem kapják meg ezt a kegyelmet.

## **8. cikkely: Az evangélium komoly elhívása**

Mindazonáltal mindenki, akit az evangélium hívogat, komoly elhívást kap. Isten ugyanis komolyan és a legőszintebben adja tudtunkra az Ígében, ami Neki tetsző: hogy azok, akik elhívást kapnak, jöjjenek is Hozzá. S komolyan ígér lelki békességet és örök életet mindazokban, akik Hozzá jönnek és hisznek benne.

## **9. cikkely: Az embernek az evangélium elutasítása miatti felelőssége**

A tény, miszerint sokan, akik az evangélium szolgálata által kapnak elhívást, de mégsem jönnek, és nem jutnak megtérésre, nem az evangélium hibája, nem is Krisztusé, Akit az evangélium kínál, s nem is az Istené, Aki az evangéliumon keresztül hívogatja ezeket az embereket, sőt, még különböző ajándékokat is ruház rájuk, hanem maguké az embereké, akik az elhívást kapják. Egyesek magabiztosságból még csak kedvezően sem ítélik meg az élet Ígését, mások ugyan kedvezően ítélik meg, de nem veszik a szívükre, emiatt az időszakos hit tovaszálló öröme után visszaesnek. Mások az élet gondjainak töviseivel és a világi örömökkal fojtják el az Íge csíráját, és nem teremnek gyümölcsöket. Ezt tanítja Megváltónk a magvető példázatában (Mt13).

## **10. cikkely: A megtérés, mint Isten munkája**

A tény, miszerint mások, akik az evangélium szolgálata által kapnak elhívást, jönnek, és eljutnak a megtérésre, nem szabad az embernek tulajdonítani, mintha az illető a szabad akaratának választásával különbözne másoktól, akik ugyanannyi, vagy elégséges kegyelmet kaptak a hithez és a megtéréshez (mint azt Pelagius gőgös eretneksége tanítja). Nem, ezt Istennek kell tulajdonítani. Pont amiképpen az örökkévalóságtól fogva kiválasztotta az övét Krisztusban, úgy hívja el őket hatékonyan az időben, megadván nekik a hitet és a megtérést, s

kimentvén őket a sötétség birodalmából, beviszi őket az Ő Fiának országába, hogy hirdethessék Annak rendkívüli cselekedeteit, Aki a sötétségből erre a csodálatos világosságra hívta el őket, s ne önmagukkal dicsekedjenek, hanem az Úrban, amiképpen erről oly gyakran tesznek bizonyosságot az apostoli szavak a Szentírásban.

### **11. cikkely: A Szentlélek munkája a megtérésben**

Sőt, mikor Isten kivitelezi a jótetszését az Ő választottaiban, vagy kimunkálja a megtérést bennünk, ahhoz nemcsak arról gondoskodik, hogy az evangélium külsődlegesen hirdethessék nekik, továbbá nemcsak megvilágosítja az elméiket a Szentlélek által, hogy helyesen érthessék és felismerhessék Isten Lelkének dolgait, de ugyanannak a megelevenítő Léleknek a hatékony munkája által be is hatol az ember legmélyébe, megnyitja a bezárt, és meglágyítja a kemény, s körülmetéli a körülmetéletlen szíveket. Új tulajdonságokat ad az akaratsnak, megeleveníti a halott akaratot, a gonoszt jóvá, a nem akarót akaróvá, s a makacsot engedelmessé teszi. Úgy eleveníti meg és erősíti meg az akaratot, hogy a jó fához hasonlóan a jócselekedetek gyümölcseit teremje.

### **12. cikkely: Az újjászületés természetfeletti munka**

S ez az újjászületés, az új teremtés, a halálból való feltámadás, és életre kelés, mely oly világosan jelentetik ki a Szentírásban, s amit Isten a mi segítségünk nélkül munkál bennünk. Ez azonban természetesen nem következik be pusztán csak a külső tanítás, erkölcsi meggyőzés, vagy olyan tevékenység által, mellyel miután Isten elvégezte a maga részét, az ember hatalmában maradna, hogy újjászületik, és megtér-e, vagy sem. Sőt, ez teljességgel természetfeletti munka, olyan, mely egyszerre a leghatékonyabb és a legörömtelibb, csodálatos, rejtett és kifejezhetetlen munka, mely nem kevesebb, vagy alantasabb a teremtésnél, vagy a halottak feltámasztásánál, amiképpen ezt a Szentírás (a Szerzője által ihletve) tanítja. Ennek eredményeképpen mindazok, akiknek a szívében Isten ezen a csodálatos módon munkálkodik, biztosan, hiánytalanul és hatékonyan újjászületnek, és ténylegesen hisznek. Azután az akarat, mely ekkorra megújult, nemcsak Isten által megelevenített és készített, hanem Isten által megelevenítvén és készítettvén maga is aktív. Ebből az okból mondhatjuk joggal, hogy az ember, a kapott kegyelem által hisz és megtér.

### **13. cikkely: Az újjászületés felfoghatatlan módja**

Ebben az életben a hívők nem képesek ennek a munkálkodásnak a működését teljes mértékben megérteni, hanem megelégednek annak felismerésével és megtapasztalásával, hogy Isten eme kegyelme által hisznek szívvel és szeretik a Megváltójukat.

### **14. cikkely: A mód, ahogyan Isten hitet ad**

Így tehát a hit Isten ajándéka, de nem abban az értelemben, hogy Isten választásra kínálja fel az embernek, hanem ténylegesen megadja neki, belé leheli és ülteti. S abban az értelemben sem ajándék, hogy Isten csak képességet adományoz a hitre, majd egyetértésre vár – a hit cselekedetére – az ember választásaképpen. Ez inkább abban az értelemben ajándék, hogy Aki mind az akarást, mind s cselekedeteket, sőt valójában minden dolgot munkál mindenkiben, hozza létre az emberben mind a hinni akarást, mind magát a hitet.



## **15. cikkely: A válaszok Isten kegyelmére**

Isten nem tartozik ezzel a kegyelemmel bárkinek. Mert mivel tartozna Isten olyasvalakinek, aki bármit is adhatna Neki, amit Ő visszafizet? Valóban, mivel tartozhatna Isten olyasvalakinek, aki semmit sem képes adni a magáéból, csak a bűnt és a hamisságot? Ezért az, aki ezt a kegyelmet megkapja, egyedül Istennek tartozik örök hálával, és Neki adja azt. Aki viszont nem kapja meg, az vagy egyáltalában nem törődik a lelki dolgokkal, és megelégszik ebben az állapotában, vagy ostobán dicsekszik a magabiztosságában olyasvalamivel, amivel nem is rendelkezik. Ezen kívül az apostolok példáját követve a legjobb reménységgel kell gondolkodnunk és szólnunk azokról, akik külsőleg gyakorolják a hitüket, és megjobbítják életüket, mert a szív belső kamrái előttünk ismeretlenek. Másokat illetően viszont, akik még nem kaptak elhívást, Istenhez kell imádkoznunk, Aki úgy szólítja elő a nem létező dolgokat, mint a létezőket. Semmiképpen sem szabad azonban büszkén náluknál többre tartanunk magunkat, mintha különbek lennénk.

## **16. cikkely: Az újjászületés hatásai**

Azonban amiképpen a bukás következtében az ember nem szűnt meg értelemmel és akarattal felruházott embernek lenni, s amiképpen a bűn az egész emberi fajban elterjedve nem semmisítette meg az emberi természetet, hanem csak eltorzította és lelkileg ölte meg, úgy az újjászületés isteni kegyelme sem úgy tevékenykedik az emberekben, mintha azok fatuskók, vagy kövek lennének. Azaz nem semmisíti meg az akaratot, és annak jellemzőit, illetve nem kényszeríti a vonakodó akaratot erővel, hanem lelkileg megelevenít, meggyógyít, megújít, és – azonnal kellemes és erőteljes módon – hajlítja vissza. Ennek eredményeképpen a Lélek készséges és őszinte engedelmsége kezd uralkodni ott, ahol előzőleg a test lázadása és ellenszegülése volt teljesen az úr. Akaratunk igazi és lelki helyreállítása és szabadsága ebben rejlik. Azaz, ha minden jó dolog csodálatos Alkotója nem foglalkozna velünk, az embernek nem volna semmi reménysége kiszabadulni a bukásából a saját szabad akaratával, mellyel romlásba taszította magát, mikor az még ép volt.

## **17. cikkely: Isten eszközei az újjászületésben**

Pont amiképpen Isten mindenható munkája, mellyel természetes életünket hozza létre és tartja fenn, nem helyezi hatályon kívül, hanem épp megköveteli azon eszközök használatát, melyekkel Isten az Ő végtelen bölcsességéből és jóságából a hatalmát kívánta gyakorolni, úgy Isten fent említett természetfeletti munkája, mellyel újjászüli minket, sem helyezi hatályon kívül, vagy érvényteleníti az evangélium használatát, melyet Isten az Ő végtelen bölcsességében az újjászületés magjának és a lélek táplálékának jelölt ki. Emiatt az apostolok és az őket követő tanítók kegyes módon tanították a népet Isten eme kegyelméről arra, hogy Neki adják a dicsőséget, és fogjanak vissza minden gőgöt. Ugyanakkor nem hanyagolták el az evangélium szent intéseinek eszközével a népet az Íge és a sákramentumok kiszolgáltatása mellett fegyelmezni. Ezért nem kérdéses: a tanítók vagy a tanultak az egyházban manapság sem engedhetik meg maguknak Isten megkísértését azzal, hogy elkülönítik azt egymástól, amit Ő a saját jótetszéséből szorosán egymáshoz akart kapcsolni. Kegyelem ugyanis intéseken át adatik, s minél készségesebben látjuk el a saját kötelezettségeinket, rendszerint annál fényesebb Isten munkájának jótéteménye is bennünk, és annál jobban halad előre az Ő munkája. Egyedül az Ővé minden dicsőség mind az eszközökért, mind az üdvösség gyümölcseért és hatékonyságáért. Ámen.

## **A tévelygések elutasítása**

Az ortodox tanítás kifejtése után a zsinat elveti azok tévelygését,

I. Akik azt tanítják, hogy tulajdonképpen nem mondható, hogy az eredendő bűn önmagában elégséges az egész ember faj elítéléséhez, vagy az időbeli és az örök büntetés kiérdemléséhez. Ők ugyanis ellentmondanak az apostolnak, aki ezt mondja: „egy ember által jött be a világra a bűn és a bűn által a halál, és akképen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenkinek vétkeztek” (Rm5:12), továbbá „az egyetlen bünt követő vétkeesség hozta el az ítéletet” (Rm5:16),<sup>275</sup> illetve: „a bűn zsoldja halál” (Rm6:23).

II. Akik azt tanítják, hogy a lelki ajándékok, vagy a jó hajlamok és erények, mint amilyen a jóság, a szentség és az igazságosság nem lehettek benne az ember akaratában, mikor először megteremtett, így nem is választhatott külön az akarattól a bukás során. Ez ugyanis ellentétben áll az Isten képmásának az apostol által adott leírásával az Ef4:24-ben, ahol a képmást az igazság és a szentség fogalmaival írja le, melyek ténylegesen az akaratban lakoznak.

III. Akik azt tanítják, hogy a lelki halálban a lelki ajándékok nem lettek elkülönítve az ember akaratától, mert az akarat önmagában soha meg nem romlott, hanem csak akadályoztatott az elem sötétsége, valamint az érzelmek engedetlensége által, ezért az akarat képes gyakorolni a veleszületett szabad képességeit, ha ezeket az akadályokat eltávolítják. Azaz, magától is képes akarni és választani az elébe tárt jót – illetve nem akarni és nem választani azt. Ez újabban megjelent tévelygés, mely tulajdonképpen a szabad választás erejét magasztalja fel, ellentétben Jeremiás „Csalárdabb a szív mindennél, és gonosz az; kicsoda ismerhetné azt?” (Jer17:9), valamint az apostol „A kik [az engedetlenség fiai] között forgolódtunk egykor mi is mindnyájan a mi testünk kívánságaiban, cselekedvén a testnek és a gondolatoknak akaratját” (Ef2:3) szavaival.

IV. Akik azt tanítják, hogy az újjá nem született ember nem teljesen halott a bűneiben, illetve nincs teljességgel megfosztva attól a képességétől, hogy cselekedje a lelki jót, hanem éhezi és szomjúhozza az igazságosságot, vagy az életet, és azt hogy a megtört és bűnbánó lelkét Istennek tetsző áldozatként kínálja. Ezek a nézetek ugyanis ellentétesek a Szentírás világos tanításával: „holtak valátok a ti vétkeitek és bűneitek miatt” (Ef2:1, 5). „az ember... szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz” (1Móz6:5, 8:21). Emellett az éhezés és a szomjúhozás a nyomorúságból való megszabadulás és az élet után, valamint a megtört lélek áldozatul kínálása Istennek csak az újjászületettekre és az áldottaknak nevezettekre jellemző (Zsolt51:17, Mt5:6).

V. Akik azt tanítják, hogy a romlott és természeti ember képes olyan jól használni az általános kegyelmet (ami alatt ők a természet világosságát értik), vagy a bukás után még megmaradt ajándékokat, amivel képes fokozatosan a nagyobb – evangéliumi, vagy üdvözítő – kegyelmet, sőt magát az üdvösséget is megszerezni, s Isten a Maga részéről ezen a módon áll készen kinyilatkoztatni Krisztust minden embernek, mert mindenkinek elégséges mértékben és hatékonyan bocsátja a rendelkezésére a Krisztus kinyilatkoztatásához, a hithez és a megtéréshez szükséges eszközöket. A Szentírás ugyanis, hogy már ne is említsük a korok tapasztalatát, bizonyosságot tesz arról, hogy ez hamis: „Közli igéit Jákóbbal, törvényeit s végzéseit Izráellel. Nem tesz így egyetlen néppel sem; végzéseit sem tudatja velök.”

---

<sup>275</sup> A Károli-fordítás szerint: „az ítélet egyből lett kárhozottá”.

(Zsolt147:19.20). Isten „az elmúlt időkben hagyta a pogányokat mind a maguk útján haladni” (Csel14:16). „Misia felé menvén, igyekeznek [ti. Pál és útítársai] vala Bithiniába jutni; de nem ereszté őket a Lélek”, és „áthaladván azért Misián, lemenének Tróásba” (Csel16:6-7)

VI. Akik azt tanítják, hogy az ember igazi megtérésében Isten nem tölthet új minőségeket, hajlamokat, vagy ajándékokat az akaratába, s valójában a hit, mely által először jutunk a megtérésre, és amitől kapjuk a „hívó” nevet, nem Isten által belénk töltött minőség, vagy ajándék, hanem csak az ember cselekedete, s nem nevezhető ajándéknak a hitre jutás képességét kivéve. Ezek a nézetek ugyanis ellentmondanak a Szentírásnak, mely bizonyosságot tesz arról, hogy Isten igenis beletölti a szíveinkbe a hit és az engedelmesség új minőségeit és a szeretetének megtapasztalását: „Törvényemet az ő belsejökbe helyezem, és az ő szívékbe írom be” (Jer31:33). „Mert vizet öntök a szomszédjáhozra, és folyóvizet a szárazra; kiöntöm lelkemet a te magodra” (Ézs44:3). „Az Istennek szerelme kitöltetett a mi szívünkbe a Szent Lélek által, ki adatott nekünk” (Rm5:5). S ellentétben állnak az egyház folytonos gyakorlatával is, ahogyan a prófétával együtt imádkozik: „Téríts meg engem és megtérek” (Jer31:18).

VII. Akik azt tanítják, hogy a kegyelem, mely által megtérünk Istenhez nem több, mint gyengéd rábeszélés, vagy (amiképpen mások magyarázzák) a legnemesebb, és az ember természetéhez leginkább illő mód, ahogyan Isten munkálkodik az ember megtérésében, a meggyőzéses mód. Sőt, hogy semmi sem gátolja az erkölcsi meggyőzés eme kegyelmét abban, hogy akár önmagában lelkiekké tegye a természeti embereket, s valójában Isten nem hozza létre másként az akarat egyetértését, mint ezzel az erkölcsi meggyőzéssel. Továbbá, hogy Isten munkájának a hatékonysága, mely felülmúlja a Sátán munkáit, abban a tényben rejlik, hogy Isten örökkévaló javakat ígér, míg a Sátán csak mulandókat.

Ez a tanítás ugyanis teljességgel pelágiánus, és az egész Szentírással ellentétes, ami emellett a meggyőzés mellett elismer egy sokkal hatékonyabb és isteni módot is, mellyel a Szentlélek cselekszik az ember megtérésében. Amiképpen az Ezék36:26 megfogalmazza: „És adok néktek új szívet, és új lelket adok belétek, és elveszem a kőszívet testetekből, és adok néktek hússzívet”.

VIII. Akik azt tanítják, hogy Isten az emberek megújításában nem veti be mindenható erejét, mellyel hatékonyan és biztosan képes az ember akaratát a megtérésre és a hitre hajlítani, hanem amikor Isten már elvégezte minden kegyelmi munkáját az ember megtérésében, az ember akkor is képes úgy ellenállni Isten és a Lélek az ő megújítására vonatkozó szándékának és akaratának, s sokszor ténylegesen meg is teszi ezt, hogy teljességgel meghíúsítja a saját újjászületését. Valójában tehát az ő hatalmában marad annak eldöntése, hogy újjászülessen-e, vagy sem. Ez ugyanis elveti Isten kegyelmének hatékony működését a megtérésünkben, és aláveti a mindenható Isten tevékenységét az ember akaratának. Ez ellentétes az apostolok szavaival, akik azt tanítják, hogy „hiszünk, az Ő hatalma erejének ama munkája szerint” (Efl:19), továbbá, hogy Isten „töltse be a kegyességének meg nem érdemelt jóakarátát és a hit munkáját bennünk hatalommal” (2Thessz1:11),<sup>276</sup> valamint, hogy „az ő isteni ereje mindennel megajándékozott minket, a mi az életre és kegyességre való” (2Pt1:3).

IX. Akik azt tanítják, hogy a kegyelem és a szabad választás egymást kiegészítő részek, melyek együttműködnek a megtérés kezdeményezésében, továbbá hogy a kegyelem nem előzi meg – oksági sorrendben – az akarat hatékony befolyását. Azaz, Isten nem segíti

---

<sup>276</sup> A Károli-fordítás szerint: *töltsön be titeket a jóban való teljes gyönyörűséggel, és a hitnek hathatós munkálásával – a ford.*

hatékonyan az ember akaratát, hogy ő megtérésre jusson már azelőtt, hogy az ember akarata maga is megmozdulna, és elhatározásra jutna. Már a korai egyház is régen elítélte ezt a tantételt a pelágiánusoknál az apostol szavainak alapján: „Annakokáért tehát nem azé, a ki akarja, sem nem azé, a ki fut, hanem a könyörülő Istené” (Rm9:16). Továbbá: „Mert kicsoda különböztet meg téged?” és „Mid van ugyanis, a mit nem kaptál volna?” (1Kor4:7), valamint „Mert Isten az, a ki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből” (Fil2:13).

# **A tanítás ötödik fő pontja: A szentek állhatatossága**

## **1. cikkely: Az újjászületettek nem mentesek teljesen a bűntől**

Azok az emberek, akiket Isten a saját céljának megfelelően elhív az Ő Fiával, Jézus Krisztussal, a mi Urunkkal való közösségre, és újjászül a Szentlélek által, azokat a bűn uralmától és rabszolgaágától is megszabadítja, bár ebben az életben nem teljes mértékben adja meg a szabadulást a test indulatától és a bűn testétől.

## **2. cikkely: A hívő reakciója a gyengeség bűneire**

Miután a gyengeség bűnei napi rendszerességgel jelentkeznek, és beszennyezik Isten népének még a legjobb cselekedeteit is, állandó okot adván nekik ezzel arra, hogy megalázkodjanak az Isten előtt, odameneküljenek a megfeszített Krisztushoz, egyre jobban és jobban halálra adják a testet a könyörgés Lelke és a kegyesség szent gyakorlása által, törekedjenek a tökéletességre, míg ki nem szabadulnak ebből a halál eme testéből, és nem kezdenek el uralkodni Isten Bárányával a mennyben.

## **3. cikkely: A megtértek megőrzése Isten által**

A bennük lakozó bűn eme maradékai, valamint a világ és a Sátán kísértései miatt a megtértek nem lennének képesek megállni ebben a kegyelemben csak a saját erejükre támaszkodva. Isten azonban hűséges, és könyörületesen megerősíti őket az egyszer rájuk ruházott kegyelemben, és hathatósan megtartja őket abban mindvégig.

## **4. cikkely: Az igaz hívők komoly bűnbe esésének veszélye**

Noha Isten ereje úgy megerősíti és megtartja az igaz hívőket a kegyelemben, hogy azzal a test nem versenyezhet, a megtérteket Isten nem mindig úgy indítja fel és készíti, hogy bizonyos konkrét tevékenységek során a saját hibájukból ne lennének képesek eltávolodni a kegyelem vezetésétől, s a test vágyaitól félrevezettetvén, utat engedni azoknak. Emiatt folytonosan ügyelniük és imádkozniuk kell, hogy elkerülhessék a kísértéseket. Mikor ezt elmulasztják megtenni, akkor nemcsak a test, a világ és a Sátán képesek őket bűnökbe belevinni, mégpedig komolyakba és gyalázatosakba, hanem Isten igazságos hozzájárulása is lehetővé teheti néha ezt. Erre nyújtanak példát Dávidnak, Péternek és más szenteknek a Szentírásban leírt bűnbeesései.

## **5. cikkely: Az efféle komoly bűnök hatása**

Az efféle komoly bűnökkel azonban nagyon megsértik Istent, kiérdemlik a halálos ítéletet, megszorítják a Szentlelket, felfüggesztik a hit gyakorlását, súlyosan megsebzik a lelkiismeretüket, s néha még a kegyelem tudatát is elveszítik egy időre – amíg, miután őszinte megtéréssel vissza nem tértek a helyes útra Isten atyai ábrázata nem ragyog rájuk ismét.

## **6. cikkely: Isten megmentő beavatkozása**

Isten ugyanis, Aki könyörületben gazdag, a kiválasztásra vonatkozó megmásíthatatlan céljának megfelelően nem vonja meg a Szentlelket teljességgel az övéitől még akkor sem, ha

fájdalmasan elbuknak. S elbukni sem hagyja őket úgy, hogy elveszítsék az örökbefogadás kegyelmét, és a megigazultság állapotát, vagy halálos bünt kövessenek el (amilyen a Szentlélek elleni bűn), s Átala teljességgel elhagyatva az örök pusztulásba taszítsák magukat.

## **7. cikkely: Megújulás a megtérésre**

Mert Isten először is megőrzi ezekben a szentekben – még ha el is buknek – az ő elpusztíthatatlan magvát, amelyből újjászülettek, nehogy az elpusztuljon, vagy kihulljon belőlük. Másodszor, Igéjével és Lelkével biztosan és hatékonyan megújítja őket a megtérésre, így szívbeli és Isten szerinti fájdalmat érezvén az elkövetett bűnök miatt, a hiten át és bűnbánó szívvel keresik és szerzik meg a bűnbocsánatot a Közbenjáró vérében. Ezután ismét tapasztalják a kibékített Isten kegyelmét, a hiten keresztül hálát adnak a könyörületéért, s attól kezdve még buzgóbban munkálják a saját üdvösségüket félelemmel és reszketéssel.

## **8. cikkely: E megtartatás bizonyossága**

Nem a saját érdemükből, vagy erejükből, hanem Isten meg nem érdemelt könyörületéből nem veszítik tehát telességgel el a hitet és a kegyelmet, illetve nem maradnak meg a bukásukban mindvégig és vesznek el örökre. Önmagukat illetően ez nemcsak könnyen megtörténhetne, hanem kétségtelenül meg is történne, de Istent illetően ez nem történhet meg, mert az Ő terve meg nem változtatható, ígérete meg nem hiúsulhat, s az Ő célja szerinti elhívás nem vonható vissza, továbbá Krisztus érdeme, valamint az Ő közbenjárása és megőrzése nem hatástalanítható, s a Szentlélek elpecsételése sem érvényteleníthető, vagy törölhető el.

## **9. cikkely: A megőrzés bizonyossága**

Az üdvösségre választottak eme megőrzését, valamint az igazi hívők hitben való kitartását illetően a hívők maguk is képesek megbizonyosodni, és meg is bizonyosodnak róla a hitük mértéke szerint, mely által szilárdan hiszik, hogy mindig megmaradnak az egyház igazi és élő tagjainak, s megkapták a bűnbocsánatot és az örök életet.

## **10. cikkely: E bizonyosság alapja**

Ennek megfelelően ez a bizonyosság nem valami magánkijelentésből fakad, mely az Íge felett, vagy azon kívül áll, hanem az Isten ígéretébe vetett hitből, amit nagyon bőségesen az Ő Igéjében a mi vigasztalásunkra, valamint a bizonyosságból, ahogyan „a Lélek bizonyosságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk... és örökösök” (Rm8:16-17), végül pedig a tiszta lelkiismeretre és a jócselekedetekre való komoly és szent törekvésből. S ha Isten választottai ebben a világban nem rendelkeznének azzal a jól megalapozott vigasztalással, miszerint a győzelem az övék, s ez megbízható garanciája az örök boldogságnak, mindenki között ők lennének a legnyomorultabbak.

## **11. cikkely: E bizonyossággal kapcsolatos kételyek**

Emellett a Szentírás is bizonyosságot tesz arról, hogy a hívőknek ebben az életben küzdeniük kell a testtel, és a komoly kísértések közepette nem mindig tapasztalják a hit eme teljes bizonyosságát, valamint az állhatatosság biztosságát. Isten azonban, minden vigasztalás Atyja „nem hágy titeket feljebb kísértetni, mint elszenvedhetitek; sőt a kísértéssel egyetemben

a kimenekedést is megadja majd, hogy elszenvedhessétek” (1Kor10:13), s a Szentlélek által megeleveníti őket az állhatatosságuk bizonyosságában.

## **12. cikkely: E bizonyosság, mint a kegyesség serkentője**

Az állhatatosság eme bizonyossága nagyon távol áll attól, hogy az igazi hívőket büszkékké, és testiesen önteltekké tegye. Inkább a valódi gyökere az alázatosságnak, a gyermekies tiszteletnek, az igazi kegyességnek, a kitartásnak a konfliktusokban, a buzgó imádkozásnak, az állhatatosságnak a kereszthordozásban, az igazság megvallásának és a jól megalapozott örömmek Istenben. Az elmélkedés ezen a jótéteményen serkentőleg hat a hálaadás és a jócselekedetek komoly és folytonos gyakorlására, amiképpen az nyilvánvaló a Szentírás bizonyágtételeiből és a szentek példáiból.

## **13. cikkely: E bizonyosság nem indíték a gondatlanságra**

Sem a megújult magabiztosság, sem a kitartás nem erkölcstelenséget, vagy a kegyesség iránti nemtörődömséget hoznak létre azokban, akik az elbukás után ismét a lábaikra állítatnak, hanem a még nagyobb törődést az Úr ama útjainak megőrzésére, melyeket Ő előre elkészített. Ők avégett őrzik meg ezeket az utakat, hogy rajtuk járván fenntarthassák az állhatatosságukkal kapcsolatos bizonyosságot, nehogy atyai jóságával visszaélve Isten kegyelmes ábrázata (mert a kegyesek számára az Ő arcának szemlélése az életnél is édesebb, de annak megvonása keserűbb a halálnál) ismét elforduljon tőlük, aminek az eredményeképpen még nagyobb lelki fájdalomba essenek.

## **14. cikkely: Az Isten által az állhatatossághoz használt eszközök**

S pontosan amiképpen tetszett Istennek elkezdni a munkáját bennünk az evangélium hirdetésével, úgy tartja fenn, folytatja, és fejezi be az Ő munkáját az evangélium hallgatása és olvasása, az azon való elmélkedés, a buzdításai, fenyegetései, és ígéretei, valamint a sákramentumok használata által.

## **15. cikkely: Ellenkező reakciók az állhatatosság tanításával szemben**

Az igaz hívők és szentek állhatatosságával és a benne való bizonyosságukkal kapcsolatos e tanítás – az a tanítás, melyet Isten oly gazdagon kijelentett az Ő Ígétében az Ő nevének dicsőségére és a kegyesek vigasztalására, valamint amit belevés a hívők szívébe – olyasvalami, amit a test nem ért meg, a Sátán gyűlöl, a világ kinevet, amelyet a tudatlanok és a képmutatók elcsúrnak-csavarnak, s amelyet a tévelygés lelkei támadnak. Krisztus menyasszonya viszont mindig nagyon gyengéden szerette ezt a tanítást, és felbecsülhetetlenül drága kincsként kitartóan védelmezte. Isten pedig, Aki ellenében semmiféle terv nem állhat meg, és semmiféle erő nem győzhet, gondoskodik majd róla, hogy továbbra is ezt cselekedje. Egyedül ennek az Istennek, az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek adassék tisztelet és dicsőség örökkön örökké. Ámen.

## **A tévelygések elutasítása**

a szentek állhatatosságával kapcsolatos tanítást illetően

Az ortodox tanítás kifejtése után a zsinat elveti azok tévelygését,

I. Akik azt tanítják, hogy az igaz hívők kitartása nem a kiválasztás hatása, vagy Isten ajándéka, amit Krisztus halála foganatosít, hanem az Újszövetség feltétele, melynek az embernek – ahogyan ők nevezik – a „végérvényes” kiválasztását és megigazulását megelőzően kell eleget tennie a saját szabad akaratából. A Szentírás ugyanis bizonyosságot tesz arról, hogy az állhatatosság a kiválasztás következménye, ami a választottaknak Krisztus halálának, feltámadásának és közbenjárásának érdemei által adatik meg: „a választottak ellenben megnyerték, a többiek pedig megkeményítették” (Rm11:7). Továbbá: „A ki az ő tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem őt mindnyájunkért odaadta, mimódon ne ajándékozna vele együtt mindent minékünk? Kicsoda vádolja az Isten választottait? Isten az, a ki megigazít; Kicsoda az, a ki kárhoztat? Krisztus az, a ki meghalt, sőt a ki fel is támadott, a ki az Isten jobbán van, a ki esedezik is érettünk. Kicsoda szakaszt el minket a Krisztus szerelmétől?” (Rm8:32-35)

II. Akik azt tanítják, hogy Isten elegendő erővel látja el a hívőt a kitartáshoz, és kész megőrizni ezt az erőt a hívőben, ha ellátja a kötelességét, de még ha minden rendelkezésre is áll, ami a hitbéli állhatatossághoz szükséges, s amiket Isten kegyeskedett megadni a hit fenntartásához, akkor is az ember akaratának választásán múlik, hogy kitart-e, vagy sem. Ez a nézet ugyanis nyilvánvalóan pelágiánus, és noha szabaddá igyekszik tenni az embert, mégis szentségtörővé teszi. Ez ellentétes az evangéliumi tanítás tartós egyhangúságával, mely elveszi az embertől a dicsekedés minden lehetőségét, és e jótéteményért egyedül Isten kegyelmét dicséri. Ellentétes az apostol tanításával is, miszerint „A ki [Isten] meg is erősít titeket mindvégig feddhetetlenségben, a mi Urunk Jézus Krisztusnak napján” (1Kor1:8)

III. Akik azt tanítják, hogy azok, akik ténylegesen hisznek, és újjászülettek, nemcsak elveszíthetik teljesen és véglegesen a megigazító hitet, valamint a kegyelmet és az üdvösséget, hanem gyakran ténylegesen el is veszítik azt, és örökre elvesznek. Ez a vélemény ugyanis érvényteleníti a megigazulásnak és újjászületésnek magát a kegyelmét, valamint a Krisztus általi állandó megtartatást, s ellentétes Pál apostol világos szavaival: Ha „mikor még bűnösök voltunk, Krisztus érettünk meghalt. Minekutána azért most megigazultunk az ő vére által, sokkal inkább megtartatunk a harag ellen ő általa” (Rm5:8-9). De ellentétes János apostol szavaival is: „Senki sem cselekszik bűnt, a ki az Istentől született, mert benne marad annak magva; és nem cselekedhetik bűnt, mivelhogy Istentől született” (1Jn3:9). S ellentétes Jézus Krisztus szavaival is: „És én örök életet adok nékik; és soha örökké el nem vesznek, és senki ki nem ragadja őket az én kezemből. Az én Atyám, a ki azokat adta nékem, nagyobb mindeneknél; és senki sem ragadhatja ki azokat az én Atyámnak kezéből” (Jn10:28-29).

IV. Akik azt tanítják, hogy azok, akik ténylegesen hisznek, és újjászülettek, elkövethetik a halálos bűnt (a Szentlélek elleni bűnt). Ugyanaz a János apostol ugyanis, miután szólt azokról, akik elkövetik a halálos bűnt, és megtiltotta az értük való imádkozást (1Jn5:16-17), rögtön hozzátette: „Tudjuk, hogy valaki Istentől született, nem vétkezik: hanem a ki Istentől született, megőrzi magát, és a gonosz nem illeti őt.” (18. vers)

V. Akik azt tanítják, hogy a speciális kijelentéstől eltekintve senki sem képes semmiféle bizonyossággal sem rendelkezni az állhatatosságot illetően ebben az életben. Ezzel



a tanítással ugyanis a hívők jól megalapozott vigasztalása ebben az életben elvétetik. És a katolikusok kételkedése ismét bekerül az egyházba. A Szentírás azonban a bizonyosságot sok helyen nem a speciális és rendkívüli kijelentésből, hanem az Isten gyermekeire jellemző jelekből és Isten teljességgel megbízható ígéreteiből származtatja. S különösen Pál apostol: „Sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagy a mi Urunk Jézus Krisztusban” (Rm8:39), és János apostol: „És a ki az ő parancsolatait megtartja, az Ő benne marad és Ő is abban; és abból ismerjük meg, hogy bennünk marad, abból a Lélekből, a melyet nekünk adott.” (1Jn3:24).

VI. Akik azt tanítják, hogy az állhatatossággal és az üdvösséggel kapcsolatos bizonyosság a saját természeténél és jellegénél fogva ópiumos a test, valamint ártalmas a kegyesség, a jó erkölcs, az imádkozás, és más szent gyakorlatok számára, viszont a kételkedés ezzel kapcsolatosan dicséretes. Ezek az emberek ugyanis azt mutatják ki, hogy nem ismerik Isten kegyelmének hatékony működését, és a bennünk lakozó Szentlélek munkáját, továbbá ellentmondanak János apostolnak, aki kijelenti: „Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, és még nem lett nyilvánvalóvá, hogy mivé leszünk. De tudjuk, hogy ha nyilvánvalóvá lesz, hasonlókká leszünk Ő hozzá; mert meg fogjuk őt látni, a mint van. És a kiből megvan ez a reménység Ő iránta, az mind megtisztítja ő magát, a miképen Ő is tiszta.” (1Jn3:2-3) Sőt őket mind az ószövetségi, mind az újszövetségi szentek példái is megcáfolják, akik noha bizonyosak voltak a saját állhatatosságukban és üdvösségükben, mégis állandóan imádkoztak és tették a kegyesség egyéb gyakorlatait.

VII. Akik azt tanítják, hogy azok hite, akik csak ideig-óráig hisznek, nem különbözik másban az üdvözítő hittől, csak annak időtartamában.

A Mt13:20 és azt követő, valamint Lk8:13 és azt követő igeversekben ugyanis Maga Krisztus határozza meg világosan ezeket a további különbségeket az időleges és az igaz hívők között: azt mondja, az előbbieknél sziklás talajra hull az Íge magva, míg az utóbbiaknál a jó földbe, vagy a jó szívbe. Az előbbieknél nincs annak gyökere, míg az utóbbiaknál szilárdan meggyökereszik. Az előbbieknél nincsen annak gyümölcse, míg az utóbbiak kitartással, vagy állhatatosan teremnek gyümölcsöket különböző mértékben.

VIII. Akik azt tanítják, hogy nem abszurdum valaki számára, aki elveszítette korábbi megújulását, ismét újjászületni, s valójában ez gyakran meg is történik.

Ez a tanítás ugyanis tagadja Isten magvának elpusztíthatatlan jellegét, mely által újjászületünk, s ellentétes Péter apostol tanításával, aki ezt mondta: „újonnan születettek nem romlandó magból, de romolhatatlanból, Istennek Ígéje által, a mely él és megmarad örökké” (1Pt1:23).

IX. Akik azt tanítják, hogy Krisztus sehol nem imádkozott a hívők biztos megtartásáért a hitben. Ők ugyanis Magának Krisztusnak mondanak ellen, mikor Ő ezt mondja: „De én imádkoztam érted [Péter], hogy el ne fogyatkozzék a te hited” (Lk22:32), továbbá az evangéliumot megíró Jánosnak, aki bizonyosságot tesz a János 17-ben, hogy Krisztus nemcsak értünk, hanem mindazokért is imádkozott, akik majd az ő üzenetükre fognak hinni: „Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, a kiket nekem adtál” (11. vers), és „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket e világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól” (15. vers).

## Záró megfontolások

### **A hamis vádak visszautasítása**

Ez tehát az ortodox tanítás világos, egyszerű és egyenes magyarázata a Hollandiában vitatott öt tantétel vonatkozásában, valamint a tévelygések elutasítása, melyek egy időre megzavarták a holland gyülekezeteket. A zsinat kijelenti, hogy ez a magyarázat és elutasítás Isten Ígéből származik, és összhangban áll a református egyházak hitvallásaival. Ebből világosan kiderül, hogy azok, akikről senki sem gondolná, egyáltalában semmiféle igazságot, egyenlőséget és irgalmasságot sem mutatnak, mikor azt akarják, hogy az emberek abban higgyenek, hogy

- a református egyház tanítása az eleve elrendelésről és az ehhez kapcsolódó dolgokról a maga természeténél fogva alkalmas az emberek elméjének eltérítésére a kegyességtől és a vallástól, ópiumos a test számára és gonosz, s a Sátán erődje, amelyben meglapulva les az emberekre, a legtöbbet közülük meg is sebesíti, és végzetesen átdöf sokakat a kétségbeesés és az elbizakodottság nyilaival;

- ez a tanítás Istent megteszi a bűn szerzőjének, egy igazságtalan, zsarnok képmutatónak, s az egész nem más, mint újrafényezett sztoicizmus, manicheizmus, libertinizmus és mohamedánizmus;

- ez a tanítás testileg elbizakodottakká teszi az embereket, mert meggyőzi őket arról, hogy semmi sem veszélyezteti a választottak üdvösségét, függetlenül az életvitelüktől, így a legszörnyűsebb bűnöket is magabiztosan elkövethetik, viszont semmi sincs hasznukra az elvetetteknek az üdvösségre, még ha hűségesen meg is tették a szentek összes cselekedeteit;

- ez a tanítás azt jelenti, hogy Isten az akarata pusztán és fenntartás nélküli választásával, bármely bűnnek a legcsekélyebb figyelembe vétele nélkül rendelte el előre és teremtette meg a világ nagyobb részét az örök kárhozatra; hogy ugyanazon a módon, ahogyan a kiválasztás a forrása és az oka a hitnek és a jócselekedeteknek, úgy oka az elvesztésnek a hitlenség és az istentelenség; hogy a hívők nagyon sok csecsemője szakasztatik el a maga ártatlanságában anyjuk emlőjéről és vettetik bele kegyetlenül a pokolba úgy, hogy sem Krisztus vére, sem a keresztségük, sem az egyháznak a keresztelésükkor elmondott imái sincsenek semmi hasznukra; s még nagyon sok ehhez hasonló vádaskodást, amit a református egyházak nemcsak visszautasítanak, de teljes szívükből meg is tagadnak.

Ezért a dordti zsinat az Úr nevében kéri mindazokat, akik őszintén hívják segítségül a mi Megváltó Úr Jézus Krisztusunk nevét, hogy a református egyházak hitéről ne az itt-ott összeszedetett hamis vádak, vagy akár a nagyszámú ókori és modern kori szaktekintély magánvéleménye alapján alkossanak ítéletet – mely magánvéleményeket gyakran a szövegkörnyezetből kiszakítva, vagy rosszul, elcsúszva-csavarva idézik, hogy azok más jelentést közvetítsenek – hanem az egyházak saját hivatalos hitvallásai, valamint az ortodox tanítás jelen magyarázata alapján, mely utóbbihoz a zsinat tagjai valamennyien egyhangúlag adták az egyetértésüket.

Emellett a zsinat komolyan figyelmezteti a hamisan vádaskodókat, hogy vegyék fontolóra: Istennek mennyire súlyos ítélete vár mindazokra, akik hamis bizonyságokat tesznek oly sok egyházzal és azok hitvallásai ellenében, s megpróbálják elfogulttá tenni sokak elméjét az igaz hívők közösségével szemben.

Végül a zsinat arra ösztökéli a Krisztus evangéliumának minden szolgáló testvérét, hogy istenfélő és tiszteletteljes módon bánjon ezzel a tanítással az akadémiai intézményekben ugyanúgy, mint a gyülekezetekben. Tegyék ezt mind szóban, mind írásban, Isten nevének dicsőségére, az élet szentségére és a nyugtalan lelke vigasztalására tekintettel.

Gondolkodjanak, valamint beszéljenek a Szentírással együtt a hit analógiájának megfelelően. Végül tartózkodjanak mindazon beszédmódoktól, melyek túllépik a nekünk a Szentírás valódi értelme által kiszabott korlátokat, s amelyek a pimasz bölcselkedőknek valódi alkalmat teremthetnek a református egyházak tanításának gúnyolására, sőt, az azzal szembeni hamis vádak megfogalmazására.

Az Isten Fia, Jézus Krisztus, Aki az Atya jobbján ül és ajándékokat ad az embereknek, pedig szenteljen meg minket az igazságban, vezesse el az igazságra a tévelygőket, hallgattassa el azok száját, akik a szilárd tanítással szemben hamis vádakat fogalmaznak meg és adja meg Ígéje hűséges szolgálóinak a bölcsesség és a józan megítélés lelkét, hogy mindaz, amit mondanak, Isten dicsőségére és a hallgatóik épülésére szolgálhasson. Ámen.

# Chicagói Nyilatkozat

## a Biblia tévedhetetlenségéről

Ortodox nyilatkozat Isten nekünk adott kijelentésének természetéről.<sup>277</sup>

---

<sup>277</sup> Forrás: <http://www.apuritansmind.com/Creeds/ChicagoStatementInerrancy.htm>

## Tartalomjegyzék

Előszó .....	110
Összefoglaló .....	112
Megerősítő és tagadó cikkelyek .....	113
Magyarázat.....	116
A. Teremtés, kijelentés, ihletettség.....	116
B. Tekintély: Krisztus és a Biblia.....	117
C. Tévedhetetlenség, hibátlanság, magyarázat.....	117
D. Kétkedés és kritika .....	118
E. Továbbadás és fordítás .....	119
F. Tévedhetetlenség és hibátlanság .....	119

## Előszó<sup>278</sup>

A Szentírás tekintélye kulcskérdés a keresztyén egyház számára mind a jelen, mind minden korban. Azok, akik megvallják a hitüket Jézus Krisztusban, mint Úrban és Megváltóban, felszólítatnak arra, hogy mutassák be tanítványi mivoltuk valóságát az Isten írott Ígéje iránti alázatos és hűséges engedelmisséggel. Eltérrni a Szentírástól hitben, vagy viselkedésben hűtlenség a Mesterünkkel szemben. A Szentírás teljes igazságának és megbízhatóságának elismerése szükséges ahhoz, hogy tekintélyét teljes mértékben felfogjuk, és kellőképpen valljuk.

Az alábbi nyilatkozat újra kimondja a Szentírás eme tévedhetetlenségét, világossá téve, miképpen értjük mi ezt, és int a tagadása ellen. Meg vagyunk arról győződve, hogy a Szentírás tévedhetetlenségének tagadása annyi, mint Jézus Krisztus és a Szentlélek bizonyágtételének félreállítására, és annak az engedelmisségnek a megtagadása Isten saját Ígéjével szemben, ami a keresztyén hit jele. Időszerű kötelességünknek tekintjük ezt a nyilatkozatot tenni a tévedhetetlenség igazságától való, a keresztyén testvéreink között tapasztalható legutóbbi elhajlások, valamint a jelen tanításnak a világban megfigyelhető általános félreértésének fényében.

Ez a nyilatkozat három részből: egy összefoglalóból, a megerősítő és tagadó cikkelyekből, és az ehhez csatolt magyarázatból áll. Azok, akik aláírták az összefoglalót és a cikkelyeket, ki akarják fejezni a saját, a Szentírás tévedhetetlenségével kapcsolatos meggyőződésüket, továbbá s e tanítás növekvő megbecsülésére és megértésére akarják buzdítani és felhívni egymást, és az összes keresztyént. Elismerjük a rövid, intenzív konferencia során elkészített dokumentum korlátait, és nem javasoljuk, hogy ezt a Nyilatkozatot hitvallásként kezeljék. Mégis örülünk a meggyőződésünk erősödésének az együttes beszélgetések során, és azért imádkozunk, hogy az általunk aláírt Nyilatkozatot a mi Istenünk dicsőségére használják fel az egyház megreformálásában annak hitében, életében és küldetésében.

Ezt a Nyilatkozatot nem a civakodás, hanem az alázat és a szeretet lelkületével ajánljuk, amit Isten kegyelméből javasolunk kezelni minden jövőbeli, az általunk elmondottakból kialakuló párbeszédben. Örömmel elismerjük, hogy sokan, akik tagadják a Szentírás tévedhetetlenségét, nem mutatják ennek a tagadásnak a következményeit hitük és viselkedésük további részében, s tudatában vagyunk annak, hogy akik megvallják ezt a

---

<sup>278</sup> A „Chicagói Nyilatkozatot a Biblia tévedhetetlenségéről” az evangélikál vezetők a chicagói Hyatt Regency O’Hare szállodában 1978 őszén tartott nemzetközi csúcskonferenciáján fogadták el. Ez a kongresszust a Bibliai Tévedhetetlenség Nemzetközi Tanácsa szponzorálta. A Chicagói Nyilatkozatot majdnem 300 ismert evangélikál tanító írta alá, közöttük James Boice, Norman L. Geisler, John Gertsner, Carl F. H. Henry, Kenneth Kanzer, Harold Lindsell, John Warwick Montgomery, Roger Nicole, J. I. Packer, Robert Preus, Earl Radmacher, Francis Schaeffer, R. C. Sproul, és John Wenham.

A Bibliai Tévedhetetlenség Nemzetközi Tanácsa 1988-ban oszlott fel, miután elfogadtak három jelentős nyilatkozatot: egyet a Biblia tévedhetetlenségéről 1978-ban, egyet a bibliai hermeneutikáról 1982-ben, s egyet a Biblia alkalmazásáról 1986-ban. A jelen szöveg, mely tartalmazza a BTNT Előkészítő Bizottsága által írt „Előszót”, plusz az „Összefoglalót”, a „Megerősítő és tagadó cikkelyeket” és az ehhez kapcsolt „Magyarázatot”, teljes egészében megjelentette Carl F. H. Henry a *God, Revelation and Authority* című könyve 4. kötetében (Waco, TX: Word Books, 1979), a 211-219. oldalakon. A tizenkilenc helyeslő és tagadó cikkely rövid bevezetővel megjelent Norman L. Geisler és William E. Nix *A General Introduction to the Bible* című könyvében (Chicago: Moody Press, 1986) a 181.-185. oldalakon. Ezekhez a cikkelyhez hivatalos kommentárt R. C. Sproul írt az *Explaining Inerrancy: A Commentary* (Oakland, California, 1980) című könyvében. Norman Geisler pedig az *Inerrancy* (Grand Rapids, Zondervan, 1980) című kiadványban adta közre az 1978-as konferencia fő felszólalásait.

A jelen Nyilatkozatban használt egyes fogalmak magyarázata megtalálható az 1982-es, a bibliai hermeneutikával kapcsolatos nyilatkozatban..

tanítást, gyakran megtagadják azt az életükben azzal, hogy elmulasztják gondolatainkat és cselekedeteinket, hagyományainkat és szokásainkat ténylegesen alávetni az isteni Ígének.

Felhívunk mindenkit, hogy válaszoljon erre a Nyilatkozatra, akik okát látják a Szentírással kapcsolatos kijelentéseinek a megváltoztatására magának a Szentírásnak a világossága által, melynek a tévedhetetlen tekintélyéről azt tartjuk, amit mondunk. Nem állítunk személyes tévedhetetlenséget az általunk tett bizonyossággal kapcsolatosan, s hálásak leszünk minden segítségért, mely lehetővé teszi az Isten Ígétével kapcsolatos jelen bizonyoságtétel megerősítését.

## Összefoglaló

I. Isten, Aki Maga az Igazság és csak igazságot szól, azért ihlette a Szentírást, hogy általa jelentse ki Magát a bukott emberiségnek Jézus Krisztuson, mint Teremtőn és Úron, Megváltón és Bírón keresztül. A Szentírás Isten bizonyágtétele Önmagáról.

II. Az emberek által az Ő Lelke felügyelete alatt írott Szentírás, mint Isten saját Ígéje, tévedhetetlen isteni tekintéllyel rendelkezik minden általa érintett dologban. Úgy kell hinnünk benne, mint Isten tanításában mindenben, amit kijelent; úgy kell engedelmeskednünk neki, mint Isten parancsának mindenben, amit megkövetel; úgy kell magunkhoz ölelni, mint Isten zálogát mindenben, amit megígér.

III. A Szentlélek, a Szentírás isteni Szerzője egyszerre hitelesíti azt a számunkra az Ő belső bizonyágtételével, és nyitja meg elménket a jelentésének megértéséhez.

IV. Teljesen és verbálisan Istentől adatottként a Szentírás minden tanításában mentes a hibáktól és a tévedésektől: nem kevésbé az Istennek a teremtésben megtett cselekedeteiről, a világtörténelem eseményeiről, valamint a saját irodalmi, Istentől származó eredeteiről általa mondottakban, mint az Istennek az egyének életében megnyilvánuló üdvözítő kegyelméről tett bizonyágtételében.

V. A Szentírás tekintélye elkerülhetetlenül károsodik, ha ezt a teljes isteni tévedhetetlenséget bármi módon figyelmen kívül hagyjuk, vagy a Biblia sajátjával ellentétes igazságról alkotott nézettel tesszük viszonylagossá. Az efféle elhajlások jelentős veszteséget jelentenek mind az egyénnek, mind az egyháznak.



## Megerősítő és tagadó cikkelyek

1. cikkely:

Állítjuk, hogy a Szentírást Isten hiteles Ígéjeként kell fogadni.

Tagadjuk, hogy a Szentírás tekintélyét az egyháztól, a hagyományoktól, vagy bármely más emberi forrásból nyeri.

2. cikkely:

Állítjuk, hogy a Szentírás a legfelsőbb rendű írott mérce, mellyel Isten megköti a lelkiismeretet, az egyház tekintélye pedig alá van vetve a Szentírás tekintélyének.

Tagadjuk, hogy az egyházi hitvallások, zsinatok, vagy kinyilatkoztatások a Biblia tekintélyénél nagyobb, vagy azzal egyenlő tekintéllyel rendelkeznek.

3. cikkely:

Állítjuk, hogy az írott Íge egészében Isten által adott kijelentés.

Tagadjuk, hogy a Biblia pusztán csak bizonyágtétel a kijelentéshez, vagy csak a találkozás során válik kijelentéssé, vagy hogy érvényessége az emberek reagálásától függ.

4. cikkely:

Állítjuk, hogy Isten, Aki az emberiséget a Maga képmására teremtette, a nyelvet használta a kijelentés eszközeként.

Tagadjuk, hogy az emberi nyelv a teremtményi mivoltunk folytán olyannyira korlátozott, hogy ez alkalmatlanná tenné az isteni kijelentés közvetítésére. Továbbá azt is tagadjuk, hogy az emberi kultúra és nyelv bűn miatti megromlása megghiúsította Isten ihlető munkáját.

5. cikkely:

Állítjuk, hogy Isten kijelentése a Szentírásban progresszív volt.

Tagadjuk, hogy a későbbi kijelentés, mely betöltheti a korábbi kijelentést, azt valaha is helyesbítené, vagy annak valaha is ellentmond. Továbbá azt is tagadjuk, hogy bármiféle normatív kijelentés adatott volna Az Újszövetség könyveinek lezárása óta.

6. cikkely:

Állítjuk, hogy az egész Szentírás, valamint annak minden egyes része egészen az eredeti szavainak szintjéig isteni ihletés által adatott.

Tagadjuk, hogy a Szentírás ihletettsége helyesen állítható az egészéről a részei nélkül, vagy egyes részeiről az egésze nélkül.

7. cikkely:

Állítjuk, hogy az ihletettség olyan munka volt, melyben Isten emberi szerzőkön keresztül az Ő Lelkével adta nekünk az Ő Ígését. A Szentírás eredete isteni. Az isteni ihletés módszere jórészt titokban marad előttünk.

Tagadjuk, hogy az ihletettség leredukálható emberi intuícióra, vagy a tudat bármiféle felfokozott állapotaira.

8. cikkely:

Állítjuk, hogy Isten az ihletés munkájában hasznosította az általa kiválasztott és felkészített írók konkrét személyiségét és irodalmi stílusát.

Tagadjuk, hogy Isten elnyomta ezen írók személyiségét, mikor leíratta velük az Általa választott szavakat.

9. cikkely:

Állítjuk, hogy az ihletés, noha nem részesített mindentudásban, garantálta az igaz és megbízható kifejezését minden dolognak, amikről a Biblia szerzői felindítottak, hogy beszéljenek és írjanak.

Tagadjuk, hogy eme szerzők véges mivolta, vagy hamissága szükségszerűen, vagy bármi más módon torzulást, vagy valótlanosságokat vitt be Isten Ígéjébe.

10. cikkely:

Állítjuk, hogy az ihletettség a szó szoros értelmében csak a Szentírás eredeti kézírataira vonatkozik, amelyek Isten gondviselése folytán nagy pontossággal kideríthetőek a hozzáférhető kéziratokból. Azt is állítjuk, hogy a Szentírás másolatai és fordításai is Isten Ígéjét képezik abban a mértékben, amennyire hűségesen adják vissza az eredetit.

Tagadjuk, hogy a keresztyén hit bármely lényeges elemét befolyásolná az eredeti kéziratok hiánya. Azt is tagadjuk, hogy ezek hiánya a Biblia tévedhetetlenségét érvénytelenné, vagy lényegtelenné teszi.

11. cikkely:

Állítjuk, hogy az isteni ihletéssel adott Szentírás tévedhetetlen, így nagyon távol áll attól, hogy félrevezetne minket: igaz és megbízható minden dologban, amiről beszél.

Tagadjuk, hogy lehetséges lenne a Biblia számára egyszerre tévedhetetlennek és hibásnak lenni az állításaiban. A tévedhetetlenség és a hibátlanság megkülönböztethető, de el nem választható.

12. cikkely:

Állítjuk, hogy a Szentírás egészében tévedhetetlen, mentes minden hamisságtól, csalástól, vagy megtévesztéstől.

Tagadjuk, hogy a Biblia tévedhetetlensége és hibátlanysága csak a lelki, vallási, vagy a megváltással kapcsolatos dolgokra korlátozódik, de ez nem vonatkozik a történelem és a tudomány területéhez tartozó állításaira. Azt is tagadjuk, hogy a Föld történetével kapcsolatos tudományos hipotézisek alkalmasan felhasználhatók a Szentírásnak a teremtéssel és az özönvízzel kapcsolatos állításainak a megcáfolására.

13. cikkely:

Állítjuk a tévedhetetlenség, mint teológiai fogalom használatának helyességét a Szentírás teljes megbízhatóságának vonatkozásában.

Tagadjuk, hogy helyes a Szentírást az igazság és a tévedés olyan mércéi szerint kiértékelni, melyek a használatától, vagy céljától idegenek. Azt is tagadjuk, hogy a tévedhetetlenséget cáfolják a Biblia olyan jelenségei, mint a modern technikai pontosság hiánya, a nyelvtan, vagy a helyesírás szabálytalanságai, a természet megfigyelésen alapuló leírásai, a beszámolók a tévedésekről, a túlzó kijelentések és a kerekített számok, illetve a helyi mértékegységek használata, az eltérő témaválasztások a párhuzamos beszámolóknak, vagy a kötetlen idézetek felhasználása.

14. cikkely

Állítjuk a Szentírás egységét és belső következetességét.

Tagadjuk, hogy a feltételezett hibák és eltérések, melyeket még sikerült megmagyarázni, sértik a Biblia igazsággal kapcsolatos állításait.

15. cikkely:

Állítjuk, hogy a tévedhetetlenség tantétele a Bibliának az ihletettséggel kapcsolatos tanításán alapszik.

Tagadjuk, hogy Jézus tanításait a Szentírásról elvethetjük az Ő emberi mivoltára, vagy annak bármely természetes korlátjára való hivatkozással.

16. cikkely:

Állítjuk, hogy a tévedhetetlenség tantétele szerves részét képezte az egyház hitének a története során mindvégig.

Tagadjuk, hogy a tévedhetetlenség tantételét a skolasztikus protestantizmus agyalta ki, vagy hogy az válaszreakció lenne a negatív bibliakritikára.

17. cikkely:

Állítjuk, hogy a Szentlélek tesz bizonyosságot a Szentírásról, ezáltal biztosítván a hívőket Isten írott Ígétének a megbízhatóságáról.

Tagadjuk, hogy a Szentlélek eme bizonyoságtétele a Szentírástól elszigetelten, vagy azzal ellentétesen működne.

18. cikkely:

Állítjuk, hogy a Szentírás szövegét nyelvtani-történelmi exegézissel kell magyarázni, számításba véve irodalmi formáit és eszközeit, továbbá hogy a Szentírásnak kell a Szentírást magyaráznia.

Tagadjuk a szöveg bármiféle kezelésének, vagy a mögötte álló források olyan kutatásának törvényességét, ami annak relativizálásához, történelmi hitelességének megkérdőjelezéséhez, a tanításainak figyelmen kívül hagyásához, vagy a szerzőséggel kapcsolatos állításainak elvetéséhez vezet.

19. cikkely:

Állítjuk, hogy a Szentírás teljes tekintélyének, tévedhetetlenségének és hibátlanságának a megvallása létfontosságú a lélek számára a keresztyén hit egészének megértéséhez. Azt is állítjuk, hogy az efféle megvallásnak el kell vezetnie a Krisztus képmásával való egyre nagyobb hasonlóságra.

Tagadjuk, hogy az efféle megvallás szükséges az üdvösséghez. Azt is tagadjuk azonban, hogy a hibátlanság elvethető súlyos következmények nélkül mind az egyénre, mind az egyházra nézve.

## Magyarázat

A tévedhetetlenség tantételét a Szentírásnak az Önmagáról szóló kiterjedtebb tanítások szövegkörnyezetébe kell állítani. Ez a magyarázat felvázolja azt a tanítást, melyből az Összefoglalót és a Cikkelyeket kialakítottuk.

### **A. Teremtés, kijelentés, ihletettség**

Isten, Aki mindent az Ő teremtő szavaival formált és mindent az Ő rendelkezésére bízta, az emberiséget a Maga képmására alkotta az életre Vele fennálló közösségben az Istenségben belüli szeretetkapcsolat örökkévaló közösségének mintájára. Isten képmásának hordozójaként az embernek hallgatnia kellett Isten hozzá szóló Ígérére, és a hódoló engedelmesség örömeivel kellett arra válaszolnia. Az Istennek a teremtés rendjében és az abban zajló eseménysorozatokban megnyilvánuló önfeltárása mellett az emberi lények Ádámtól kezdve kaptak Tőle verbális üzeneteket akár közvetlenül, amiképpen erről a Szentírásban olvasunk, akár közvetve, maga a Szentírás részének, vagy egészének formájában.

Mikor Ádám elbukott, a Teremtő nem vetette alá az emberiséget a végítéletnek, hanem üdvösséget ígérve elkezdte Önmagát Megváltóként kijelenteni az Ábrahám családjára összpontosuló, valamint a Jézus Krisztus életében, halálában, feltámadásában, a mostani mennyei szolgálatában és a megígért visszatérésében kicsúcsosodó történelmi eseménysorozatban. Ezen a kereten belül Isten időről időre szólta az ítélet és a kegyelem, az ígérlet és a parancsolat Ígétit a bűnös emberi lényeknek, így vonván bele őket a kölcsönös elkötelezettség Közte és közöttük fennálló szövetségi kapcsolatába, melyben Ő a kegyelem ajándékaival áldja meg őket, míg ők válaszul hódolattal áldják Őt. Mózes, akit Isten közbenjáróként használt a szavainak eljuttatására az ő népéhez a kivándorlás idején, áll ama próféták hosszú sorának elején, akiknek szájába és írásaiba adta Isten az Ő Ígétit Izrael szabadulására. Isten célja az üzenetek eme egymásutánosságával az Ő szövetségének fenntartása volt, melyben megismertette az Ő nevét – vagyis az Ő természetét –, valamint az Ő akaratát a népével a jelenre és a jövőre vonatkozó előírások és célok tekintetében egyaránt. Az Istentől szóló próféták eme vonala Jézus Krisztusban, Isten megtestesült Ígétében, Aki Maga is próféta – több mint próféta – volt, valamint az első keresztyén generáció apostolaiban és prófétáiban jutott a végére. Mikor Isten végső és legfelsőbb rendű üzenetét, a világhoz szóló Ígétjét Jézus Krisztusról az apostolok elmondták és megmagyarázták, a kijelentésszerű üzenetek sora véget ért. Ettől kezdve az egyháznak a szerint kellett élnie és ismernie Istent, amit addig elmondott, mégpedig minden időre mondott el.

A Sínai-hegynél Isten kőtáblákra írta fel a szövetségének feltételeit az Ő tartós tanúbizonyságaként és a maradandó hozzáférhetőség végett. A prófétai és apostoli kijelentés korszakaiban arra indított embereket, hogy írják le a nekik és rajtuk keresztül adott üzeneteket együtt az arról szóló ünnepélyes feljegyzésekkel, ahogyan a népével bánt, valamint a szövetségi étellel kapcsolatos erkölcsi megjegyzésekkel, s a dicséret és a szövetségi kegyelemért mondott imák formáival. Az ihletettség teológiai valósága a bibliai dokumentumok létrejöttében megfelel az elhangzott próféciáknak: jóllehet az emberi személyiségjegyek kifejeződtek abban, amit leírtak, a szavak mégis isteni módon lettek megalkotva. Így amit a Szentírás mond, azt Isten mondja: a Szentírás tekintélye Isten tekintélye, mert Ő a végső Szerzője. Ő adta a Szentírást a kiválasztott és felkészített emberek elméin és szavain keresztül. Akik szabadon és hűséggel szóltak Istentől úgy, amiképpen a Szentlélek vezette őket (1Pt1:21). A Szentírást Isten Ígétének kell elfogadni isteni eredetének következtében.

## **B. Tekintély: Krisztus és a Biblia**

Jézus Krisztus, Isten Fia, Aki a testté lett Íge, a mi Prófétánk, Papunk és Királyunk, a végső Közvetítője Istennek az emberhez szóló közlendőinek, miután Ő Isten kegyelmi ajándékainak összessége. Az általa adott kijelentés több volt, mint szóbeli: jelenlétével és cselekedeteivel is kijelentette az Atyát. Szavai mégis döntő fontosságúak voltak, mert Ő Isten volt, Aki az Atyáról beszélt, s az Ő szavai fognak megítélni minden embert az utolsó napon.

Megprófétált Messiásként Jézus Krisztus a Szentírás központi témája. Az Ószövetség Rá tekintett előre, az Újszövetség az Ő első eljövételére tekint vissza és a második eljövételére tekint előre. A kanonikus Szentírás isteni ihletésű, ezért ez a normatív bizonyágtétel Krisztusról. Semmiféle írásmagyarázat nem fogadható tehát el, aminek nem a történelmi Krisztus a fókuszpontja. A Szentírást annak kell tekinteni, ami valójában – az Atya bizonyágtételének a megtestesült Fiúról.

Látható, hogy az Ószövetség már véglegesített Jézus korában. Az Újszövetség kánonja is hasonló módon le van most zárva, mivel újabb apostoli bizonyágot nem lehet tenni a történelmi Krisztusról. Új kijelentés nem adatik (külön a létező kijelentés Lélek általi magyarázatától) mindaddig, amíg Krisztus el nem jön ismét. A kánon elvben isteni ihletéssel jött létre. Az egyház dolga az Isten által teremtett kánon felismerése volt, nem a sajátjának a kiagyálása.

A „kánon” szó, ami szabálmértéket jelent, a tekintély mutatója, ami jogot jelent az uralkodásra és felügyeletre. A tekintély a keresztyénségben Istené az Ő kijelentésében, ami egyrészt jelenti Jézus Krisztust, az élő Ígét, másrészt a Szentírást, az írott Ígét. Krisztus és a Szentírás tekintélye azonban egy és ugyanaz. Krisztus a mi Prófétánkként tett arról bizonyágot, hogy az Írás fel nem bontható. Papunkként és Királyunkként földi életét a törvény és a próféták betöltésének szentelte, sőt meg is halt a messiási prófécia szavainak megfelelően. Így amiképpen a Szentírást a Róla és az Ő tekintélyéről szóló bizonyágtételnek tekintette, úgy tett Ő is bizonyágot a Szentírás tekintélyéről azzal, hogy alávetette Önmagát neki. Ahogyan fejet hajtott Atyjának az Ő Bibliájában (a mi Ószövetségünkben) szereplő utasításai előtt, úgy követeli meg ezt a tanítványaitól is, de nem a Róla szóló apostoli tanúbizonyágtól elszigetelődve, hanem azzal összhangban, mely bizonyágot Ő ihletett a Szentlélek Általa megadott ajándékával. Így a keresztyének azzal mutatják magukat Uruk hűséges szolgálóinak, ha meghajolnak a prófétai és apostoli íráskor utasításai előtt, melyek együttesen alkotják a mi Bibliánkat.

Egymás tekintélyét hitelesítve Krisztus és a Szentírás egybeolvadnak és a tekintély közös forrását képezik. A biblikusan magyarázott Krisztus, és a Krisztus-központú, Krisztust hirdető Biblia ebből az álláspontból indulnak ki. S ahogyan az ihletés tényéből következtetünk arra, hogy amit a Biblia mond, azt Isten mondja, így a Jézus Krisztus és a Szentírás közötti kijelentett kapcsolatból ugyanúgy azt is kimondhatjuk, hogy amit a Szentírás mond, azt Krisztus mondja.

## **C. Tévedhetetlenség, hibátlanság, magyarázat**

A Szentírást, mint Isten ihletett Ígését, mely hitelesen tesz bizonyágot Jézus Krisztusról, joggal nevezhetjük „tévedhetetlennek” és „hibátlannak”. Ezeknek a tagadó fogalmaknak speciális értékük van, mert konkrétan bebiztosítanak döntő pozitív igazságokat.

A „tévedhetetlen” azt a tulajdonságot jelöli, hogy sem félrevezető, sem félrevezetett, s így biztosítja kategorikus fogalmakban azt az igazságot, miszerint a Szentírás bizonyos, biztos és megbízható szabály és vezető minden dologban.

Hasonlóképpen a „hibátlan” azt a tulajdonságot jelöli, hogy mentes minden tévedéstől, vagy hibától, s így biztosítja azt az igazságot, miszerint a Szentírás teljes mértékben igaz és megbízható minden állításában.

Állítjuk, hogy a kanonikus Szentírást mindig azon az alapon kell magyarázni, hogy tévedhetetlen és hibátlan. Azonban annak meghatározása során, hogy mit állít az Istentől tanított szerző az egyes oldalakon a leggondosabb figyelemmel kell lennünk állításaira és jellemére, mint emberi alkotásra. Az ihletés során Isten felhasználta az ő tollforgatója környezetének kultúráját és szokásait, azt a miliót, amit Isten felügyel az Ő szuverén gondviselésével. Másként képzelni félreértelmezés.

A történelmet tehát történelemként, a költészetet költészetként, a túlzó és jelképes kifejezéseket túlzó és jelképes kifejezéseként kell kezelnünk, s az általánosítást és a közelítést is annak, amik. Ügyelnünk kell az irodalmi szokásokban mutatkozó különbségekre is a bibliai idők és a saját korunk között, mert például a nem kronológiai sorrendben történő elbeszélés és a pontatlan idézet szokásos és elfogadott volt abban a korban, és nem sértette az elvárásokat. Ezért nekünk sem szabad ezeket a dolgokat hibáknak tekinteni, ha találkozunk velük a Biblia szerzőinél. Mikor valamely konkrét dologgal kapcsolatosan a totális pontosságot nem várták el, és ez nem is volt cél, akkor nem hiba, ha nem érték el. A Szentírás nem abban az értelemben hibátlan, hogy a modern mércék szerint abszolút pontos, hanem abban, hogy igazolja állításait és eléri a szóban forgó igazság ama mértékét, amire a szerzői törekedtek.

A Szentírás szavahihetőségét nem cáfolják meg a benne megjelenő nyelvtani, vagy helyesírási szabálytalanságok, a természet tüneményeinek leírásai, a hamis állításokról szóló beszámolók (például, a Sátán hazugságai), vagy az egyes igeszakaszok közötti látszólagos ellentmondások. Nem helyes a Szentírás úgynevezett „tüneményét” szembeállítani magának a Szentírásnak a tanításával. A látszólagos következetlenségeket nem szabad figyelmen kívül hagyni. Ezek megoldása, ahol meggyőzően kideríthető, a hitünket fogja bátorítani, s ahol pedig a meggyőző megoldás most csak küszöbön áll, ott jelentős tisztelettel viseltetünk Isten iránt, ha bízunk az Ő kijelentésében, hogy az Ő Ígéje igaz, függetlenül ezektől a látszatoktól, és fenntartjuk abbéli meggyőződésünket, hogy egy napon majd mindegyikről kiderül: illúziók voltak csupán.

Miután a Szentírás egyetlen isteni elme alkotása, a magyarázatának meg kell maradnia a Szentírás analógiájának korlátain belül, s tartózkodni kell azoktól a feltevésektől, melyek valamely bibliai igehelyet egy másikkal helyesbítenek akár a progresszív kijelentés, akár az ihletett író elméjének tökéletlen megvilágosítása nevében.

Jóllehet a Szentírás sehol nincs a kultúrához kötve abban az értelemben, hogy a tanítása nélkülözné az egyetemes érvényességet, néha kulturálisan feltételes a konkrét időszak szokásainak és elfogadott nézeteinek megfelelően, így alapelveinek alkalmazása ma más cselekvésfajtát tesz szükségessé.

## **D. Kétkedés és kritika**

A reneszánsz, de különösen a felvilágosodás óta olyan világnézetek alakultak ki, melyek magukban foglalják a kétkedést az alapvető keresztyén tantételeket illetően. Ilyen az agnoszticizmus, mely tagadja Isten megismerhetőségét, a racionalizmus, mely tagadja az Ő felfoghatatlanságát, az idealizmus, mely tagadja az Ő transzcendens mivoltát, valamint az egzisztencializmus, mely tagadja a racionalitást az Ő velünk fennálló kapcsolataiban. Mikor ezek a nem biblikus és bibliaellenes elvek beszivárognak az emberke teológiájába már az előfeltevések szintjén, amint azt manapság gyakorta látjuk, a Szentírás megbízható magyarázata lehetetlenné válik.

## **E. Továbbadás és fordítás**

Miután Isten sehol nem ígerte a Szentírás hibátlan továbbadását, szükséges kijelenteni, hogy csakis az eredeti dokumentumok kéziratos szövege volt ihletett, ezért szükséges a szövegkritika, mint eszköz fenntartása is, amivel felfedezhető, ha bármiféle csúszás kerül be a szövegbe az átadás során. Ennek a tudománynak azonban az a verdiktje, hogy az eredeti héber és görög szöveg bámulatosan fennmaradt, így teljes joggal mondhatjuk együtt a Westminsteri Hitvallással, hogy Isten egyedi gondviselése ebben a dologban, valamint a Szentírás tekintélye semmi módon nem került veszélybe a miatt a tény miatt, hogy a másolatok, melyekkel rendelkezünk, nem teljesen hibamentesek.

Hasonlóképpen egyetlen fordítás sem tökéletes, és nem is lehet az, sőt valamennyi fordítás egy további lépés a kéziratától való eltávolodásban. A nyelvi tudományok verdiktje azonban mégis az, hogy legalábbis az angol anyanyelvű keresztyének kiválóan ki vannak szolgálva ebben a vonatkozásban egy sor kiváló fordítással, így nincs okuk vonakodni arra következtetni, hogy Isten igazi Ígéje elérhető a számukra. Valóban, tekintettel a Szentírásban fellelhető gyakori ismétlésekre a fő témáinak vonatkozásában, valamint a Szentlélek állandó bizonyágtételeire az Ígéről és az Ígén keresztül a Szentírás egyetlen komoly fordítása sem fogja oly mértékben megsemmisíteni a jelentését, ami alkalmatlanná tenné arra, hogy bölccsé tegye az olvasóját az üdvösségre a Krisztus Jézusba vetett hiten keresztül (2Tim3:15).

## **F. Tévedhetetlenség és hibátlanság**

A Szentírás tekintélyének, mint a totális igazságát magában foglalónak a kijelentése során tudatosan állunk Krisztus és az apostolai oldalán az egész Bibliával és az egyháztörténelem az első napoktól kezdve mostanáig tartó fő vonalával egyetemben. Aggódunk amiatt a nemtörődöm, hanyag és látszólag meggondolatlan mód miatt, amivel ebbe az oly messze ható fontosságú dologba vetett hitet manapság oly sokan feladták.

Tudatában vagyunk annak is, hogy hatalmas és súlyos zűrzavar lesz a következménye a Biblia totális igazsága fenntartása feladásának, aminek a tekintélyét valaki megvallottan elismeri. Egy efféle lépés eredménye az lesz, hogy a Biblia elveszíti a tekintélyét, s ehelyett egy a szövegében az illető kritikai gondolkodásának megfelelően leredukált Biblia lesz tekintélyes, amit elvileg bármikor tovább lehet redukálni, ha egyszer ez a folyamat megkezdődött. Ez azt jelenti, hogy alapjában véve a független gondolkodásnak lesz tekintélye a Szentírás tanításával szemben. Ha ezt valaki nem látja, de pillanatnyilag az alapvető evangéliumi tanításokat még vallja, a Szentírás teljes igazságát így tagadó személyek hangoztathatják az evangéliumi azonosságot, miközben módszertanilag már eltávolodtak a tudás evangéliumi alapelvétől az instabil szubjektivizmus irányába, ahonnan majd nehéznek találják, hogy ne távolodjanak tovább.

Állítjuk, hogy amit a Szentírás mond, azt Isten mondja. Övé legyen a dicsőség. Ámen és ámen.